

Akıllı Dikkatli Güçlü İyi Cesur

İnternot
Olmaya
Var Mısın?

İnternet Olmaya Var Mısın?

Google ile İnternet Güvenlik Koalisyonu (iKeepSafe.org) arasında bir iş birliği çalışması olan İnternet Ders Programı'na hoş geldiniz. Bu kaynak, çocuklara internette güvenli ve akıllı davranmaları için gereken becerileri kazandırmak üzere tasarlanan çok yönlü bir program olan İnternet Olmaya Var Mısın? çalışmasının bir parçasıdır.

Bu yıl, ders programına 10 yeni etkinlik ekledik. Çocuklara dijital yolculuklarında rehberlik etmeye yardımcı olacak yeni sosyal-duygusal öğrenme etkinlikleri oluşturmak için kâr amacı gütmeyen bir STK olan Çocuklar Komitesi ile ortaklık kurduk. Ayrıca, arama kültürü üzerine yeni dersler ekledik ve güvenlik etkinliklerimizi günümüz dijital dünyasına uyum sağlayacak şekilde güncelledik. Etkinlikleri, çocuk gelişiminin geniş yelpazesini kapsamayacak şekilde belirli sınıf seviyelerine göre kategorize ettik.

Önemli bir bilgi: New Hampshire Üniversitesi Çocuklara Karşı Suçlar Araştırma Merkezi, İnternet Olmaya Var Mısın? programını kapsamlı bir değerlendirmeden geçirmiştir. Bu çalışma, bunun dijital vatandaşlık ve güvenlik konularında öğrenimi olumlu yönde etkilediği kanıtlanmış ilk internet güvenliği programı olduğunu ortaya koymuştur.

İnternet Olmaya Var Mısın? programı kendi kendine yeterlidir. Tüm etkinlikler, önceden herhangi bir mesleki gelişim ve özel ekipman veya kaynak gerekmeden kullanılmak üzere, minimum hazırlık gerektirecek şekilde tasarlanmıştır. Ek olarak, dersler, dijital vatandaşlık ve güvenlik hakkında öğrenmeyi, tıpkı İnternet'in kendisi gibi etkileşimli ve eğlenceli hâle getiren macera dolu bir internet oyunu olan Interland ile oynanarak pekiştirilir.

Dijital vatandaşlık ve güvenliğin beş temel konusu, İnternet Kodu'nu oluşturur:

- **Düşünerek Paylaş:** Dijital Ayak İzi ve Sorumlu İletişim
- **Gerçek Olduğundan Emin Ol:** Kimlik Avı, Sahtekârlık ve İnanırdıcı Kaynaklar
- **Sırların Sende Kalsın:** İnternet Ortamında Güvenlik ve Şifreler
- **İyi Ol, Özel Ol:** Olumsuz İnternet Davranışlarıyla Mücadele
- **Bir Sorun Olduğunda Konuş:** Şüpheli İçerik ve Senaryolar

Bu ders programı 2.-6. sınıflar için oluşturulmuş olsa da, hem daha büyük hem de daha küçük yaşlardaki öğrencilerden sorumlu eğitimciler, programın özellikle anahtar kelimeler, sınıf tartışmaları (yaşa göre ayarlanır) ve oyun açısından yararını gördü. Ders programını baştan sona tamamlayarak veya öğrencilerinizin en çok ihtiyaç duyduğu bir-iki derste derine inerek deneme yapmanızı ve sınıfınız için en uygun yöntemi bulmanızı öneririz. Ders programını tamamlamak için, kullanıma hazır Pear Deck slaytları, yazdırılabilir etkinlikler ve bir aile rehberi ve evde kullanılacak öneriler gibi ek eğitimci ve aile kaynaklarından yararlanabilirsiniz.

Uluslararası Teknoloji Topluluğu, İnternet Olmaya Var Mısın? programını, öğrencileri 2021 ISTE Öğrenci Standartları'na hazırlayan bir kaynak olarak kabul etmiş ve Seal of Alignment for Readiness ödülüne layık bulmuştur. ISTE, İnternet Olmaya Var Mısın? girişimini, Seal of Alignment for Readiness ödülüne layık bulmuştur.

İçindekiler

Eğitimci Kılavuzu	Kaynak 1 Kaynak 2 Kaynak 3 Kaynak 4	Ders programı nasıl öğretilir? Sözlük Etkinlikleri Anne babalara e-posta/mektup şablonu Sık sorulan sorular	4
Düşünerek Paylaş Ünite 1	Ders 1 Ders 2 Ders 3 Ders 4 Ders 5 Ders 6 Ders 7	Sır tutabilir misin? Pratikte gizlilik Öyle demek istememiştim! Çerçevele Kimlik tahmin etme oyunu Başkaları bizi nasıl görüyor? Interland: Dikkat Dağı	13
Gerçek Olduğundan Emin Ol Ünite 2	Ders 1 Ders 2 Ders 3 Ders 4 Ders 5 Ders 6 Ders 7	Pop-up pencereler, kimlik taklidi ve diğer sahtekârlıklar Benimle bu 'konuşan' kim? Gerçekten doğru mu? Güvenilir olmayan bilgileri belirlemek Arama motoru olsaydık İnternet araması yapmak Interland: Gerçeklik Nehri	35
Sırların Sende Kalsın Ünite 3	Ders 1 Ders 2 Ders 3 Ders 4	Ama o ben değildim! İyi bir şifre nasıl oluşturulur? Kendine sakla Interland: Hazine Kulesi	71
İyi Ol, Özel Ol Ünite 4	Ders 1.1 Ders 1.2 Ders 2.1 Ders 2.2 Ders 3 Ders 4 Ders 5 Ders 6	Duyguları fark etmek Empati yapmak İyilik planlayıcınız İyilik gösterme şekilleri Olumsuz olma, iyi ol Söyleme tarzına dikkat et Kelimeler durumu nasıl değiştirebilir? Interland: Nezaket Krallığı	83
Bir Sorun Olduğunda Konuş Ünite 5	Ders 1 Ders 2 Ders 3 Ders 4.1 Ders 4.2 Ders 5.1 Ders 5.2 Ders 6 Ders 7	Cesur olmak ne demek? Müdahale eden kişi nasıl olurum? Nasıl yardımcı olacağına karar ver. Can sıkıcı şeyler görmek: Ne yapmalıyım? İnternette can sıkıcı şeyler: Ne yapmalıyım? Ekranlardaki kötü niyetli şeyler hakkında ne yapmalı? İnternette kötü niyetli davranışlar hakkında ne yapmalı? Ne zaman yardım istemeli? İnternet üzerinden de bildirimde bulun.	111

Ders programı nasıl öğretilir?

İnternet Olmaya Var Mısın? ders programı, öğrenci grubunuza uyarlanıp sınıfınızda başarılı olması için esnek bir şekilde tasarlanmıştır. Elinizdeki zamana ve öğrenci hazırlığına bağlı olarak, gerektiğinde herhangi bir derste ufak tefek uyarlamalar yapmanızı öneririz. Örneğin, biz bir etkinliği tüm sınıfın beraberce yapmasını önerebiliriz, ama siz, öğrencilerinizi iyi tanıdığınızdan etkinliğin küçük gruplar hâlinde tamamlanarak daha iyi sonuç vereceğini düşünebilirsiniz. Umarız bu tür uyarlamalar yapmak için kendinizi yeterince yetkili hissedersiniz. Öğretmen büyüsünü kullanın!

Ders programı hakkında birkaç bilgi:

1. Her ünite, program boyunca kullanılan bir sözlüğe sahiptir. Bu liste yazdırılabilir ve öğrencilere kaynak olarak sunulabilir. İlerleyen sayfalarda sunduğumuz **Sözlük Etkinlikleri**'ne göz atmayı unutmayın!

2. 5 ünitenin her biri farklı sayıda dersten oluşur. Her ders şu yapıya sahiptir:

- ✓ **Öğrenci hedefleri**
- ✓ **Konuşalım**— öğrencilere hitap edecek bir dilde yazılmış, öğretmenler için arka plan bilgisi (doğrudan öğrencilerinize okumak istemeniz durumunda)
- ✓ **Etkinlik**—bazı etkinliklerin sınıf düzeyine göre uyarlanması önerilebilir.
- ✓ **Ana fikir**—ders içeriğinin özeti ve üzerinde düşünülmesi gereken noktalar.

3. Her ders adı, sınıf seviye önerisini belirten bir sembolle işaretlenir. Ayrıca Medya Kültürü ve/veya Sosyal-Duygusal Öğrenme dersi ise ayrı bir sembolü olacaktır.

2-6	2-3	4-6	ML	SEL
2.-6. sınıflar	2.-3. sınıflar	4.-6. sınıflar	Medya Okuryazarlığı	Sosyal-Duygusal Öğrenme

4. Bu ders programı, iki farklı şekilde öğretilmek üzere tasarlanmıştır: Derslerin görüldüğü sırayla veya kendi öğrencilerinizin belirli dijital öğrenme ihtiyaçlarına uygun bir sırayla. Üniteler özellikle sıfırdan başlayan sınıflar için sıralanmıştır, ama birçok ilkokul öğrencisi bu bilgilerin bir kısmını bilir ve geliştirmek istedikleri veya geliştirmeleri gereken belirli becerileri belirlemenize yardımcı olabilir. Onlarla ne bilip ne bilmedikleri hakkında konuşmak iyi bir başlangıç noktası olacaktır. Hepinizin bir arada **İnternet Olmaktan** keyif almanızı umuyoruz!

Sözlük Etkinlikleri

Bu etkinliklerde kullanılan kelimeler her ünitenin başlangıcında sunulur.

Daha Fazla Anlat

Gereken malzemeler:

- Kelimeleri yazacak bir tahta (kara tahta, poster kâğıdı, beyaz tahta, vb.)

Talimatlar

1. Her öğrenci bir ortak bulur.
2. Ortak 1 sırtını tahtaya döner (öğrenciler ayakta durabilir veya oturabilir)
3. Öğretmen, tahtada üç ila beş kelime gösterir.
4. Ortak 2 tahtaya döner ve ilk kelimeyi Ortak 1'e **kelimeyi kullanmadan** anlatır.
5. Ortak 1, kelimeyi tahmin etmeye çalışır.
6. Ortak 1 kelimeyi bulduktan sonra, Ortak 2 bir sonraki kelimeyi anlatır.
7. Ortak 1 tahtadaki her kelimeyi bulana kadar 3.-6. adımları tekrarlayın.
8. Sonra Ortak 1 ve 2 yer değiştirir. Etkinliğe yeni kelimelerle devam edin.

İnternet Olmaya Var Mısın? tombala oyunu

Gereken malzemeler:

- Broşür: İnternet Olmaya Var Mısın? tombala oyunu
- Oyun parçaları (işaretlemek için kullanılacak herhangi bir şey - küçük küpler, ataşlar, fasulye, vb.)

Talimatlar

1. **İnternet Olmaya Var Mısın? tombala kartlarını** (5x5 veya 3x3 tombala kartını seçin) ve oyun parçalarını öğrencilere dağıtın.
2. Öğrenciler tombala kartlarını ilgili ünitenin kelimeleriyle doldurur.
3. Öğretmen, bir kelimenin **tanımını** okur.
Öğretmen, tanımları ünitenin kelime listesinden rastgele seçebilir.
4. Öğrenciler, tanıma uyan kelimenin tahtada olup olmadığını araştırır ve bir oyun parçasıyla işaretler.
5. Bir sıra, sütun veya köşegendeki her noktada bir oyun parçası olduğunu gören öğrenci "Tombala!" diye bağırır.
6. Mevcut tombala kartlarıyla oynamaya devam edin veya öğrencilerin tüm oyun parçalarını çıkarmasını ve tekrar oynamasını sağlayın.

Kelime Ağı

Gereken malzemeler:

- Broşür: Kelime Ağı (sayfa 8)

Talimatlar

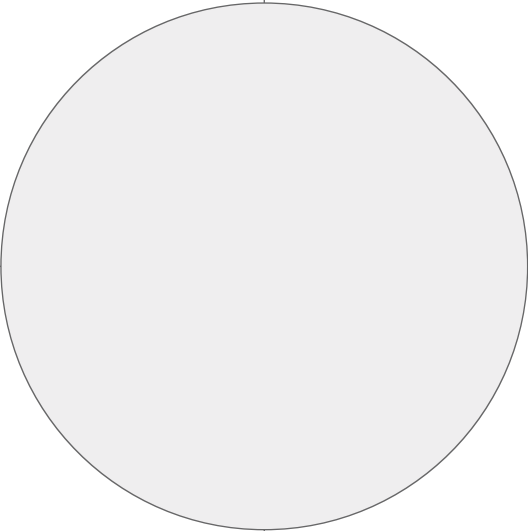
1. Her öğrenci bir ortak bulur.
2. Her gruba bir **Kelime Ağı** broşürü dağıtın (öğrenciler ayrıca Kelime Ağını bir kâğıt üzerinde yeniden oluşturabilir).
3. Öğrenciler, kâğıttaki dairenin içine bir kelime yazar. Bu adımı üç farklı şekilde uygulayabilirsiniz:
 - Her gruba aynı kelimeyi verebilirsiniz.
 - Her gruba farklı bir kelime verebilirsiniz.
 - Öğrenciler ünite listesinden kendi kelimelerini seçer.
4. Bundan sonra ortaklarıyla broşürü tamamlarlar.
5. Broşür tamamlandıktan sonra bu etkinliği uzatabilirsiniz:
 - Öğrenciler yeni bir kelimeyle ilgili yeni bir Kelime Ağı tamamlar.
 - Tamamlanmış broşürleri toplayıp bir kelime duvarına asın.
 - Öğrencileri galeri boyunca gezdirip arkadaşlarının Kelime Ağlarını incelemelerini sağlayın.

İnternet Olmaya Var Mısın? tombala oyunu (5x5)

İnternet Olmaya Var Mısın? tombala oyunu (3x3)

Kelime Ağı

Tanım	Özellikler
Örnekler	Örnek olmayanlar

Anne babalara e-posta/mektup şablonu

Çocuklarının güvenli, akıllı dijital vatandaşlar olmayı öğrenmelerini sağlamak amacıyla İnternet Olmaya Var Mısın? programını kullandığınızı söylemek için özelleştirebileceğiniz bir e-posta veya mektup şablonunu ilginize sunarız.

Sevgili Anne Babalar,

Çocuklarımız küçükken bir yandan internet dünyasında güvende olmalarını, diğer yandan da internetten en iyi şekilde yararlanmalarını isteriz. Çocuklarımız ilk gençliğe adım attıklarında rolümüz dijital hayatlarında kendi güvenli ve etik kararlarını vermeyi öğrenmelerine yardım etmektir.

[okul adı] okulunda bu, [sınıf]. sınıf öğrencilerimizi şunlara hazırlamak anlamına gelir:

- **Eleştirel düşünmek** ve uygulamaları, web sitelerini ve diğer dijital kaynakları değerlendirmek.
- Zorbalık ve sahtekârlık gibi internet ortamındaki **tehditlerden kendilerini korumak**.
- **Akıllıca paylaşımlar yapmak:** Ne, ne zaman, nasıl ve kiminle?
- **Başkalarına karşı iyi olmak ve mahremiyetlerine** saygı göstermek.
- Zor durumlarda anne-babadan veya yetişkinden **yardım istemesini** bilmek.

Bu yıl bu çaba kapsamında, çocuklara internette güvenli ve akıllı davranmaları için gereken becerileri kazandırmak üzere tasarlanan çok yönlü bir program olan İnternet Olmaya Var Mısın? çalışması yer alacak. Kaynaklardan biri olan Interland, dijital güvenlik öğrenimini internetin kendisi gibi etkileşimli ve eğlenceli hâle getiren tarayıcı tabanlı zevkli bir oyundur. Bu evde de oynanabilir (ve çocuğunuz nasıl oynanacağını size göstermekten büyük zevk alabilir). Google tarafından İnternet Güvenlik Koalisyonu ve iKeepsafe.org'daki eğitimciler ve internet güvenlik uzmanları tarafından geliştirilen İnternet Olmaya Var Mısın? programı, beş temel ders etrafında oluşturulan eğlenceli, yaşa uygun öğrenme imkanı sunar:

- **Düşünerek Paylaş**
- **Gerçek Olduğundan Emin Ol**
- **Sırların Sende Kalsın**
- **İyi Ol, Özel Ol**
- **Bir Sorun Olduğunda Konuş**

Akıllı ve güvenli teknoloji kullanımı öğrencilerin daha iyi öğrenmesine yardımcı olurken okulumuzun daha iyi işlemesine de destek olur. Bu program, [okul adı] okulumuzdaki tüm öğrencilerin internette öğrenmeyi, keşifte bulunmayı ve güvende kalmayı öğrenmelerine doğru attığımız önemli bir adımdır.

İlginizi çekiyorsa, çocuklarınızın evde kullanmaya başlayabileceği kaynaklardan bazılarını giriş de dâhil olmak üzere bu yeni program ile ilgili daha fazla bilgiyi sizinle **g.co/BelInternetAwesome** adresinden paylaşabiliriz. Çocuklarınıza sınıfta neler öğrendiklerini sormanızı ve sohbeti evde de devam ettirmenizi öneririz. Bakarsınız siz de gizlilik ve güvenlikle ilgili birkaç bilgi edirsiniz!

Saygılarımızla,
[Adınız]

Sık sorulan sorular

Öğrencilerin Interland oynamadan önce dersleri tamamlamaları gerekiyor mu?

Hayır, ama bu faydalı olabilir. Oyun, ders programıyla öğrenilenleri pekiştirdiğinde daha da yararlı olur. Öğrenciler oyun deneyiminden önce sizinle konuyu tartışıp beyin fırtınası yapabildiğinde daha da eğlencelidir.

Öğrencilerin İnternet olabilmesi için Google hesabına ihtiyaçları var mıdır?

Hayır! İnternet Olmaya Var Mısın?, web sitesini ziyaret eden herkese açıktır. Google öğrenci verilerini toplamadığından, İnternet Olmaya Var Mısın? için oturum açmak, şifre veya e-posta kullanmak gerekmez.

Hangi cihazlar Interland ile uyumludur?

Interland, İnternet bağlantısı ve web tarayıcısı olan her cihazda çalışır. Yani, çoğu masaüstü veya dizüstü bilgisayar, tablet veya cep telefonu öğrencilerin İnternet olmasını sağlar.

Tüm bu URL'ler nedir?

- İnternet Olmaya Var Mısın? ana sayfası için [g.co/BeInternetAwesome](https://www.google.com/BeInternetAwesome) sayfasına gidin.
- Interland oyunu için [g.co/Interland](https://www.google.com/Interland) sayfasına gidin.
- İnternet Olmaya Var Mısın? ders programı için [g.co/BeInternetAwesomeEducators](https://www.google.com/BeInternetAwesomeEducators) sayfasına gidin.
- Aile kaynakları için [g.co/BeInternetAwesomeFamilies](https://www.google.com/BeInternetAwesomeFamilies) sayfasına gidin.

Bu ders programını öğretmek için özel bir eğitimden geçmem veya uzmanlığı olan bir öğretmen olmam gerekiyor mu?

- Öncelikle: Her K-12 öğretmeni bu ders programını öğrencilerine öğretebilir. İlave bir eğitim gerekli değildir.
- İkincisi: Her öğretmen özeldir. :)
- Üçüncüsü: Dersler, ideal olarak eğitimci tarafında yargısız, aktif dinleme ile, öğretmen ve öğrenciler arasında eğlenceli, rahat bir değiş-tokuş için tasarlanmıştır.

İnternet Olmaya Var Mısın?, hangi sınıf düzeyi için en uygundur?

Ders programını, oyun ve web sitesindeki kaynakları içeren tam program, 2. ila 6. sınıf arasındaki (7-12 yaş arası) kullanıcılar için tasarlanmıştır. Ancak, öğretmenin ders programını nasıl uyarladığına bağlı olarak, konular herhangi bir sınıf düzeyi için faydalı olabilir.

Çocuklar oyunla nasıl öğrenir?

Oyun, çocukların güvenli, eğitici bir alanda tam özgürlükle sağlıklı dijital uygulamaları keşfetmelerini ve dijital etkileşimleri (ve bunların sonuçlarını) anlamalarını sağlar ve böylece ders programının içerdiği kavramları pekiştirir.

Her ders bir Google Sınıfında kullanılabilir mi?

Kesinlikle evet. Interland'i belirli sınıflara veya bölümlere verebilir veya kaynağı bir sınıf duyurusu şeklinde tüm öğrencilerinize sunabilirsiniz.

Beyaz tahtaya yansıtmak için kolayca erişilebilen çalışma sayfası broşürlerinin bulunduğu, paylaşımlı bir klasör veya web sitesi var mı?

Evet, bunlar sunum desteleri şeklindedir. En son güncellemeler için, Pear Deck ile birlikte çalışarak, ders programını slayt destelerine uyarladık ve böylece sunumunu, dağıtımını ve paylaşımını kolaylaştırdık. Bunlara g.co/BelInternetAwesomeEducators adresinden erişebilirsiniz.

Bu programı kullanmak için dijital vatandaşlık uzmanı olmam gerekir mi?

Kesinlikle hayır. Ders programı, her öğretmenin sınıfta öğretebileceği şekilde tasarlanmıştır.

İnternet Olmaya Var Mısın? ders programı herhangi bir ulusal veya eyalet standardına uygun mu?

İyi ki bu soruyu sordunuz. Evet, uygun. Ders programı, hem ISTE (Uluslararası Eğitimde Teknoloji Derneği) hem de AASL (Amerikan Okul Kütüphanecileri Birliği) standartlarına uygundur.

Öğrencilerim çalışmalarını Interland'e kaydedebilir mi?

Mevcut sürümde hayır ve bu büyük ihtimalle hiç bir zaman mümkün olmayacak. İnternet Olmaya Var Mısın?, kayıt dosyaları da dâhil olmak üzere herhangi bir kişisel tanımlayıcı bilgi oluşturmaz veya saklamaz. Bunun nedeni çok açık: Öğrenci verilerini toplamadığımız ve deneyime herkesin erişebilmesini istediğimiz için bir hesap, oturum açma veya şifre gerekmiyor.

Bunu alıyorum ama birçok öğrencim oyunu bitirdikleri ve bir sürü bilgi öğrendikleri için kendisiyle gurur duyuyor.

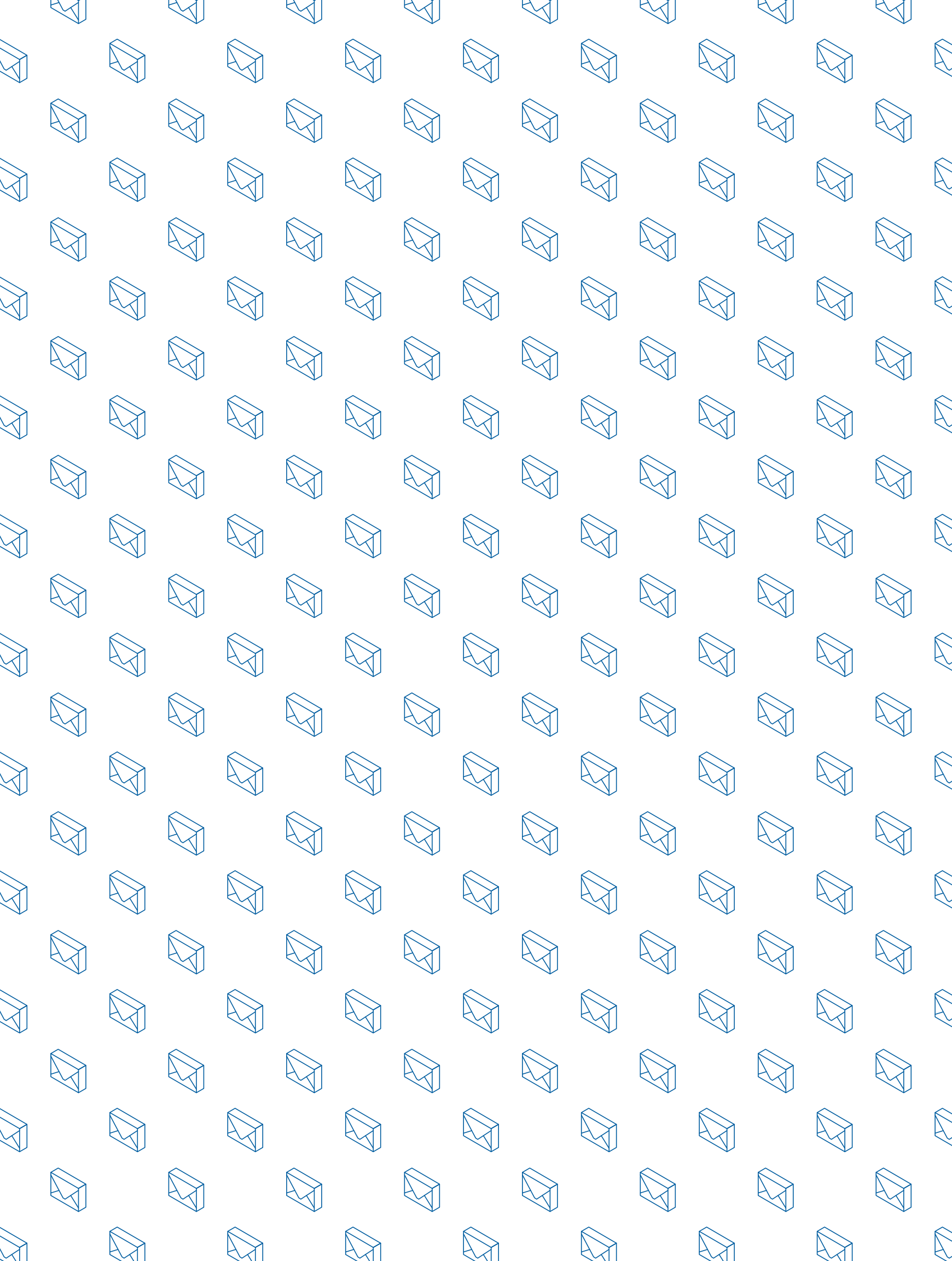
Sizi anlıyoruz ve bu nedenle özelleştirilebilir bir sertifika şablonu oluşturduk. Bu şablona öğrencinin adını girip yazdırılabilir ve öğrenciniz için kişiselleştirilmiş bir kurs tamamlama sertifikası oluşturabilirsiniz.

Diğer eğitimci kaynaklarına nereden erişebilirim?

Tüm İnternet Olmaya Var Mısın? eğitimci malzemelerine g.co/BelInternetAwesomeEducators adresindeki kaynak sayfamızdan erişebilirsiniz.

İnternet ortamında fikir paylaşmak veya yardım almak için İnternet Olmaya Var Mısın? kullanıcılarından oluşan bir topluluk var mı?

Evet! (ve bu topluluğu çok seviyoruz.) Twitter'da sık sık fikir paylaşır ve öğretmenlerle iletişim kurarız. İnternet Olmaya Var Mısın? ve diğer konular hakkında daha fazla bilgi edinmek için lütfen bizi izleyin: [@GoogleForEdu](https://twitter.com/GoogleForEdu).

Düşünerek Paylaş

İnternette kendini, verilerini ve gizliliğini koruma

Derse genel bakış

Ders 1	Sır tutabilir misin?	2.-6. sınıflar
Ders 2	Pratikte gizlilik	2.-6. sınıflar
Ders 3	Öyle demek istememiştim!	ML 2.-6. sınıflar
Ders 4	Çerçevele	ML 2.-6. sınıflar
Ders 5	Kimlik tahmin etme oyunu	2.-6. sınıflar
Ders 6	Başkaları bizi nasıl görüyor?	2.-6. sınıflar
Ders 7	Interland: Dikkat Dağı	2.-6. sınıflar

Temalar

Öğretmenler ve anne babalar, dijital hataların kişinin duygularına, itibarına ve gizliliğine hasar verebileceğini bilirler. Ancak ergenlik öncesi gençleri, bugün yapılan zararsız bir yayının gelecekte normalde hedeflemediğimiz bir kitle tarafından yanlış anlaşılabilceğine ikna etmek zor olabilir.

Bu etkinlikler, genç öğrencilere internette nasıl olumlu bir varoluş göstereceklerini ve mahremiyetlerini nasıl koruyacaklarını öğretmek için somut örnekler ve düşündürücü tartışmalar kullanır.

Hedefler

- ✓ İnternet ortamında ve dışında olumlu bir itibar oluşturmak ve yönetmek.
- ✓ Kendininkinden farklı olsa bile başkalarının sınırlarına saygı göstermek.
- ✓ Yanlış yönetilen dijital ayak izinin potansiyel etkisini anlamak.
- ✓ Zor durumlarla başa çıkmak için bir yetişkinden yardım istemek.

Üzerinde durulan standartlar

Öğretmenler için ISTE Standartları: 1a, 1b, 2a, 2c, 3b, 3c, 3d, 4b, 4d, 5a, 6a, 6b, 6d, 7a
Öğrenciler için ISTE Standartları: 1c, 1d, 2a, 2b, 2d, 3b, 3d
AASL Öğrenim Standartları: I.a.1, I.b.1, I.c.1, I.d.3, I.d.4, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, d.2., III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.1, IV.a.2, V.a.2, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3

Düşünerek Paylaş Sözlük

1. ve 2. dersler

İnternet ortamında gizlilik: İnternet ortamında genellikle kendiniz hakkında hangi bilgileri paylaştığınızı ve bunları kimlerin görebileceğini ve paylaşabileceğini kontrol etme becerisi anlamına gelen geniş bir terimdir.

Kişisel bilgiler: Kendinizle ilgili bilgiler. Örneğin, adınız, adresiniz, telefon numaranız, sosyal güvenlik numaranız, e-posta adresiniz, vb. kişisel (veya hassas) bilgidir. Bu türden bilgileri internet ortamında paylaşmamayı kural hâline getirmek iyi bir fıkırdır.

İtibar: Diğer insanların sizin hakkınızda sahip olduğu fikirler, görüşler, izlenimler veya inançlar; tam olarak emin olamadığınız ancak genellikle olumlu veya iyi olmak istediğiniz bir şey.

Ders 3

Kod: Belirli bir anlamı veya mesajı temsil eden bir kelime veya kelime öbeği, bir görsel (logo veya emoji gibi) veya başka bir sembol veya semboller topluluğu. Bazen sadece belirli insanların anlayabileceği gizli bir koddur; çoğu zaman neredeyse herkesin anladığı bir şeyi temsil eden bir semboldür.

Bağlam: Mesajı çevreleyen bilgiler veya mesajı anlamamıza yardımcı olan her gördüğümüz şey. Bağlam, mesajın bulunduğu yeri, görüldüğü zamanı veya kimden geldiğini içerebilir.

Yorum: Bir kişinin bir mesajı anlama şekli veya mesajdan aldığı anlam.

Temsil: Bir konu, bir kişi veya bir grup hakkında çok şey söyleyen (veya bir gerçeği ifade eden) bir görsel, sembol veya açıklama.

Ders 4

Çerçeve: Bir manzara, insan veya nesnenin fotoğrafını veya videosunu çektiğinizde, çerçeve, izleyicinin görebileceği bölümdür. Çerçevenin dışında bırakmaya karar verdiğiniz kısım, izleyicinizin göremediği kısımdır.

Ders 5 ve 6

Varsayım: Sizin veya başkalarının bir kişi veya şey hakkında doğru olduğunu düşündüğünüz, ama doğru olduğuna dair bir kanıtınız olmayan bir şey.

Düzenle: İnternette ne yayınlayacağınıza (metin, fotoğraf, ses, illüstrasyon veya video) karar vermek ve ardından onu gören insanlar üzerinde ne gibi etkisi olabileceğini veya sizin hakkınızda ne düşüncelerine yol açacağını düşünerek organize etmek ve sunmak.

Dijital ayak izi: Dijital ayak iziniz internette size ait her şeydir! Fotoğraflar, ses, görüntü, metin, blog yayınları ve arkadaşlarınızın sayfalarına yazdığınız mesajlardır. Yürürken ayaklarınız nasıl yerde iz bırakırsa, internette paylaştığınız şeyler de iz bırakır.

Olgu: Gerçek olan veya gerçek olduğu kanıtlanabilecek bir şey.

Görüş: Sizin veya başkalarının bir kişi hakkında inandığı bir şey veya bir inanç kanıtlanamadığından mutlaka bir olgu olması gerekmeyen bir şey.

Ders 7

Aşırı paylaşım İnternet üzerinde aşırı paylaşımında bulunma. Genellikle kişisel bilgileri paylaşmak veya belirli bir durumda veya internet sohbetinde kendinizle ilgili çok fazla şey paylaşmak anlamına gelir.

Sır tutabilir misin?

Öğrenciler iki kişilik gruplar oluşturarak uydurdıkları sırları karşılaştırır ve gizlilik alanları üzerine düşünür.

Ders hakkında: Bu, her yaşta insan için İnternet gizliliği konusunda temel bir derstir. Paylaştıklarınızı geri almanın, kimin göreceğini ve gelecekte ne kadar görüleceğini kontrol etmenin neredeyse imkânsız olduğunu ilgilendirir. Öğrencilerinize önce hangi teknolojileri kullandıklarını sormanız ve ardından etkinlikte bu medya ve cihazlara başvurmanız yardımcı olabilir. Uygulamaları bilmiyorsanız, sorun değil! Bildiğiniz gibi, bu konuda onlardan yardım istemeniz öğrencilerin muhtemelen hoşlarına gidecektir.

Hedefler

- ✓ Kişisel bilgilerin gizli kalmasını istemenin herkesin en doğal hakkı olduğunu ve neden bunun doğal bir hak olduğunu **anlamak**.
- ✓ Herkesin gizlilik kararlarına saygı duyulmasını hak ettiğini **hatırlamak**.

Haydi konuşalım

Gizlilik neden önemli?

İnternet aileyle, arkadaşlarla, herkesle iletişim kurmayı çok kolaylaştırıyor. Mesajlar gönderiyor, fotoğraf paylaşıyor, sohbetlere ve canlı yayınlara katılıyoruz. Bazen, o anda veya tamamen farklı bir zamanda bunları kimlerin görebileceğini düşünmeden... Komik veya zararsız olduğunu düşündüğünüz bir şey, bugün veya gelecekte bu yayınları görmesini istemeyeceğiniz kişiler tarafından görülüp yanlış anlaşılabilir. İnsanların duyguları incinebilir. Şakayı anlamayan biri, sizi tanımadığı için kötü niyetli olduğunuzu düşünebilir. Bir şey artık yayınlandığında bunun dönüşü yoktur. İnsanlar bunu kopyalayabilir, ekran görüntüsünü alabilir ve paylaşabilir. Unutmayın:

- Yayınladığınız, paylaştığınız her şey asla tanışmayacağınız kişiler tarafından görülebilir.
- Sizinle ilgili bir şey internette yayınlandığında, sonsuza kadar orada kalabilir. Birinin ekran görüntüsünü alıp paylaşması bile yeterlidir. Bir nevi keçeli kalem gibi: Bıraktığı izleri silmek gerçekten zordur.
- İtibar, halka açık ve silinmesi zor olan ve bir araya getirilen bilgiden oluşur. İtibar, insanların sizin hakkınızda ne düşündüğüdür. Bu nedenle paylaşımlarınızı mümkün olduğunca iyi kontrol edebilmelisiniz.

Gizliliğiniz işte bu yüzden önemlidir. Sadece paylaşma konusunda herhangi bir tereddüt duymadığınız şeyleri yayınlamak veya paylaşımlarınızı gizli modda yaparak, diğer deyişle internette oluşturduğunuz kişilik konusunda dikkatli davranarak gizliliğinizi koruyabilirsiniz.

Susmayı bilmek de iyidir yani birinin paylaşımına, fotoğrafına veya yorumuna tepki vermemek, doğru olmayabilecek bir şeyi paylaşmamak (şaka bile olsa), aşırı paylaşmamak veya kişisel bilgileri paylaşmamak. Hepimiz “paylaşmadan önce düşün” sözünü duyduysak, bu gerçekten de çok iyi bir tavsiye olmasındandır. Başkalarının ve kendi mahremiyetine saygı göstermenin yolu, neyi paylaşmanın sorun yaratmayacağını, kimin bu yayınızı göreceğini, sizin ve başkalarının üzerindeki etkisini (yarın veya 18 yaşınıza geldiğinizde!) düşünmek ve herhangi bir şeyi paylaşmanın gerekmediği

durumları belirlemektir.

Daha fazla tartışma için bazı sorular (öğrenciler bu sorulara evde de aileleriyle konuşarak cevap verebilir):

- Neden tam adımızı, adresimizi, telefon numaramızı ve diğer kişisel bilgilerimizi asla internette yayınlamamalıyız?
- Başkasının fotoğrafını veya videosunu paylaşmak ne zaman uygundur?
- Bir başkasının gizli veya özel bilgilerini paylaşmanın uygun olabileceği bir durum var mıdır? Neden? Ya bir şaka olduğunu düşünüyorsanız?
- Değer verdiğiniz biri, tehlikede olduğunu düşündüren özel bir şey yayınlarsa, paylaşır mısınız? Ona kendisi için endişelendiğinizi söylemeli misiniz? Onu önemseyen bir yetişkin ile konuşmayı düşündüğünüzü söylemeli misiniz?

Etkinlik

1. Bir sır uydur

Bunun **gerçek değil, uydurma** bir sır olduğuna emin olun.

2. Ortağına söyle

Tamam, sırlarınız hazır mı? Şimdi ikili gruplar oluşturalım, sırrınızı ortağınıza söyleyin ve şu iki soruyu tartışın:

- Bu sırrı kimseyle paylaşır mıydınız?
- Sırrınızı kiminle paylaştınız ve neden?
- Biri izniniz olmadan sırrınızı herkese söylese ne hissedersiniz?

3. Sınıfa söyle

Son olarak, her öğrenci sınıfa sırrını ve paylaşıp paylaşmama konusunda neye karar verdiğini anlatır. Sınıfça yukarıdaki sorulara verilen cevaplar tartışılır.

Ana Fikir

Sırlar, gizli kalmasını istediğimiz ya da sadece güvendiğimiz ailemizle veya arkadaşlarımızla paylaşmak istediğimiz kişisel türden bilgilerdir. Bir sırrı paylaştınız mı, artık nereye gideceğini kontrol edemezsiniz. İşte bu nedenle insanlar paylaşmadan önce düşünmemiz gerektiğini söyler (ve haklılar!). İnternette asla paylaşmamanız gereken diğer bilgiler:

- Ev adresiniz ve telefon numaranız
- E-posta adresiniz
- Şifreleriniz
- Tam adınız
- Okulda aldığınız notlar ve ödevleriniz

Pratikte gizlilik

Sınıf, yazılı üç senaryoyu gözden geçirir ve her biri için en iyi gizlilik çözümünün ne olduğunu tartışır.

Hedefler

- ✓ Gizlilik ile ilgili endişelere farklı kişilerin bakış açısından **değerlendirmek**.
- ✓ Farklı senaryoların nasıl farklı gizlilik seviyeleri gerektirdiğini **anlamak**.

Haydi konuşalım

Gizlilik senaryoları: Ne yapmalısın?

Daha fazla bilgi için aşağıdaki senaryolara bir göz atın.

Etkinlik

Beş örneği gözden geçirip her birinin nasıl farklı bir gizlilik çözümü olduğunu konuşacağız. Dört gruba ayrılacağız ve her grup bir örneği inceleyecek. Sonra bulgularımızı sınıfça tartışacağız.

Gereken malzemeler:

- Öğretmen taslağı: "Pratikte gizlilik"

Senaryolar

Örnek 1: Biri, Çocuk A'ya arada sırada telefonundaki şifreleri değiştirmenin yararlı olduğunu söylemiş. Şifre olarak en sevdikleri oyunun adını seçmişler. Çocuk A'nın en yakın arkadaşı Çocuk B de bu oyunu seviyor ama üye olmadığından oyunu Çocuk A'nın oturum bilgileriyle oynuyor. Çocuk A, yeni şifresini Çocuk B ile paylaşıyor.

- Çocuk A'nın şifresini değiştirmesi iyi bir fikir miydi?
- Çocuk A'nın şifresini Çocuk B ile paylaşması iyi bir fikir miydi? Neden?

Ya Çocuk A sosyal medya hesaplarının şifresini de Çocuk B ile paylaşırsa? Cevabınız aynı mı olur? Ya lisede okuyorlarsa ve farklı arkadaşları varsa?

Örnek 2: Bir arkadaşınız günlük tutuyor. Bir diğer arkadaşınızın bu günlüğü bulunduğunu ve kendince komik bir şaka yaparak bazı bölümlerini internette yayınladığını duyuyorsunuz.

- Sizce, arkadaşınız, bu bilgileri internette paylaşmakla hata yaptı mı? Komik miydi? Neden?
- Biri sizin gizli tutulmasını istediğiniz bir şeyinizi herkesle paylaşırsa, kendinizi nasıl hissedersiniz?

Örnek 3: Biri arkadaşının sosyal medya sayfasına “İyi tatiller!” yazıyor.

- Tatile giden arkadaş, bunu herkese duyurmuş muydu? Gezegende yaşayan herkesin bunu bilmesini istiyor muydu? (Tamam, gezegendeki **herkes** değil belki, ama belli de olmaz.)
- İyi tatiller dileğini iletmenin daha özel bir yolu yok muydu?

Örnek 4: Bir öğrencinin, başkasının kimliğini kullanan ve onu kötü gösteren sahte bir sosyal medya hesabı açtığını biliyorsunuz. Bu hesap ayrıca kimliği kullanılan kişinin özel bilgilerini de içeriyor.

- Kimliği taklit edilen öğrencinin bunu bilmeye hakkı var mı? Ona söyler misiniz?
- Bu hesabı kimin açtığı belli değil ama siz bu kişinin kim olduğunu biliyorsunuz. Bu kişiden hesabı kapatmasını istemeli misiniz?
- Bir öğretmene veya güvendiğiniz bir yetişkine söylemeli misiniz?
- Kimse hiçbir şey yapmasa ne olur?

Örnek 5: Bütün aile annenin tabletini kullandığından herkes şifreyi biliyor. Tüm ailenin bir web sitesinde online alışveriş yapmak için tek hesabı var. Her şey yolunda gidiyordu, ta ki bir gün kardeşin, annenizin tabletinde bir arkadaşıyla beraber o web sitesinde şahane bir çift oyuncu kulaklığına bakana kadar. Kardeşin mutfağa gidip yiyecek bir şeyler almış, sonra da iki arkadaş çıkmışlar. Birkaç gün sonra evinize bir paket teslim ediliyor. İçinde o şahane kulaklıklar var. Kardeşin bunu sipariş etmediğini söylüyor. Ona inanıyorsun.

- Anne ve babanız o kulaklıkların evinize nasıl geldiğini merak edecek. Kardeşin ile nasıl bir yol izlemeye karar vereceksiniz?
- Ya olayın şifre kısmı? Eve gelen arkadaşların da aile cihaz ve hesaplarını kullanabiliyorsa, ailedeki herkesin aynı şifreleri kullanmasında bir sorun görüyor musun? Ailenle bu konuyu konuşur musun?

Ana Fikir

Farklı durumlar, gerek internet ortamında gerek dışında, farklı yanıtlar gerektirir. Normalde sizin yapacağınız tercihler olmasa bile başkalarının gizlilik tercihlerine saygı göstermek her zaman önemlidir.

Pratikte gizlilik

Öğretmenlere not: Bu sayfa, bu ders kapsamındaki tartışmalara rehberlik etmenize yardımcı olacaktır. Öğrencilerinize dağıtılacak bir broşür değildir. Doğru ve/veya en iyi yanıtlarını tahtaya yazın ve tartışın.

Özet 1

- **A'nın şifresini değiştirmesi iyi bir fikir miydi?**

Evet, farklı cihazlar ve hizmetler için farklı şifrelere sahip olmak ve bunları yılda en az bir kez değiştirmek temel gizlilik ilkesidir.

- **A'nın şifresini B ile paylaşması iyi bir fikir miydi? Neden?**

Hayır. Çocukların genellikle arkadaşlarıyla şifre paylaştığını biliyoruz ve bunun iyi bir dijital gizlilik veya güvenlik olmadığını öğrenmeliler. İzleyen tartışmada bunun neden iyi olmadığının nedenlerini çözebilirsiniz. Şu soruyu sorabilirsiniz: "Güvenilir bir yetişkin dışında birinin şifrenizi sonsuza kadar kullanmasını istemeyeceğiniz herhangi bir durum düşünebiliyor musunuz?" Şu örnekler verilebilir:

- Bazen arkadaşlıklar bozulur ve insanlar kızar. Size kızan birinin şifrenizi herhangi biriyle paylaşabilmesini ister miydiniz?
- Ya telefonunuzun şifresini bilen bir arkadaşınız oturum açsa, sizmiş gibi davransa ve sadece şaka yapmak için ikinizin de tanıdığı biri hakkında tuhaf ya da kötü şeyler söylese? Herkes bu sözleri söyleyenin siz olduğunu zanneder.
- Şifrenizi taşıyan biriyle paylaşmış olsaydınız, hesaplarınıza ve özel bilgilerinize sonsuza kadar erişebilmesini ister miydiniz?
- Ya bir oyun oynuyorsanız ve başka bir oyuncu sizin adınız altında oynayabilmek için oturum bilgilerinizi isterse? Bu kişi, arkadaşınız olsa bile oturum bilgilerinizi verir misiniz? O oyunda neler yapabildiğinizi düşünün. Bu kişinin sizin adınız altında bu eylemlerin aynısını yapabileceğini hayal edin. Bu bir sorun yaratmaz mı? Gelecek hafta veya gelecek yıl da sorun yaratmaz mı?

- **Ya Çocuk A sosyal medya hesaplarının şifresini de Çocuk B ile paylaşırsa? Cevabınız aynı mı olur? Ya lisede okuyorlarsa ve farklı arkadaşları varsa?**

- Evet, cevap aynı kalır, çünkü arkadaşlarınızla, hatta en yakınlarınızla bile herhangi bir hesabın şifresini paylaşmak doğru değildir. Çünkü, hemen yukarıdaki ilk noktada olduğu gibi, arkadaşlıklar değişir, insanlar birbirine küser ve sizi umursamayan birinin hesabınıza veya profilinize erişebilmesini istemezsiniz. Bilgilerinizi değiştirebilir, sizi küçük düşürebilir, itibarınızla oynayabilir, bir başkası hakkında kötü niyetli paylaşımlarda bulunuyormuşsunuz gibi gösterebilir, vb.

Özet 2

- **Sizce, arkadaşınız, bu bilgileri internette paylaşmakla hata yaptı mı? Komik miydi? Neden?**

Bazı öğrenciler, paylaşılan bölüm komikse o zaman bu şaka da komik diyebilir. Biraz daha derine inip bir sonraki soruyu sorun...

- **Biri sizin gizli tutulmasını istediğiniz bir şeyinizi herkesle paylaşırsa, kendinizi nasıl hissedersiniz?**

Özet 3

- **Tatile giden arkadaş, bunu herkese duyurmuş muydu?**

Tartışma uğruna, cevabın evet olduğunu varsayalım, sonra sınıfa sorun...

- **Gezegende yaşayan herkesin bunu bilmesini istiyor muydu?** Hayır. (Herhalde)

- **Neden?**

Bazı iyi cevaplar: Çünkü aileleri nerede olduklarının gizli kalmasını isteyebilir veya evde kimse yokken evlerinin güvenliğinden endişe duyabilir.

- **İyi tatiller dileğini iletmenin daha özel bir yolu yok muydu?**

Büyük ihtimalle iyi birkaç cevaplar alırsınız, örneğin özel mesaj göndermek, kısa mesaj göndermek, telefonla aramak, vb.

Özet 4

- **Kimliği taklit edilen öğrencinin bunu bilmeye hakkı var mı? Ona söyler misiniz?**

Bu sorunun ilk kısmına kendi cevabınız kesin vardır ama öğrencilerin cevaplarını duymak ve kimliği taklit edilen öğrenciye söyleyip söylemeyecekleri ve ona ne anlatacakları hakkında bir tartışma yapmak ilginç olabilir.

- **Bu hesabı kimin açtığı belli değil ama siz bu kişinin kim olduğunu biliyorsunuz. Bu kişiden hesabı kapatmasını istemeli misiniz?**

Pek az kişi kendisini saldırganla yüzleşecek kadar rahat hisseder ve bu gayet normal. Sınıfa, kimsenin bunu yapacak rahatlığı hissedip hissetmeyeceğini sorun. Belki bir tartışma başlar.

- **Bir öğretmene veya güvendiğiniz bir yetişkine söylemeli misiniz?**

Evet, kimse saldırganla hesabı indirmesini söylemezse veya birinin söylemesine rağmen hesap yine de açık kalırsa. Öğrencilerinizin, başkalarını utanç, sosyal dışlama, taciz ve zorbalık gibi zararlardan korumanın önemli olduğunu görmelerine yardımcı olun. Bu, "ispiyonlamak" değildir. Önemli olan, niyetin, birini korumak olmasıdır, diğer kişinin başını belaya sokmak değil.

- **Kimse hiçbir şey yapmasa ne olur?**

Bu kişiye verilen zarar son bulmaz, devam eder.

Bu, başkalarını önemseme ve bunun neden önemli olduğu hakkında sınıf tartışması için iyi bir noktadır. İyi Ol, Özel Ol bölümünde buna geri döneceğiz.

Özet 5

- **Anne ve babanız o kulaklıkların evinize nasıl geldiğini merak edecek.**

- **Kardeşin ile nasıl bir yol izlemeye karar vereceksiniz?**

Öğrencilerinizin ilk refleksi doğru ve yanlış söz ve davranışların ne olduğuna odaklanmak olabilir ki bu da gayet iyi. Kısa bir tartışma yapıp fikir birliğine varıp varılmayacağına bakın.

- **Ya olayın şifre kısmı? Ailedeki herkesin aile cihaz ve hesaplarında aynı şifreleri kullanmasının getirdiği risklerden bahsedin.**

Birçok aile bunu yapıyor. Öğrencilerin yüksek sesle şu konularda düşünmelerini sağlayın:

1) Arkadaşlar eve geldiğinde aile şifrelerini korumak, 2) Aile şifrelerini arkadaş ve aile dışındaki kişilerle paylaşmamanın neden önemli olduğu, 3) Arkadaşların aile şifrelerini kullanarak alışveriş yapmalarının dışında başka ne gibi sorunlar yaşanabileceği.

Öyle demek istememiştim!

Öğrenciler sadece emoji kullanarak kendilerini temsil edecek birer tişört yaratırlar. Bu süreçte farklı kişilerin aynı mesajı farklı şekillerde yorumlayabileceğini görürler.

Öğretmenler için medya kültürü: Kurumsal logo, spor takımı, okul, müzisyen, politikacı, vb. içeren tişörtler giydiğimizde, ayaklı bir reklam panosuna dönüşürüz. Bu etkinlik, tişörtün hem doğrudan iletişim hem bir medya olduğunu gösterir. Öğrenciler, medyanın sadece ekranlarda yer almadığını görür.

Hedefler

- ✓ Şu soruyu sormanın önemini **öğrenmek**: Diğerleri bu mesajı benden farklı olarak nasıl yorumlar?
- ✓ İnsanların iletişim kurmak için kullandığı farklı görsel ipucu hakkında **farkındalığı arttırmak**.
- ✓ Bir mesajı internette veya tişört üzerinden paylaşmanın medya yaratmak olduğunu **anlamak**.
- ✓ "Bağlam" ve "temsil" kavramlarının ne demek olduğunu **öğrenmek**.

Haydi konuşalım

Birinin sizin söylediğiniz, yaptığınız, yazdığınız veya internette paylaştığınız bir şeyi yanlış anladığı oldu mu? Kızgınlıkları veya üzüntüleri karşısında kastettiğinizi düşündükleri şeyi kastetmediğinizi açıklamanız gerekti mi?

İletişim kurduğumuzda **biz** ne demek istediğimizi bilsek de, bazen iletişim kurduğumuz kişi, özellikle de yanımızda değilse, ne demek istediğimizi anlamaz. Çünkü insanların deneyimleri, görseller ve kelimeler gibi şeyleri yorumlama biçimlerini etkiler.

Olay bundan da karmaşık: Farkında bile olmadan aslında birden fazla mesaj iletiyoruz. Giysilerimiz, saç stilimiz ve hatta yürüme şeklimiz veya ellerimizi kullanma şeklimiz gibi ipuçlarıyla insanlara kim olduğumuzu belirtiriz ve tersine, onların da kim olduğuna karar veririz. Buna "temsil" denir; görseller, semboller, stil ve kelimeler kullanarak bir şey, kişi veya grup hakkında bir şeyler ifade etmek.

İşte bir örnek: İnternette takım logolu bir spor forması giyen bir kişinin resmini görünce, bu kişinin o takımın hayranı olduğunu düşünürsünüz ve muhtemelen haklı olursunuz. Bunun nedeni, çoğumuzun spor formalarının tasarımını tanımamızdır çünkü bunun bir spor "kodu" olduğunu biliriz. Hangi takımın temsil edildiğinden emin olmasak bile, büyük olasılıkla bir spor takımı olduğunu biliyoruz.

Peki ya kafasına peynir takmış birinin resmini görürseniz? Bu kişi hakkında ne düşünürsünüz? Wisconsin'de yaşıyorsanız veya futbola meraklıysanız, Green Bay Packers futbol taraftarlarına "peynir kafa" dendiğini bilirsiniz. Resimdeki kişi, Packers'a desteğini temsil etmek için peynir şapkasını kullanıyor.

Packers fan "kodunu" bilmiyorsanız, peynir şapkasının bir Cadılar Bayramı kostümü olduğunu veya sadece düpedüz tuhaf olduğunu düşünebilirsiniz. Hatta ne kadar

tuhaf olduğu hakkında yorumda bulunmak isteyebilirsiniz. Bu da Packers hayranlarını sinirlendirebilir. Yorumunuzu kaba bulup sizin hakkınızda kaba bir yorumla cevap vermek isteyebilirler. Bu da sizi sinirlendirir. Sonuç olarak bir yığın olumsuz yorum ve incinmiş duyguyla kalakalırız.

Peki, yayınlarımızın diğerkleri tarafından doğru anlaşılmasını nasıl sağlayabiliriz? Bunun bir yolu, kendimizi sadece bir iletişimci veya oyuncu değil bir medya yaratıcısı olarak görmektir. İnternette profil oluşturduğumuzda, birine mesaj attığımızda, oyun sohbetinde yorum yaptığımızda veya bir resim paylaştığımızda her seferinde medya yaratıyoruz. Tüm iyi medya yaratıcıları gibi, yarattığımız medyayı paylaşmadan önce duraksayıp şu soruya dikkatlice cevap vermeliyiz: “Benden farklı biri mesajımı nasıl yorumlayabilir?”

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Broşür: “Boş tişört” (her öğrenciye bir tane)
- Broşür: “Emoji tablosu” (herkesin görebileceği şekilde yansıtılabilir veya yapıştırılabilir)
- Herkes için keçeli kalem, renkli kalem veya pastel boya
- Yapışkan bant (veya tişörtleri sergilemenin başka bir yolu)

1. Kendinizi emojiyle tanımlayın.

Yetenekli medya yaratıcıları olma konusunda düşünmemize yardımcı olmak için, tişört tasarlayacağız. Boş tişört taslağı broşürünü kullanarak, sadece emojiyle kendi temsilinizi oluşturun. Bir, iki veya üç emoji kullanabilirsiniz, daha fazla değil. İster var olanları kullanın, ister kendi emojilerinizi yaratın.

2. Gösterin ve anlatın.

Kendinize bir ortak bulun ve ortağınızın tişörtündeki emojiğin kendisi hakkında neler anlattığını tahmin edin. Tahminleriniz doğru muydu yoksa emojiğinin ne anlama geldiğini birbirinize anlatmanız mı gerekti?

3. Birbiriniz hakkında bilgi edinin.

Herkesin bütün tişörtleri görebilmesi için bunları odanın her yerine asın. Her tişörtü sahibiyle eşleştirebilir misiniz?

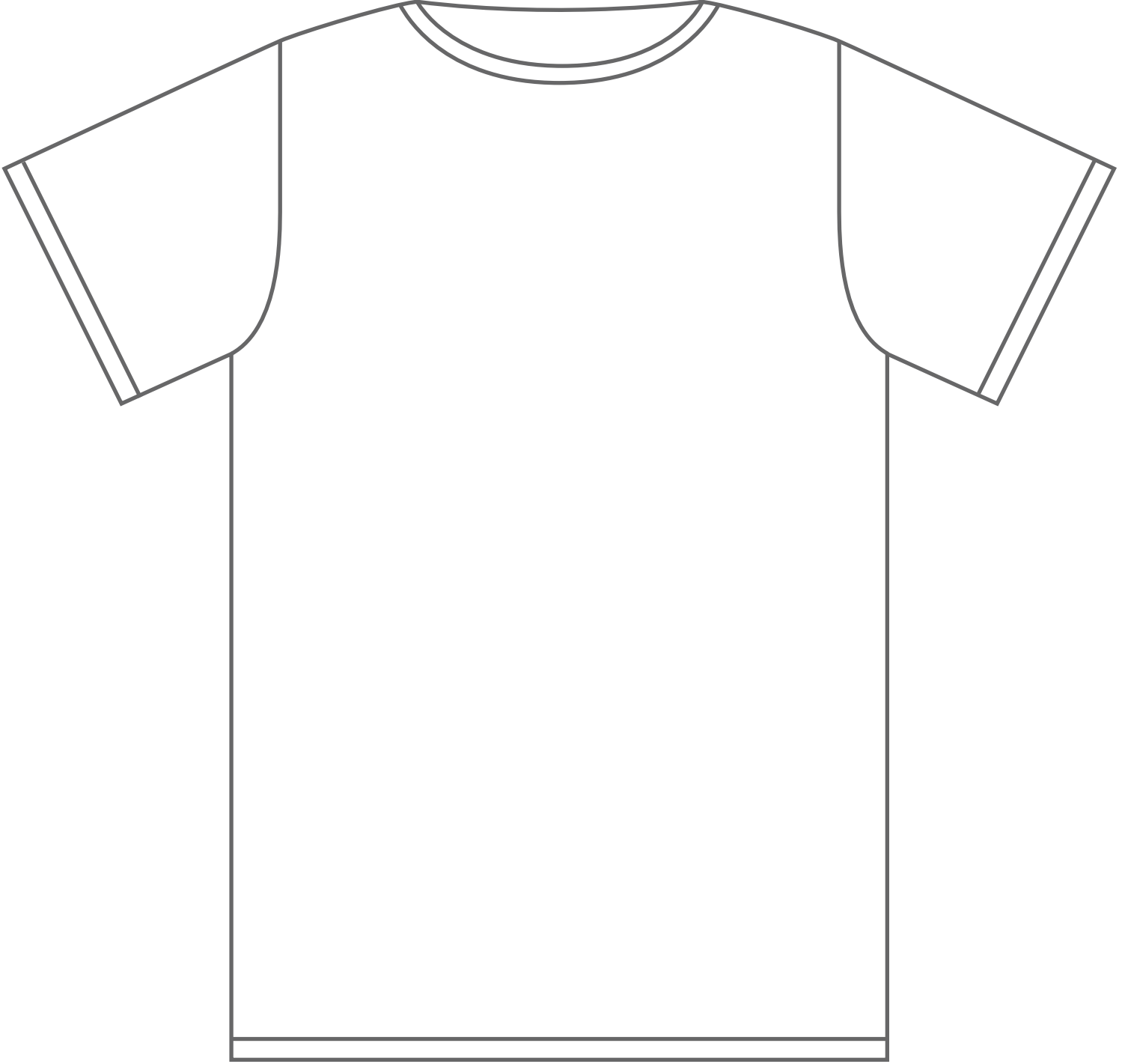
4. Sınıfça tartışın:

- Tişörtleri sahipleriyle eşleştirmeyi kolaylaştıran veya zorlaştıran neydi? Eşleştirmesi kolay tişörtlerdeki sembollerde ne fark ettiniz? Bazı emojiğler birçok kişi tarafından kullanılmış mı? Bazıları tek bir kişi tarafından kullanılmış mı?
- Herkes her emojiğinin anlamı konusunda hemfikir miydi? Bağlam, emojiğinin anlamını nasıl değiştirebilir? İki parmaklı el emojiğine bakın. Bunun barış, zafer veya 2 rakamını temsil ettiğini nasıl anlarsınız? Ya alev emojiği? Tehlike veya acil durum mu demek? Çok zeki veya başarılı mı demek? (“Ateş gibisin!”) Anlamı, görüldüğü yere göre değişiyor mu (öğretmeninizin ödevinize çizdiği sırtan emoji “aferin” anlamına gelebilir, ama arkadaşınızdan gelen bir mesajda mutlu olduğı veya şaka yaptığı anlamına gelebilir)? Anlamı, başka hangi emojiğlerle birlikte kullanıldığını göre değişiyor mu?

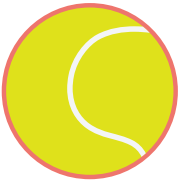
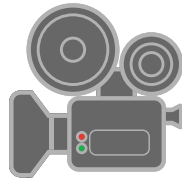
Ana Fikir

Medya yaratıcıları olarak, mesaj veya görselleri internette paylaşmadan önce durup şu soruyu sormalıyız: “Benden farklı biri bunu nasıl yorumlayabilir? Beni anlayacaklarından emin miyim?” Düşüncemi ters anlayabilirler mi? Ayrıca, **biz** de yayınlamadan veya yorum yapmadan önce kendimize aynı şeyleri sormalıyız. “Ne demek istediklerini anladığımdan emin miyim? Nasıl bilebilirim?”

Boş tişört

Emoji tablosu

Çerçevele

Öğretmenler için medya kültürü: Medya, bir seçim yapan insanlar tarafından yaratılır. Bu seçimlerin en temeli, neyi dâhil etmek ve neyi dışlamak gerektiğidir. Bu ders, öğrencilerin online ortamda ne paylaşacaklarına karar verirken kendilerini medya yaratıcıları olarak görmelerini sağlar.

Hedefler

- ✓ Kendilerini medya yaratıcısı olarak **görmek**.
- ✓ Medya yaratıcılarının neyin çerçeve içinde, neyin çerçeve dışında kalacağı konusunda seçim yaptıklarını **anlamak**.
- ✓ Neyin görünür ve kamuya açık hâle getirileceği ile neyin güvenli veya görünmez tutulacağı arasındaki farkı anlamak için çerçeveleme kavramını **kullanmak**.

Haydi konuşalım

Görsel medya yaratıcıları ne kadar bilgi paylaşmak istediklerini **çerçeveleme** yoluyla kontrol eder. **Çerçevenin içine** neyi dâhil edeceklerine (gördüklerimiz) ve **çerçevenin dışında** neleri bırakacaklarına (görünmeyenler) karar verirler.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Karton ve makas (öğrenci başına birer tane)
- Broşür: "Çerçevenin içinde ne var?" veya görsellerin yansıtılacağı bir ekran veya akıllı tahta

Her etkinliği sınıfça gözden geçirin sonra da tartışın:

1. Çerçeveleme

Her medya parçası, medya yaratıcılarının yaptığı çeşitli seçimlerin ürünüdür. Bu seçimlerden biri, neyin dâhil edileceği, bir diğeri ise neyin dışarıda bırakılacağıdır. Bir fotoğraf veya video çektiğimizde, "içerisi" ve "dışarı" bir çerçeveyle ayrıştırılır.

Bunun nasıl işlediğini görmek için, bir karton alın ve ortasına bir dikdörtgen keserek kendi çerçevenizi oluşturun.

Çerçeveyi kol mesafesinde tutun ve yavaşça yüzünüze yaklaştırın, sonra da geri çekin (bunu bir fotoğraf yakınlıklaştırma işleviyle de deneyebilirsiniz). Çerçevenin içinde görebildikleriniz hakkında ne fark ettiniz? Yana doğru hareket ettirdiğinizde ne oluyor? Çerçeveyi, sınıf arkadaşlarınızın sadece bir kısmını veya duvardaki şeylerden sadece bazılarını görecektir şekilde tutabilir misiniz?

Çerçeveyi kontrol ettiğinizde, medyayı yaratan siz olursunuz. Neyi dâhil edip, neyi dışlayacağınıza siz karar verirsiniz. Çerçevenin dışında bırakmayı seçtiğiniz şey gerçek hayatta hâlâ oradadır, ama hazırladığınız medyayı izleyen insanlar onu asla göremezler.

2. İçeride mi, dışarıda mı?

Bir broşür alıp resim 1A'ya bakın. Sizce ne görüyorsunuz ve bundan nasıl emin olabilirsiniz? Şimdi de 1B'ye bakın. Bu bilgi, neye baktığınız hakkında daha iyi bir fikir edinmenize nasıl yardımcı olur?

Şimdi bir daha deneyin, resim 2A ile. Sizce gölge yapan nedir? Bu cevabı neye dayanarak verdiniz? 2B daha fazla bilgi veriyor. Tahmininiz doğru muydu?

3. Aşırı Bilgi

Fazladan bilgi vermek her zaman iyi değildir. Bazen, dikkatimizi dağıtarak daha küçük çerçeve görüntüsünün tadını çıkarmamızı veya bunu anlamamızı engeller. Broşürde örnek 3'e bakın.

Arka planı görmek eğlenceli olabiliyor. Ama ya her film, dizi veya video izlediğinizde sadece küçük çerçeveyi görmeseniz ama tüm kameraları, mikrofonları, teknik personeli ve seti de görseniz, nasıl olurdu? Hikâyeden aynı şekilde zevk alır mıydınız?

4. Karar veren sizsiniz.

İnternette bir şey paylaştığınızda, medya yaratıyorsunuz. Aynen bir film, video veya dizi yapımcısı gibi, siz de insanların ne göreceğine, çerçevenin içine ne alacağınıza ve çerçevenin dışında neyi saklayacağınıza karar verebilirsiniz.

Ana Fikir

Bir medya yaratıcısı olarak, insanların sadece sizin seçtiğiniz şeyi görmeleri için paylaştıklarınızı "çerçeveye" alırsınız.

Çerçevenin içinde ne var?

1A

1B

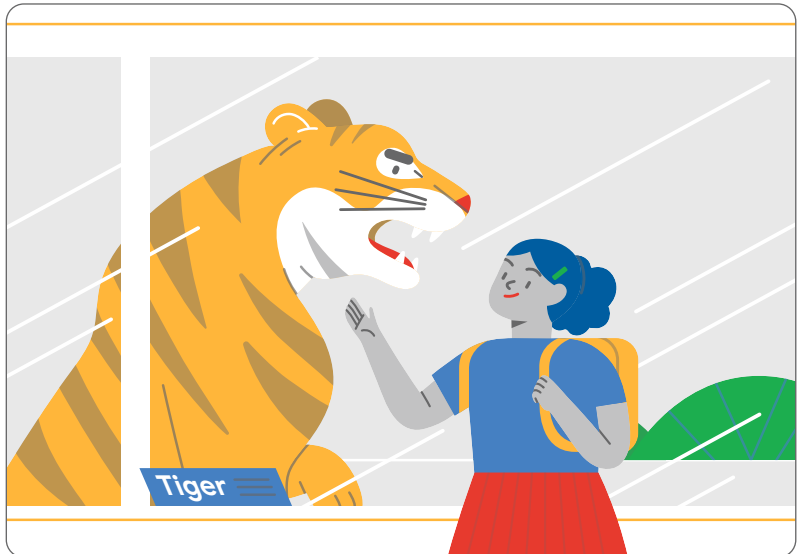
2A

2B

3A

3B

Kimlik tahmin etme oyunu

Bu ders, "dijital ayak izinin" gerçekte nasıl görüldüğüne dair örnekler sunar. Öğrenciler, hayalî bir karakterle ilgili kişisel bilgileri okur. Bunlar, kişinin ayak izinden parçalardır ve bu bilgiler ışığında bu kişi hakkında çıkarımda bulunur.

Hedefler

- ✓ İnsanlarla ilgili bilgilere internet ortamında ulaşmanın yollarını **belirlemek**.
- ✓ İnternet ortamında paylaşımda bulunan bir kişi hakkında nasıl yargıda bulunulduğunu **düşünmek**. Paylaştığımız şeyler, dijital ayak izimizin bir parçası hâline gelir.
- ✓ Bilginin doğruluğunu **belirlemek** ve varsayım, görüş ve gerçek arasındaki farkı anlamak.

Haydi konuşalım

Ne bildiğimizi (veya bildiğimizi sandığımızı) nereden biliyoruz?

İnternette çok fazla kişisel bilgi var. Bu bilgilerden bazıları insanlar hakkında doğru olmayan çıkarımlarda bulunmamıza neden olabilir. İşte yanıtlarını keşfedeceğimiz sorulardan bazıları:

- Bir kişinin kişisel bilgilerinden veya paylaşımlarından, bu kişi hakkında neler öğrenebiliriz?
- Emin olmasak bile kişisel bilgilerden yola çıkarak neleri tahmin edebiliriz?
- Bu bilgilerin nasıl elde edildiğini biliyor muyuz? Kaynağı nasıl belirleyebiliriz?

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: Kimlik tahmin etme oyunu (öğrenci başına bir broşür)

2.-3. sınıflar için olası değişiklik: 2. veya 3. sınıf öğrencilerinizin medyada "dijital ayak izleri" hakkında konuşmaya hazır olduğunu düşünüyorsanız, "Yaparım, Yaparız, Yaparsınız" stratejisini kullanabilirsiniz (çalışma sayfasındaki ilk örneği modellediğiniz yerde, 2. örneği sınıfça tamamlayın, sonra öğrenciler bireysel olarak üzerinde çalışsın ve sonra tartışın!)

1. Kişiye yakından bakın.

Herkes Ceren, Tolga ve Lara veya kendi yarattıkları hayalî karakter hakkındaki bilgileri okusun.

2. Tanımlayın.

Öğrencileri gruplara ayırın. Her grup bir karakter incelemeli. Her grup karakteri kısaca tanımlar ve şu soruyu yanıtlar: "Sizce kim bu kişi?"

3. Tanımı okuyun.

Her grup, karakteri için yazdığı tanımı okur.

4. Gerçeği açığa çıkartın.

Evet, karakterlerimiz hakkındaki gerçeği öğrenelim. Paylaşımlarının aklımızda ürettiği düşünceyle bu gerçeği karşılaştıralım.

- **Ceren**, lise son sınıf öğrencisi. Seneye üniversiteye gidecek ve işletme okuyup ileride kendi moda markasını yaratmak istiyor. Onun için en önemli şeyler: Aile, gönüllü işler, pop kültürü ve moda.
- **Tolga**, lise basketbol takımında oyun kurucu. 15 yaşında ve İstanbul'da oturuyor. 8 yaşında bir kız kardeşi var. En önem verdiği şeyler: Basketbol, sanat, gitar çalmak ve arkadaşları.
- **Lara** 14 yaşında. Voleybol takımına yeni katıldı ve iki kedisi var. Mühendislikte çok yetenekli ve hafta sonları robot yapmayı seviyor. En önem verdiği şeyler: Teknoloji, voleybol takımı, hayvanlar ve hayvan hakları.

5. Tartışın.

Karakterlerle ilgili tanımlarınız, gerçeğe ne kadar yakındı? Sizce niye bu tanımları yaptınız? Bu tanımlar görüş müydü, çıkarım veya olgu muydu? Neden? Be dersten ne öğrendiniz?

Ana Fikir

İnsanların paylaşımlarını, yorumlarını, fotoğraflarını ve videolarını gördüğümüzde veya duyduğumuzda, özellikle de onları tanımıyorsak, kendileri hakkında her zaman doğru olmayan tahminlerde bulunuruz. Çünkü online ortamda veya belirli bir anda gördüklerimiz, onların kim olduklarının ve önemsedikleri şeylerin yalnızca bir kısmıdır. Belki de olmak istedikleri kişi gibi davranıyorlar veya sadece paylaşımı yaptıkları o belirli anda hissettikleri bir şeyi gösteriyorlar. İnsanları şahsen tanıyana kadar kim olduklarını veya gerçekte nasıl hissettiklerini gerçekten bilemeyiz, hatta o zaman bile emin olamayız!

Kimlik tahmin etme oyunu

Aşağıda her kişinin internetteki etkinliği ile ilgili açıklamayı okuyun. Her örnekten sonra, bu kişinin kim olduğu ile ilgili kısa bir açıklama yazın. Nelerden hoşlanır, nelerden hoşlanmaz, neye önem verir?

Ceren

Danstan deniz altı fotoğrafları!
Hepiniz harika görünüyorsunuz!

 En iyi Akne İlaçları

Kardeşim Ali çok sinir. Belki de uzaylıdır.

 Trafik cezası

 Genç Tasarımcılar Konferansı -
İzmit Üniversitesi

EN SONUNDA YENİ CASUS
SAVAŞLARI FİLMİNİ GÖRDÜM.
Aman tanrım taktım buna!

Tolga

Oyunu kazandım! Şampiyonluğa
bir oyun daha kaldı. Kale atışlarına
daha çok çalışmalıyım.

Okul danslarından nefret ediyorum.
#gitmiyorum

 Doğa Tarihi Müzesi
İstanbul

 Doğum günüm için Paris'e
gideceğim! Sabırsızlıktan
çıldıracağım.

Bu Cumartesi babamla Sapanca
gölüne gidiyorum! Mükemmel
olacak

 Şehir Merkezinde
La Luna

Lara

 Elit Burger

Zaferi kaçırdım. Offf.
Ama en azından berabere kaldık.

 25 Köpek Yavrusu
Fotoğrafı

 Zeytin Ortaokulu
Mezuniyeti

Arkadaşımın web sitesine bir göz
atın! Kodunu ben yazdım.

Yüksek puan aldım!! Eeeeet.
Gem Jam'e bayılıyorum!!

Başkaları bizi nasıl görüyor?

Öğrenciler, farklı insanların (anne-babalar, işverenler, arkadaşlar, polis) önceki dersteki karakteri nasıl görebileceğini veya dijital ayak izlerinin onlar hakkında ne gibi ipuçları verebileceğini araştırır.

Hedefler

- ✓ Bir bilgiyi internette paylaşmaya karar verirken diğer insanların bakış açılarını **anlamak**.
- ✓ Kişisel bilgilerin ifşa edilmesinin sonuçlarını **düşünmek**: Paylaştığınız şey, dijital ayak izinizin bir parçası hâline gelir ve bu uzun süre yok olmaz.
- ✓ Paylaşımları düzenlemenin ne anlama geldiğini ve bunun dijital ayak iziyle nasıl ilişkili olduğunu düşünmeye **başlamak**.

Haydi konuşalım

Yeni bir bakış açısı

Dijital ayak izinizdeki bilgiler, insanlara hakkınızda bilmelerini istediğinizden daha fazla veya sadece farklı şeyler söyleyebilir. Şimdi bunun sonuçlarını inceleyeceğiz.

Önceki karakterlerden birini seçelim, kendimizi onların yerine koyup o yorumları yazdığımızı varsayalım. Onların bakış açısına bürüneceğiz.

- Sizce karakteriniz başkalarının tüm bu kişisel bilgilere sahip olmasını ister mi? Neden? Karakteriniz, kimlerin bu bilgiyi görmesini ister (veya kimlerden bu bilgiyi saklamak ister)?
- Sizce bu bilgi başkaları tarafından nasıl **anlaşılır**?
- Başkaları tarafından nasıl **kullanılabilir**?

Farklı durumlar farklı gizlilik seviyeleri gerektirir. Başkalarının yazdıklarını nasıl göreceğini düşünmek, internet ortamında gizliliğinizi korumak için önemli bir alışkanlıktır.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: Ders 5'ten Kimlik tahmin etme oyunu (her öğrenciye bir tane)

2.-3. sınıflar için olası değişiklik: 2. veya 3. sınıf öğrencilerinin sosyal medyada nasıl göründükleri hakkında konuşmaya hazır olduklarını düşünüyorsanız, bakış açısı sayısını azaltıp sadece Anne-Baba, Arkadaş, Polis Memuru ve 10 yıl sonraki hâlinizi ele alıp sonra sınıfça tartışabilirsiniz.

1. Yeni bir bakış açısından bakın.

Odayı dolaşacağız ve 1'den 3'e kadar sayacağız, sonra üç grup oluşturacağız. 1'ler Ceren, 2'ler Tolga ve 3'ler Lara olacak. Sonra ben (öğretmen) her gruba gideceğim ve aşağıdaki insanlardan biri veya ikisi o varsayacağız (listeyi okuyun). Ardından grubunuz, karakterinizin, taklit ettiğim kişinin bilgilerine tepki verme şekli hakkındaki duygularını tartışacak.

Öğretmen olarak, bir ebeveyn, polis memuru, akran, lise öğrencisi, vb. olduğunuzu varsayarak çalışma sayfasındaki her karakterle ilgili bilgilere tepki vereceksiniz (2-3 kişi seçin veya gruplara hangi karakter olmanızı istediklerini sorun). Kısaca - her role en fazla 2 dakika ayırın.

• Ebeveyn	• Koç	• Reklamcı
• Arkadaş	• Polis	• İşveren
• 10 yıl sonraki hâliniz		

Bir sonraki sayfada devam ediyor →

2. Grup hâlinde tartışma

Her grup 5-10 dakika boyunca karakterlerinin yaptığı seçimleri, öğretmenin oynadığı kişilerin tepkilerini ve bu tepkiler karşısında Ceren, Tolga ve Lara'nın duygularını tartışacak. Sonra her grup neler tartıştığını ve internet ortamında gizlilik konusunda yaptığımız seçimler hakkında öğrendiklerini sınıfla paylaşacak.

3. Sınıfça tartışma

Bu etkinlikten edindiğiniz 3 ana fikir nedir?

Bilgilerinizi gören farklı kişiler, sizin hakkınızda doğru çıkarımlarda bulundu mu? Sizce hakkınızda olumlu mu, olumsuz mu düşündüler? Tepkilerinden memnun kaldınız mı? İnternette yayınladığınız bilgilerden birinin **sizin** hakkınızda olumsuz bir fikir oluşturmasının sonuçları ne olabilir? Artık bu bilgilerin kimler tarafından görüleceğini bildiğinize göre, bunları farklı bir şekilde düzenleyecek veya yazacak mısınız?

Ana Fikir

Farklı kişiler aynı bilgiyi görüp farklı sonuçlar çıkarabilir. İnternet ortamında başkalarının sizi sizin düşündüğünüz gibi göreceklerini varsaymayın.

Interland: Dikkat Dağı

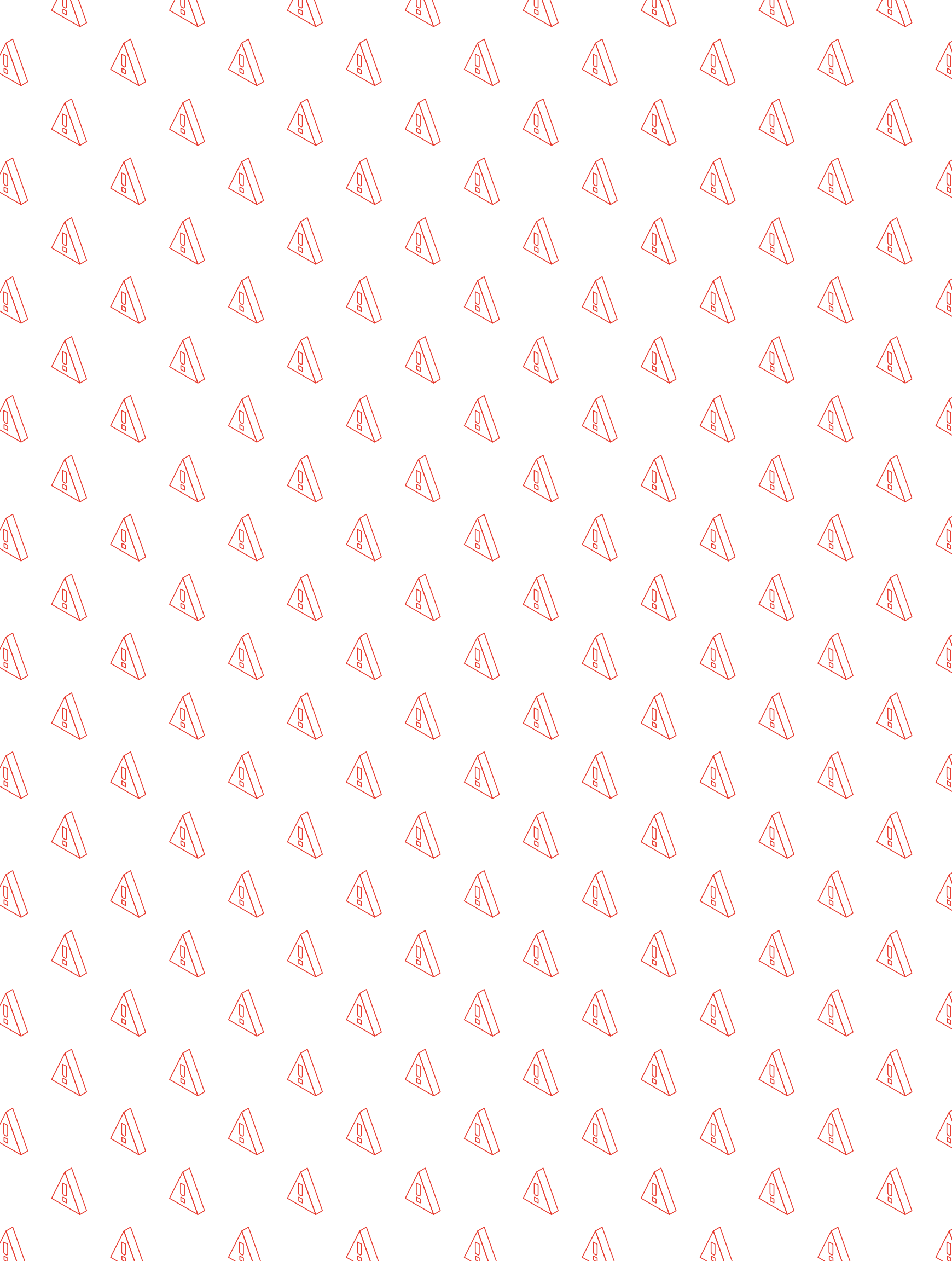
Interland'in dağlık şehir merkezi, herkesin karşılaştığı ve kaynaştığı bir yer. Ama kiminle ne paylaştığına dikkat etmen gerekiyor. Bilgi ışık hızında seyahat ediyor ve tanıdığın İnternet'lar arasında çenesi biraz düşük olanlar var.

Masaüstü veya mobil cihazda (ör. tablet) bir web tarayıcısını açın, [g.co/Dikkat Dağı](http://g.co/Dikkat%20Dağı) adresine gidin.

Tartışma Konuları

- Öğrencilerinizden Dikkat Dağı'nı oynamalarını isteyin ve aşağıdaki sorulardan yararlanarak oyunda öğrendiklerini daha ayrıntılı tartışın. Çoğu öğrenci, yalnız başına oynayarak deneyimden en iyi şekilde yararlansa da öğrencilerin ikiye kişilik gruplarda oynamasını da sağlayabilirsiniz. Bu özellikle daha genç öğrenciler için yararlı olabilir.
- Oyunda paylaştığınız tüm yayınlardan hangisini gerçek hayatta en fazla paylaştınız? Neden?
- Paylaşmamanız gereken bir şeyi yanlışlıkla paylaştığınız bir zamanı anlatın.
- Sizce Dikkat Dağı'ndaki karaktere neden çenesi düşük deniyor?
- Çenesi düşük karakter hakkında bilgi verin ve hareketlerinin oyunu nasıl etkilediğini belirtin.
- Dikkat Dağı oynamak gelecekte başkalarıyla internet ortamında paylaşacaklarınız konusunda düşüncelerinizi değiştirdi mi?
- Bu derslere katıldıktan ve oyunu oynadıktan sonra daha önce yaptığınız neyi farklı yaparsınız?
- Bir şeyi sadece arkadaşlarınız yerine herkesle paylaşmanın yaratabileceği olumsuz sonuçlara bir örnek verebilir misiniz?
- Kişisel bir bilgiyi yanlışlıkla paylaşırsanız ne gibi adımlar atabilirsiniz? Ya biri yanlışlıkla sizinle fazla kişisel bir bilgi paylaşırsa?

Gerçek Olduğundan Emin Ol

Dolandırıcılardan, sahtekârlardan, faydalı olmayan bilgilerden ve sizi kandırmaya çalışan diğer internet içeriklerinden uzak durmak ve güzel şeyleri nasıl bulacağınızı öğrenmek

Derse genel bakış	<table><tr><td>Ders 1</td><td>Pop-up pencereler, kimlik taklidi ve diğer sahtekârlıklar</td><td>2.-6. sınıflar</td></tr><tr><td>Ders 2</td><td>Benimle bu ‘konuşan’ kim?</td><td>2.-6. sınıflar</td></tr><tr><td>Ders 3</td><td>Gerçekten doğru mu?</td><td>ML 2.-6. sınıflar</td></tr><tr><td>Ders 4</td><td>Güvenilir olmayan bilgileri belirlemek</td><td>ML 4.-6. sınıflar</td></tr><tr><td>Ders 5</td><td>Arama motoru olsaydık</td><td>ML 2.-6. sınıflar</td></tr><tr><td>Ders 6</td><td>İnternet araması yapmak</td><td>ML 2.-6. sınıflar</td></tr><tr><td>Ders 7</td><td>İnterland: Gerçeklik Nehri</td><td>2.-6. sınıflar</td></tr></table>	Ders 1	Pop-up pencereler, kimlik taklidi ve diğer sahtekârlıklar	2.-6. sınıflar	Ders 2	Benimle bu ‘konuşan’ kim?	2.-6. sınıflar	Ders 3	Gerçekten doğru mu?	ML 2.-6. sınıflar	Ders 4	Güvenilir olmayan bilgileri belirlemek	ML 4.-6. sınıflar	Ders 5	Arama motoru olsaydık	ML 2.-6. sınıflar	Ders 6	İnternet araması yapmak	ML 2.-6. sınıflar	Ders 7	İnterland: Gerçeklik Nehri	2.-6. sınıflar
Ders 1	Pop-up pencereler, kimlik taklidi ve diğer sahtekârlıklar	2.-6. sınıflar																				
Ders 2	Benimle bu ‘konuşan’ kim?	2.-6. sınıflar																				
Ders 3	Gerçekten doğru mu?	ML 2.-6. sınıflar																				
Ders 4	Güvenilir olmayan bilgileri belirlemek	ML 4.-6. sınıflar																				
Ders 5	Arama motoru olsaydık	ML 2.-6. sınıflar																				
Ders 6	İnternet araması yapmak	ML 2.-6. sınıflar																				
Ders 7	İnterland: Gerçeklik Nehri	2.-6. sınıflar																				
Temalar	Çocukların, internette rastladıkları içeriğin veya kişilerin gerçek ve güvenilir olmayabileceğini, bunların kandırma veya bilgi çalma amaçlı olabileceğini bilmeleri önemlidir. İnternet ortamındaki sahtekârlık, her yaştan internet kullanıcısının, tanıdıkları birinin kimliğini taklit etmiş olabilecek kişilerden gelen sahte gönderilere ve satış konuşmalarına yanıt vermesini sağlamayı amaçlar.																					
Öğrenciler için hedefler	✓ İnsanların internette söylediklerinin gerçek olmayabileceğini anlamak. ✓ Sahtekârlığın nasıl işlediğini, neden bir tehdit olduğunu ve bundan nasıl kaçınılacağını öğrenmek. ✓ İnternette görülen bilgi ve mesajların geçerliliğini belirlemek ve manipülasyona, asılsız iddialara, sahte tekliflere veya ödüllere ve diğer online dolandırıcılıklara karşı tetikte olmak.																					
Üzerinde durulan standartlar	Öğretmenler için ISTE Standartları: 1a, 2c, 3b, 3c, 4b, 5a, 6a, 6d, 7a Öğrenciler için 2016 ISTE Standartları: 1c, 1d, 2b, 2d, 3b, 3d, 7b, 7c AASL Öğrenim Standartları: I.b.1, I.c.1, I.c.2, Ic.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2., III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.1, IV.a.2, IV.b.3, V.a.2, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3																					

Gerçek Olduğundan Emin Ol Sözlük

Ders 1 ve 2

Kimlik Taklidi: İnsanları kendileriyle arkadaş olmaları veya kişisel bilgilerini paylaşmaları için kandırmak üzere internette sahte bir kimlik veya hesap oluşturmak.

Kötü niyetli: Zalim veya incitici olması amaçlanan sözler veya eylemler. Bu kelime aynı zamanda bir kişinin cihazına, hesabına veya kişisel bilgilerine zarar vermeyi amaçlayan zararlı yazılımlara da atıfta bulunabilir.

Kimlik Avı: Kişisel veya oturum bilgilerinizi internette paylaşmanız için sizi kandırmaya yönelik bir girişim. Kimlik avı, e-posta, sosyal medya, metinler, reklamlar veya alışkın olduklarınıza benzeyen ama aslında sahte olan web sayfaları aracılığıyla yapılır.

Sahtekârlık: İnsanları oturum açma veya kişisel bilgilerini, kişi listesindeki arkadaşları, vb. paylaşmaları için kandırarak veya insanları dolandırıp para veya dijital mülklerini çalarak para kazanmaya yönelik dürüst olmayan bir girişim.

Kısa mesaj dolandırıcılığı (smishing): Oturum veya kişisel bilgilerinizi paylaşmak, kötü bir sitenin bağlantısını tıklamak veya kötü bir yazılım indirmek gibi şeyler yapmaya kandırmak için kısa mesajları kullanan bir dolandırıcılık şekli.

Hedef Odaklı Kimlik Avı: Bu kimlik avı türü, saldırganın kişisel bilgilerinizi kullanarak daha hedef odaklı bir şekilde dolandırmaya çalışmasıdır.

Güvenilir: Doğru olanı veya gerekli bir şeyi yapma konusunda güvенеbilecek olan kişi, vb.

Ders 3

İnandırıcı: İnanılır; inandırıcı biri kanıt kullanır ve doğruyu söylediğinden emin olabilirsiniz.

Uzmanlık: Belirli bir konu hakkında özel bir beceri veya bilgisi olma; uzmanların uzmanlığı vardır.

Güdü: Kişinin bir şeyi yapma nedeni; niyeti.

Kaynak: Bilgi veren kişi veya şey.

Vlogger: Bir blogda veya sosyal medyada düzenli olarak kısa videolar yayınlamasıyla tanınan kişi.

Ders 4

Aldatıcı: Sahte; birini doğru olmayan bir şeye inandırmak niyetiyle yapılan bir eylem veya mesaj.

Yanltıcı haber: Kasıtlı olarak yalan söyleyen veya gerçeği çarpıtan haberler; bugünlerde bunun popüler adı "sahte haber"dir.

Dezenformasyon: Kasten sizi aldatmak veya kandırmak için sahte haber verme.

Kanıt: Bir şeyin doğru veya yanlış olduğunu kanıtlayan olgu veya örnekler.

Yanlış bilgi: Sahte bilgi

Şüpheli: İddiaları sorgulamaya istekli kişi.

Ders 5 ve 6

Tık tuzağı: Merak uyandırıcı sözler veya ilgi çekici biçimlendirme kullanarak sizi bir web sitenin bağlantısını tıklamaya itebilecek içerik.

Anahtar kelime: İnternet aramanızın konusuyla doğrudan ilgili bir kelime; konunuzu daha iyi tanımlayan başka bir kelime olmadığı için aramanızı yapmak için gerçekten gerekli bir kelime.

Sorgu: İnternette bilgi bulmak için bir arama penceresine (veya kutuya) yazdığınız bir anahtar kelime, anahtar kelime grubu veya bir soru. Bazen aradığınızı bulmak için birden fazla sorgu gerekir.

Arama motoru/İnternet araması: Web'de konum, fotoğraf ve video dâhil olmak üzere bilgi bulmak için insanların kullandığı bir yazılım programı veya "araç".

Arama sonuçları: Sorgunuzu yazıp "Ara" veya "Gönder" düğmesine bastıktan sonra bir arama motorunda beliren bilgi derlemesi.

Pop-up pencereler, kimlik taklidi ve diğer sahtekârlıklar

Öğrencilerin çeşitli mesaj ve kısa mesajları inceleyip hangi mesajların gerçek, hangilerinin sahte olduğuna karar vermeye çalıştıkları bir oyun.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ İnsanların diğer insanları internet ortamında veya cihazlarda dolandırmak için kullandıkları yöntemleri **öğrenmek**.
- ✓ Kimlik hırsızlığını engellemenin yollarını **anlamak**.
- ✓ Sahtekârlık kurbanı olduklarını düşünüyorsa güvendiği bir yetişkinle konuşmayı **bilmek**.
- ✓ Dolandırıcılık denemelerinin işaretlerini **tanımak**.
- ✓ Kişisel bilgileri nasıl ve kimlerle paylaştığı konusunda **dikkatli olmak**.

Haydi konuşalım

Dolandırıcılık nedir?

Dolandırıcılık, birinin oturum açma veya kişisel bilgileriniz, paranız veya dijital mülkünüz gibi bir şeyi çalabilmek için sizi kandırmaya çalışmasıdır. Dolandırıcılar bazen güvendiğiniz birinin kimliğini taklit ederler. Bir pop-up pencerede, web sayfasında, kısa mesajda ve hatta reklam veya uygulama mağazalarında sahte bir uygulamada ortaya çıkabilirler. Mesajları ve sizi göndermeye çalıştıkları güvenli olmayan sayfalar cihazınıza virüs bulaştırabilir. Bu virüsler, kişi listenizdeki arkadaşlarınızı ve ailenizi hedef alabilir. Başka dolandırıcılık türleri, gerçek bir uygulama gibi gözükerek sahte bir uygulama indirmenizi sağlayabilir veya cihazınızda bir sorun olduğunu söyleyerek kötü bir yazılım indirmeniz için sizi kandırabilir.

Unutmayın: Mesaj gönderen bir kişi, bir web sitesi veya reklam, cihazınızda veya bilgisayarınızda herhangi bir sorun olup olmadığını bilemez! Bu nedenle bir sorun olduğunu söylerlerse, bilin ki sizi kandırmaya çalışıyorlar. Şunu da unutmayın (daha önce duydunuz ama hatırlatmakta yarar var): Tanımadığınız veya **belki** tanıdığınız birinden harika, heyecan verici veya gerçek olamayacak kadar müthiş bir mesaj alırsanız, bu büyük olasılıkla gerçek değildir.

Öğretmene not: Sınıfa bunu daha önce duyup duymadıklarını sorabilir, sonra kendilerinin veya bir aile üyelerinin böyle bir mesaj görüp görmediklerini sorabilirsiniz. Görmedilerse, **ÇOK İYİ** ama gelecekte görürlerse, kendilerini, ailelerini ve mülklerini nasıl koruyacaklarını bilirler.

Bazı dolandırıcılık denemeleri çok bariz oluyor. Ama bazıları da iyi düşünülmüş ve ikna edici olabilir; örneğin bir dolandırıcı size kişisel bilgilerinizi içeren bir mesaj gönderebilir. Buna hedef odaklı kimlik avı denir ve bilgilerinizi kullandıkları için sizi tanıdıklarını sanırsınız ve dolandırıcılık olduğunu anlayamazsınız. Muhtemelen duymuş olduğunuz başka bir tür de kimlik taklididir. Biri sizi kandırabilmek için tanıdığınız veya hayranı olduğunuz biri gibi davranarak sahte bir sayfa veya profil oluşturur. Son olarak da kısa mesaj dolandırıcılığı (smishing) ve kimlik avı (e-posta dolandırıcılığı) var.

Bu nedenle, bir mesaj sizden bir bağlantıya tıklamanızı veya oturum bilgilerinizi paylaşmanızı istediğinde, bu mesaja şüpheyle bakmalısınız. İşte bir mesajı veya siteyi değerlendirirken sormanız gereken bazı sorular:

- Bir işletmeden geliyorsa, profesyonel görünüyor mu? Ürünün veya şirketin olağan logosunu görüyor musunuz, yazım hataları var mı?
- Mesajdaki bağlantılara tıklamak asla iyi bir fikir değildir, ama web tarayıcınıza gidebilir, işletmeyi arayabilir ve aramadan tıklayıp şu soruyu sorabilirsiniz: Sitenin URL'si, aradığınız ürünün veya şirketin adı ve bilgileriyle eşleşiyor mu? Yazım hataları var mı?
- Mesaj sınır bozucu, spam içerikli pop-up pencereler şeklinde mi görünüyor?
- URL, sonunda ufak yeşil bir kilit olan https:// ile mi başlıyor? (Bu bağlantının şifreli ve güvenli olduğunu gösterir.)
- Küçük dip not metninde ne yazıyor? (Sinsi içeriği, zahmet ederlerse, bu bölüme koyarlar. Ama **hiç** dipnot metni yoksa, bu da iyi değil.)
- Mesaj para kazanma, avatarınız veya karakteriniz için daha iyi dijital bir şey elde etme, ünlü olma, vb. gibi kulağa gerçek olamayacak kadar iyi gelen bir şey mi sunuyor? (Neredeyse **her zaman** gerçek olamayacak kadar iyidir.)
- Mesaj biraz garip mi geliyor? Sizi tanıdıklarını söylüyorlar ve siz bunun mümkün olduğunu düşünüyorsunuz ama tam olarak da emin değilsiniz gibi mi?

Peki kandırılırsanız ne olur? Öncelikle: Paniğe kapılmayın! Birçok insan panikler.

- Annenize, babanıza, öğretmeninize veya güvendiğiniz bir yetişkine hemen söyleyin. Ne kadar uzun beklerseniz işler o kadar kötüleşir.
- İnternet hesaplarınızın şifrelerini değiştirin.
- Kimlik avı denemesine veya sahtekârlığına uğrarsanız bundan etkilenebilecek arkadaşlarınıza veya kişiler listesindekilere haber verin, çünkü sinsi mesaj şimdi de onlara gidebilir.
- Mümkünse mesajı spam olarak bildirin.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Broşür: "Kimlik avı örnekleri" (cevaplar sayfa 39'da)

2.-3. sınıflar için olası değişiklik: Sınıfı 5 gruba ayırın ve her gruba çalışma sayfasından bir örnek verin. Her grup örneği değerlendirdikten sonra, sınıfta tartışın.

1. Sınıf gruplara ayrılır.

2. Her grup örnekler üzerinde çalışır.

Şimdi gruplara ayrılalım ve her grup mesaj ve web sitesi örnekleri üzerinde çalışsın.

3. Bireyler tercihlerini belirtir.

Her örneğin "gerçek" mi veya "sahte" mi olduğuna karar verin ve nedenlerini aşağıda sıralayın.

4. Gruplar seçenekleri tartışır.

Hangi örnekler güvenilir, hangileri şüpheli göründü? Cevaplardan sizi şaşırtan oldu mu? Evet ise, neden?

Öğrenci broşürüne cevaplar: "Kimlik avı örnekleri"

1. **Gerçek.** Mesaj, bir bağlantı sağlamak veya şifrenizi e-posta ile göndermenizi istemek yerine, şirketin web sitesine gitmenizi ve kendi hesabınıza oturum açmanızı istiyor (bağlantılar sizi kötü niyetli web sitelerine gönderebilir).
2. **Sahte.** Şüpheli ve güvenli olmayan URL
3. **Gerçek.** URL'deki https:// adresine dikkat edin.
4. **Sahte.** Banka bilgileri karşılığında şüpheli teklif
5. **Sahte.** Güvenli olmayan ve şüpheli URL
6. **Sahte.** Güvenli olmayan ve şüpheli URL
7. **Sahte.** Güvenli olmayan ve şüpheli URL ve banka bilgileri karşılığında şüpheli teklif

5. Daha Ayrıntılı Tartışma

İşte online ortamda karşınıza çıkan mesaj ve siteleri değerlendirirken kendinize sorabileceğiniz başka sorular:

• Bu mesaj gerçek görünüyor mu?

İlk izleniminiz ne? Güvenilir gelmeyen herhangi bir şey fark ettiniz mi? Sorun olduğunu bilmediğiniz bir şeyi tamir etmeyi teklif ediyor mu?

• Bu uygulama gerçek görünüyor mu?

Bazen sahte uygulamaların, gerçek olanlara çok benzeyen web sitesi pop-up pencerelerinde reklamı yapılır veya bunlar uygulama mağazalarında gösterilir. Bir telefona indirildiklerinde her türlü kötü şey yapabilirler: Bilgilerinizi veya kişilerinizi çalmak, kötü yazılım yüklemek, vb. Yazım hatalarına, az sayıda kullanıcı incelemesine veya özensiz (çok profesyonel olmayan) grafiklere dikkat edin.

• Mesaj size bedava bir şey teklif ediyor mu?

Ücretsiz teklifler genellikle ücretsiz değildir; göndericiler genelde sizden bir şey ister.

• Sizden kişisel bilgi isteniyor mu?

Bazı dolandırıcılar size daha fazla sahte mesaj gönderebilmek için kişisel bilgilerinizi girmenizi ister. Mesela "kişilik testleri", şifrenizi tahmin etmeyi kolaylaştırmak veya başka gizli bilgiler almak için bilgi almaya çalışır. Çoğu gerçek işletme, kendi web siteleri dışında herhangi bir yerden kişisel bilgi istemez.

• Zincirleme bir mesaj yoksa sosyal gönderi mi?

Mesajı ve yayını tanıdığınız herkese iletmenizi isteyen mesajlar sizi ve başkalarını riske atabilir. Kaynağından ve mesajı iletmenin güvenli olduğundan emin değilseniz iletmeyin.

• Dipnot metni var mı?

Çoğu dokümanın en altında "dipnot" vardır. Bu metin çok küçüktür ve kaçırmanız gereken bilgiler içerir. Mesela yukarıda bedava telefon kazandığınız yazmaktadır, ama küçücük puntıyla bu firmaya ayda 200 Türk lirası ödemeniz gerektiği yazar. Hiç dipnot olmaması da tehlikelidir, bu nedenle buna da dikkat edin.

Not: Bu alıştırma İnternet Posta'nın gerçek, güvenilir bir hizmet olduğunu varsayın.

Ana Fikir

İnternetteyken oyunlarda, web sayfalarında, uygulamalarda ve mesajlarda her zaman dolandırıcılık olup olmadığına dikkat edin ve çok cazip geliyorsa veya ücretsiz bir şey teklif ediliyorsa, muhtemelen sahte olduğunu bilin. Kandırılırsanız, mutlaka güvendiğiniz bir yetişkine durumu haber verin.

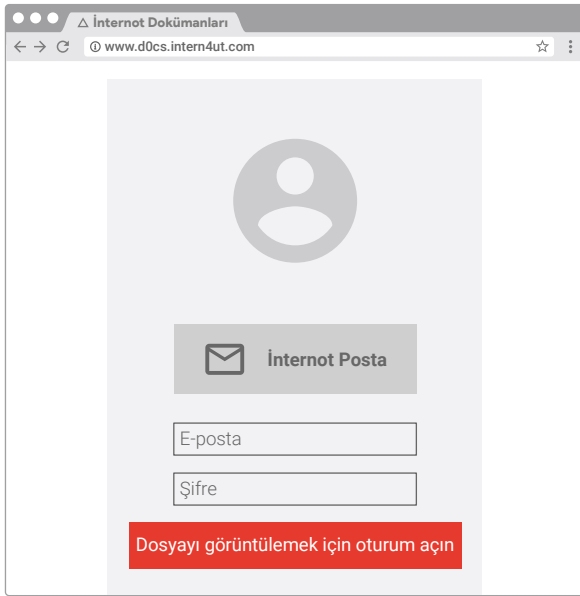
Kimlik avı örnekleri

1. Gerçek mi, sahte mi?

Gerçek

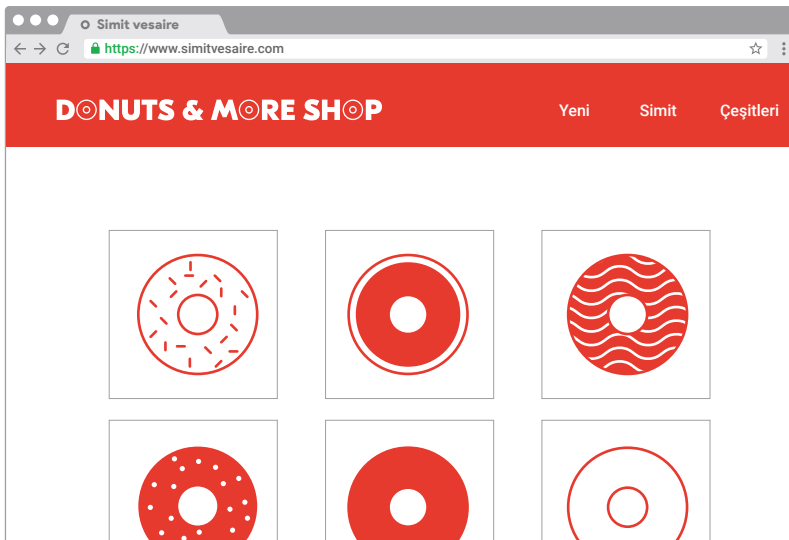
Sahte

2. Gerçek mi, sahte mi?

Gerçek

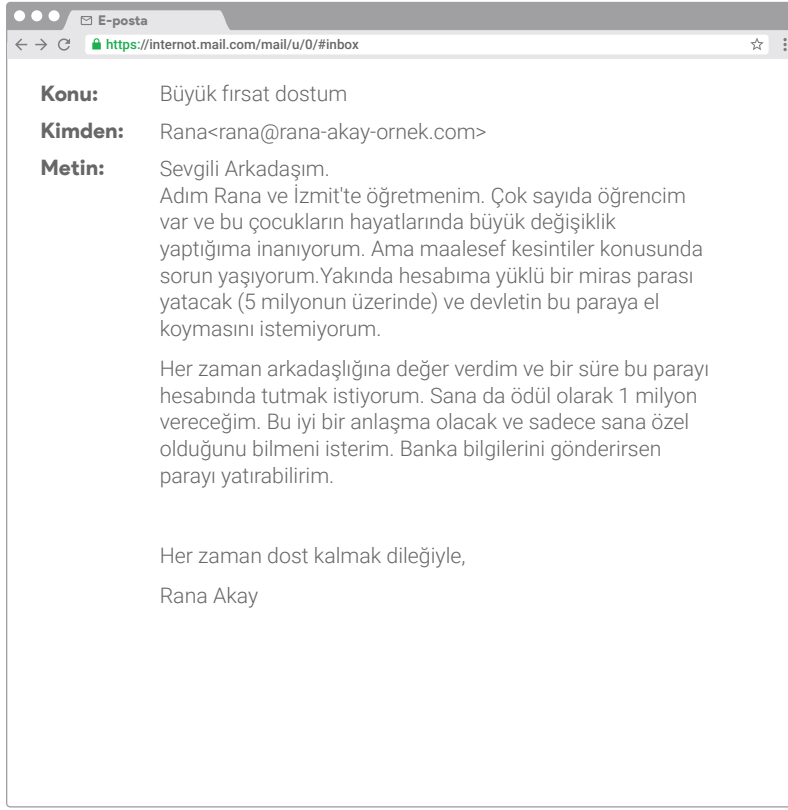
Sahte

3. Gerçek mi, sahte mi?

Gerçek

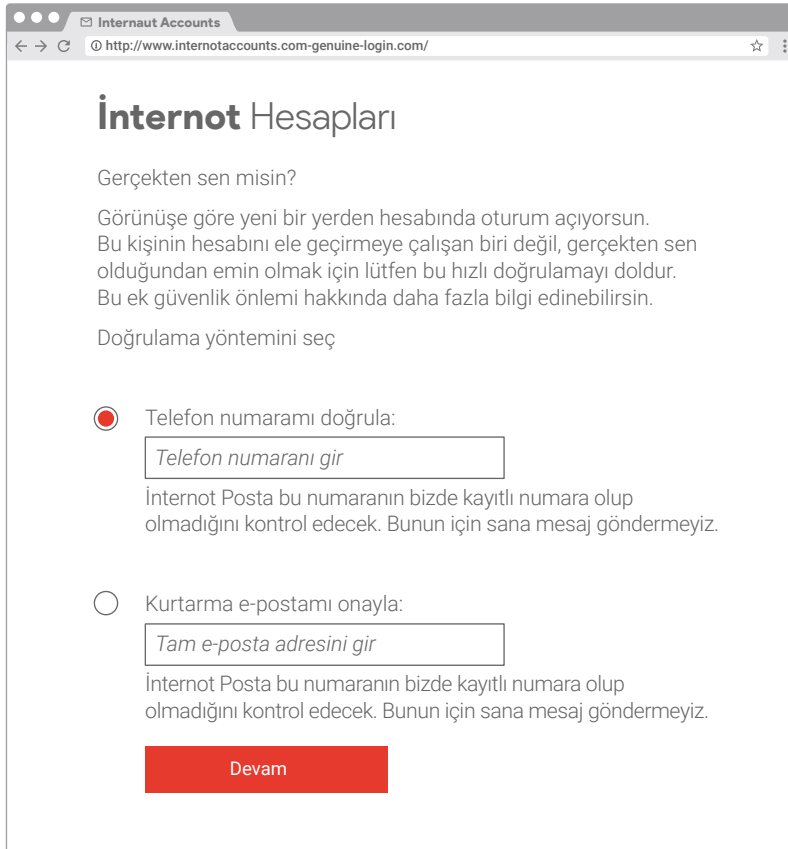
Sahte

4. Gerçek mi, sahte mi?

Gerçek

Sahte

5. Gerçek mi, sahte mi?

Gerçek

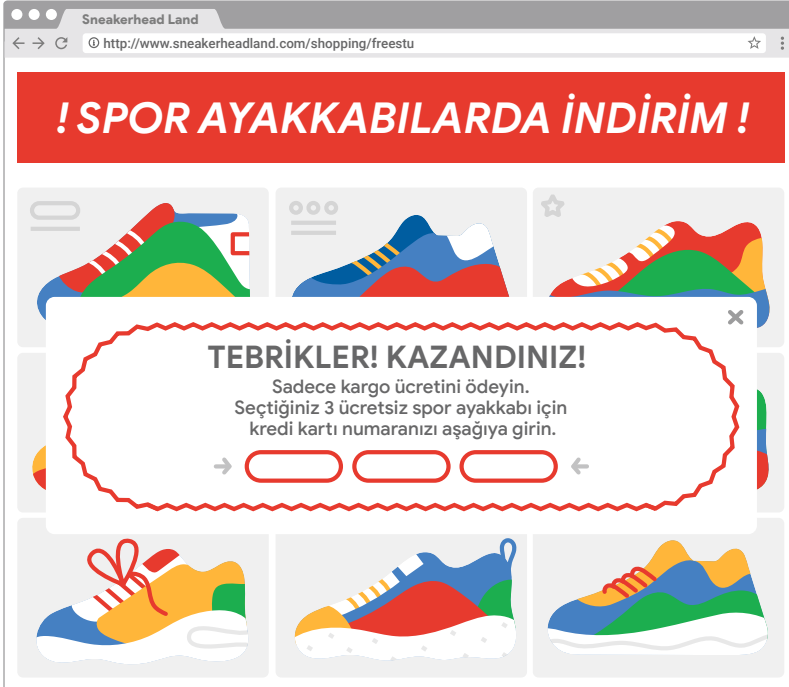
Sahte

6. Gerçek mi, sahte mi?

Gerçek

Sahte

7. Gerçek mi, sahte mi?

Gerçek

Sahte

Gerçek Olduğundan Emin Ol: Ders 2

Benimle bu 'konuşan' kim?

Öğrenciler internetteki şüpheli metinlere, yayınlara, resimlere ve e-postalara verilebilecek cevapları canlandırarak ve tartışarak kimlik avına karşı becerilerini geliştirirler.

Ders hakkında: Sosyal etkileşimle ilgili olduğundan, bu ders ilköğretimin üst sınıflarındaki (5-6) öğrenciler için gibi gözükebilir, ama başkalarıyla online oyun oynayan 7-9 yaşların sayısı her geçen gün arttığından, bu ders 2.-3. sınıflar için bile iyi bir hazırlıktır. Bu sınıf seviyelerindeki öğretmenlerin, öğrencilerinin internette oyun oynayıp oynamadığını ve eğer oynuyorlarsa, oyunda neyi sevdiklerini ve ters bir şey yaşayıp yaşamadıklarını öğreneceklerini umuyoruz. Öğrenimi en yüksek seviyeye getirmek için, konuyu hafif, açık ve yargıdan uzak tutun.

Hedefler

- ✓ Bizimle iletişime geçen kişilerin söyledikleri kişi olmayabileceğini **anlamak**.
- ✓ **Cevap vermeden önce** kişinin söylediği kişi olduğundan **emin olmak**.
- ✓ Kişinin kim olduğunu anlamak zor ise, soru **sormak** veya bir yetişkinden yardım istemek.

Haydi konuşalım

Gerçekten söylediği kişi olduğunu nasıl anlarsın?

Arkadaşınızla telefonda konuşurken, onları göremesiniz bile sesinden gerçekten de o olduğunu anlayabilirsiniz. Online dünya biraz farklı. Bazen birinin söylediği kişi olduğundan emin olmak daha zordur. Uygulamalarda ve oyunlarda insanlar bazen şaka yapmak, sizden bir şey almak veya kaba olmak için başka biri gibi davranırlar. Bazıları ise kişisel bilgileri veya dış görünüm veya oyun parası gibi dijital mülkleri çalmak için bir başkasının kimliğine bürünür. Yapılacak en güvenli şey, yanıt vermemek veya güvendiğiniz bir yetişkine, sizinle bağlantı kurmaya çalışan kişiyi tanımadığınızı söylemektir. Ama yanıt vermenin uygun olduğuna karar vererseniz, önce bu kişi hakkında neler öğrenebileceğinizi görmek çok iyi bir fikirdir. Sayfa veya profillerine bakın, arkadaşlarının kim olduğunu görün veya size onun söylediği kişi olduğunu gösterebilecek başka bilgiler arayın.

Birinin kimliğini doğrulamanın birçok yolu vardır. İşte size birkaç fikir.

Öğretmene not: Önce, "bir kişinin kimliğini internet ortamında nasıl doğrularız?" sorusu üzerine bir sınıfça tartışabilirsiniz. Sonra da alttaki sorularla sohbete devam edebilirsiniz.

• Mesajı gönderenin fotoğrafı varsa biraz şüpheli mi?

Fotoğraf bulanık mı yoksa görülmesi zor mu? Yoksa fotoğraf yerine bitmoji veya çizgi film karakterinin yüzünü mü kullanmış? Kötü fotoğraflar, bitmojiler, evcil hayvanların fotoğrafları, vb. bir kişinin sosyal medyada kimliğini gizlemesini kolaylaştırır. Ayrıca dolandırıcıların sahte bir profil oluşturmak için gerçek kişilerin fotoğrafları çalmaları da sık karşılaşılan bir durumdur. Fotoğraf varsa, o isme sahip kişinin internette başka fotoğraflarını bulabilir misiniz?

- **Kişinin ekran adı gerçek adını içeriyor mu?**

Örneğin sosyal medyada ekran adı gerçek bir adla eşleşiyor mu? (Örneğin, Ali Çalışkan'ın profilinin URL'si SocialMedia.com/ali_caliskan)

- **Sayfasında kendisi hakkında bilgi var mı?**

Varsa, gerçek bir kişi tarafından yazılmış gibi geliyor mu? Sahte hesaplarda "Hakkımda" bölümünde pek bilgi bulunmaz veya kişi sahte bir profil oluşturmak için bazı bilgileri bir araya getirmiş olabilir. Bilgilerinde, profildeki isimle arayarak onaylayabileceğiniz bir şey var mı?

- **Hesap ne kadar zamandır etkin? Hesaptaki eylemler size anlamlı geliyor mu?**

Sayfa veya profil yeni mi, yoksa eskiye giden büyük sayıda eylem gösteriyor mu? Normalde bu kişinin sizinle ortak arkadaşları olmalı. Var mı? Sahte hesapların genellikle geçmiş yayın veya sosyal etkileşimi yoktur.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "Benimle bu 'konuşan' kim?" her senaryo bir şeritte bulunacak şekilde farklı şeritlere kesilir.
- Öğrencilerin içinden bir şerit seçebilecekleri kap veya kutu
- Öğrenci taslağı için bkz. sayfa 46 (izlemek için her öğrenciye birer tane)

1. Grup inceleme senaryoları

Tamam, şimdi 5 gruba ayrılacağız. Her grup bu kutudan birer senaryo seçecek.

2. Gruplar, kopya kâğıdından bir veya daha fazla yanıt seçer ve duruma neden bu

yanıtı seçtikleri hakkında konuşur. Daha da zor olacağını düşündüğünüz başka mesajlar yazmaktan çekinmeyin.

3. Sınıf, grupların tercihlerini tartışır.

Tüm senaryolar hakkında sınıf tartışması için bu kopya kâğıdını kullanalım. Her grup senaryosunu okur ve sınıfa yanıtını anlatıp neden bu yanıtı seçtiğini açıklar. Sınıf tartışır.

Ana Fikir

Online ortamda kimlerle konuşacağını siz belirlersiniz. Bağlantı kurduğunuz kişilerin söyledikleri kişi olduklarından emin olun!

Benimle bu 'konuşan' kim?

Senaryo 1

Bir oyunda tanımadığınız bir oyuncudan arkadaş teklifi geliyor: "Çok iyi oynuyorsun! Beraber oynamalıyız! Beni ekler misin?"

Senaryo 2

Cep telefonunuza tanımadığınız birinden kısa mesaj geldi. "Selam, ben Özlem! Geçen yaz tanışmıştık, hatırladın mı?"

Senaryo 3

Takip etmediğiniz birinden mesaj aldınız. "Selam! Yayınlarına bayılıyorum, çok komiksin! Bana telefon numaranı yazsana, daha çok konuşuruz böylece!"

Senaryo 4

Bilmediğiniz birinden sohbet mesajı aldınız. "Bugün seni matematik sınıfında gördüm. Çok iyi birine benziyorsun! Adresini öğrenebilir miyim?"

Senaryo 5

Online bir mesaj geldi. "Selam, biraz önce arkadaşın Selim ile tanıştım! Bana senden bahsetti, seninle tanışmak isterim. Bana adresini yazar mısın?"

Benimle bu 'konuşan' kim?

İşte herkesin internetten veya telefonunda alabileceği beş mesaj senaryosu. Her birine verilebilecek yanıtları sunuyoruz, bazıları harika, diğerleri pek değil. Hangisinin veya hangilerinin size mantıklı geldiğini inceleyin veya belki de başka yanıtlar düşünebilirsiniz. Şimdilik aranızda konuşun, sonra da sınıfça tartışırız.

Lütfen herkes not etsin: Bu senaryolardan biri gerçekte başınıza gelirse ve ne yapacağınızı bilemezseniz, en kolay yanıt, yanıt vermemektir. İnsanları her zaman görmezden gelebilir veya engelleyebilirsiniz. Ayrıca konuyu bir ebeveyn veya öğretmenle de konuşmaktan asla zarar gelmez, özellikle de durum sizi rahatsız ediyorsa.

Senaryo 1

Bir oyunda tanımadığınız bir oyuncudan arkadaş teklifi geliyor: "Çok iyi oynuyorsun! Beraber oynamalıyız! Beni ekler misin?" Ne yaparsınız?

- **Görmezden gelirim.** Tanımıyorsan arkadaş olarak eklememeyi tercih edebilirsin.
- **Engellerim.** Ondan bir daha mesaj almazsınız ve çoğu oyun ve uygulamada onu engellediğinizi bile bilemez.
- **Ayarlarımı değiştiririm.** Oyunun ayarlarına gidin. Tüm arkadaşlık tekliflerini kapat diye bir seçenek varsa o kutuyu işaretleyin. Bu şekilde, rastgele oyunculardan gelen istekleri kabul etmemeye karar vermeniz bile gerekmeyecek.
- **İnternet ortamında kim olduğuna bakarım.** Bu kişi gerçekten bir oyuncuysa, sayfası veya profili olmalı. Deneyimi, takipçileri, içerik akışı var mı? Arkadaşlarınız bu kişinin gerçek olup olmadığını biliyor mu? Bu kişiyle arkadaş olmayı düşünmeden önce bu oyuna gerçekten meraklı bir oyuncu olup olmadığını öğrenmelisiniz. Ama cidden de, çocukların sadece gerçek hayattaki arkadaşlarıyla oynamaları en iyisidir.
- **Arkadaş listeme eklerim.** Ama SADECE tehlikesiz olduğuna eminsem. Kim olduğuna emin olmadığınız ve güvendiğiniz bir yetişkinle konuşmadıkça veya en azından arkadaşlarınızın bu kişiyi tanıdıklarını kontrol etmedikçe, bu iyi bir fikir değildir. Mikrofon veya kulaklık takıp bu kişiyle oynuyorsanız, sohbeti yalnızca oyun hakkında tutmalısınız; asla tam adınızı veya diğer kişisel bilgilerinizi paylaşmayın.
- **Bu kişiye kişisel bilgilerimi veririm.** Kesinlikle hayır. Bunu **biliyorsunuz**: Asla tanımadığınız birine kişisel bilgilerinizi vermemelisiniz.

Senaryo 2

Cep telefonunuza tanımadığınız birinden kısa mesaj geldi. "Selam, ben Özlem! Geçen yaz tanışmıştık, hatırladın mı?" Ne yaparsınız?

- **Özlem'i engellerim.** Gerçekten tanıdığınız biriye engellemek kabalık olabilir. Bu seçeneği, o kişiyi gerçekten tanıyor ama artık mesaj göndermesini istemiyorsanız ya da geçen yaz Özlem diye biriyle tanışmadıysanız tercih edebilirsiniz.

- **Özlem'i görmezden gelirim.** Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu kişiyi tanıımıyorsanız yanıt vermeniz gerekmiyor.
- **"Merhaba Özlem. Tanışıyor muyuz?"** Onunla tanışıp tanışmadığınızdan emin değilseniz, bu güvenli bir seçenektir. Ama Özlem'e geçen yaz nerede olduğunu söylemeyin!
- **"Seni hatırlamıyorum, ama yine de bir ara buluşabiliriz."** Bu hiç iyi bir fikir değil. Tanımadığınız birine buluşmayı teklif etmemelisiniz.

Senaryo 3

Takip etmediğiniz, @berk diye birinden direkt mesaj aldınız. "Selam! Yayınlarına bayılıyorum, çok komiksin! Bana telefon numaranı yazsana, daha çok konuşuruz böylece!" Ne yaparsınız?

- **@berk'i görmezden gelirim** İstemiyorsanız cevap vermek zorunda değilsiniz.
- **@berk'i engellerim.** Bu kişiyi garip bulur ve engellerseniz, bir daha ondan haber alamazsınız; yeni bir sahte profil başlatıp sizinle farklı bir sahte kişi olarak iletişim kurmadıkça...
- **"Merhaba, tanışıyor muyuz?"** Emin değilseniz, telefon numaranız gibi kişisel bilgilerinizi vermeden önce mutlaka soru sorun.
- **"Peki, numaram..."** Hayır! Bu kişinin kim olduğunu kontrol etseniz bile, sosyal medya üzerinden kişisel bilgi vermek doğru değil. Anne-baba, öğretmen veya başka bir güvenilir kişi aracılığıyla iletişim kurmanın başka bir yolunu bulun.

Senaryo 4

Bilmediğiniz birinden sohbet mesajı aldınız. "Bugün seni matematik sınıfında gördüm. Çok iyi birine benziyorsun! Adresini öğrenebilir miyim?"

- **Görmezden gelirim.** Herhalde en iyi seçenek budur.
- **Bu kişiyi engellerim.** Biri hakkında kötü bir hisse kapılırsanız tereddüt etmeyin.
- **"Kimsiniz?"** Pek iyi bir fikir değil. Mesaj size tuhaf geliyorsa, cevap vermemek veya kişiyi engellemek daha iyi olabilir.
- **"Sen misin, Elif? Sen de çok tatlısın! Uzay Apt. No: 34'te oturuyoruz."** Kim olduğunu bildiğinizi sansanız bile bu iyi bir fikir değil. Birine adresinizi veya diğer kişisel bilgilerinizi vermeden önce, tanıdığınızı düşünseniz bile bir soruşturun. Yalnızca internetten tanıdığınız biriyle asla yüz yüze görüşmeyin.

Senaryo 5

Şu mesajı aldınız: “Selam, biraz önce arkadaşın Selim ile tanıştım! Bana senden bahsetti, seninle tanışmak isterim. Bana adresini yazar mısın? Ne yaparsınız?”

- **Görmezden gelirim.** Bu kişiyi tanıımıyorsanız ama Selim adında bir arkadaşınız varsa, bu mesaja yanıt vermeden önce yapılacak en iyi şey Selim'e sormaktır.
- **Engellerim.** Bu kişiyi tanıımıyorsanız ve Selim adında bir arkadaşınız yoksa, bu kişinin sizinle daha fazla iletişim kurmasını engellemek için ayarlara gitmeniz en iyisidir.
- **“Kimsiniz?”** Pek iyi bir fikir değil. Kişiyi tanıımıyorsanız, en azından Selim'den haber alana kadar cevap vermemek daha iyidir.

Gerçekten doğru mu?

Öğretmenler için medya kültürü: Öğrencilerin kaynak güvenilirliğini değerlendirmek için analitik sorular kullanmalarına yardımcı olmanın yanı sıra, bilginin farklı yerlerden (sadece ders kitaplarından değil) geldiğini anlamalarını istiyoruz. Bu nedenle her türlü medyayı değerlendirmeyi öğrenmeleri gerekiyor. Bu noktaya geldiklerinde, haber veya bilimsel veri gibi özel medya kategorilerini değerlendirmeye hazır olacaklardır.

Not: Bu, herkese yararlı olacak bir medya kültürü dersidir ama 2.-3. sınıflardaki öğrencileri biraz aşabilir, bu nedenle aşağıda "Etkinlik" altında önerilen uyarlamaya bakınız.

Hedefler

- ✓ Bilginin **güvenilir** olduğunu bilmek için hâlihazırda kullandığınız araçları **tanımlamak**.
- ✓ **Uzmanlık** ve **niyet** gibi şeylerin güvenilirliği nasıl etkilendiği üzerine **düşünmek**.
- ✓ Kaynak güvenilirliğini değerlendirmek için sorulacak 4 soruyu **öğrenmek**.
- ✓ Bir konuda güvenilir olan bir kaynağın başka konularda mutlaka güvenilir olmayabileceğini **anlamak**.
- ✓ Birden fazla kaynağı kontrol etmenin genellikle bilgilerin güvenilir olup olmadığını görmenize yardımcı olduğunu **bilmek**.

Haydi konuşalım

Bir şeyi veya bir kişiyi güvenilir veya inanılır yapan nedir?

Her gün neyi inanıp neye inanmayacağınıza dair kararlar alırsınız. Seyrettiğiniz o video inanılır mıydı? Sizi bir konuda ikna etmeye çalışıyor muydu? Ağabeyiniz size gerçeği mi söylüyor, dalga mı geçiyor? Bir arkadaşınız hakkında duyduğunuz dedikodu gerçek mi?

Birinin size gerçeği söyleyip söylemediğine karar verirken ne yaparsınız? Şu ipuçlarını belki şimdiden kullanıyorsunuzdur:

• Biri hakkında bildikleriniz

Örneğin, bir sınıf arkadaşınızın bir konuda gerçekten bilgili olup olmadığını veya doğru sözlü veya kaba olduğunu veya dalga geçmeyi sevdiğini bilirsiniz, onun ne zaman ciddi olduğunu, ne zaman şaka yapıp ne zaman yalan söylediğini anlayabilirsiniz.

• Birinin sizin hakkında bildikleri

Örneğin, anne babanız ne tür yiyeceklerin midenizi ağrıttığını bilir ama TV'deki reklamlar bilmez, bu nedenle ne yemeniz gerektiği konusunda ailenizin tavsiyelerine uyarınız. Okul kütüphanecisi ilgi alanlarınızı ve ne tür kitaplardan hoşlandığınızı bilir, bu nedenle onun kitap tavsiyelerine güvenirsiniz.

• Ses tonu ve yüz ifadesi

Örneğin, arkadaşın sana yeni kaykay parkında **çok kötü** zaman geçirdiğini söylerken gözlerini kocaman açıp muzipçe gülümsediğinde söylediğinin tam tersini kastettiğini bilirsin.

• Durum

Örneğin, arkadaşlar oyun oynarken biri yeni saç kesiminle ilgili seninle dalga geçtiğinde, bunun sadece bir şaka olduğunu bilirsin. Ama okulda biri sizi tüm sınıfın önünde utandırmak için aynı sözleri söylediğinde, bu hakarettir.

Bir video veya TV'de biri veya web sitesi gibi bir medya kaynağından bir şeyler duyduğumuzda, kaynağı kişisel olarak tanımayız ve o da bizi tanımaz. Ona inanıp inanmama konusunda emin olamayabiliriz.

Tanıdığımız biri bile bize bir mesaj gönderdiğinde yüz ifadesini göremeyip, ses tonunu duyamadığımızdan, tam olarak ne demek istediğinden emin olamayabiliriz. İşte o zaman soru sormamız gerekiyor...

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Broşür: "Neyin güvenilir olduğuna karar vermek" (öğrenci başına birer tane)

2.-3. sınıflar için önerilen değişiklik: Öğrencilerinizin bir kaynağın güvenilir olup olmadığını tartışmaya hazır olduğunu düşünüyorsanız, yalnızca 1. ve 2. adımları tamamlayın.

1. Kaynakları değerlendirmek

İyi bir video oyunu bulmak istediğinizde büyükannenize mi danışırsınız? Veya şöyle sorayım: Büyükanneniz video oyunları hakkında **güvenilir** bir bilgi kaynağı mı? **Güvenilir** bir kaynak, bize doğru **ve** ilgili bilgi vereceğine güvendiğimiz bir kaynaktır.

Büyükannenizden video oyunu önerisi istemenin yararlarını ve sakıncalarını açıklamak için bir artı/eksi listesi yapın.

Listeniz şuna benziyor mu?

ARTI	EKSİ
Büyükannem beni seviyor ve mutlu olmamı istiyor.	Büyükannem video oyunu oynamaz ve bu konuda pek bir şey bilmez.
Büyükannem, cevabı kendisi bilmediğinde bilgi bulmakta ustadır.	Büyükannem hangi oyunlara sahip olduğumu veya ne tür oyunları sevdiğimi bilmez.

Listeniz buna benziyorsa, bir kaynağın güvenilir olup olmadığına karar vermemiz gereken en yaygın araçlardan ikisini kullanmışsınız: **Güdü** ve **uzmanlık**. "Uzmanlık", belirli bir konu hakkında özel bir beceri veya bilgiye sahip olmaktır. Uzmanların uzmanlığı vardır. "Güdü", insanın niyetidir, bir şeyi söyleyip yapmalarının arkasındaki nedendir.

Listedeki hangi madde size büyükannenizin güdülerini hakkında bilgi veriyor? Hangi maddeler uzmanlığını ilgilendiriyor? Peki bu artı/eksi listesindeki büyükanne, hangi yeni video oyununun alınacağı konusunda güvenilir bir bilgi kaynağı mıdır? Yalan söylemez ama bizi önemseyen **ve aynı zamanda** oyun ve sevdiğimiz oyun türleri hakkında bilgisi olan birine sormak daha iyi olacaktır.

Ayrıca belki de babanız çok iyi bir aşçıdır ama modadan bihaberdir, koçumuz basketbolu çok iyi bilir ama jimnastiğin j'sinden anlamaz veya Büyükanne neredeyse her oynacağı tamir edebilse de video oyunlarının varlığının bile farkında değildir! **Birinin bir konuda uzman olması, her konuda uzman olacağı anlamına gelmez.**

2. Kendi artı/eksi listenizi yapın.

Hangi bilgi kaynaklarının güvenilir olduğuna karar vermek için **güdü** ve **uzmanlığı** ipucu olarak nasıl kullanacağınızı ilk kez düşünüyorsanız, biraz daha alıştırmaya yapmak isteyebilirsiniz.

Diyelim ki nasıl daha iyi bir futbolcu olunacağını bilmek istiyorsunuz. Güvenilir kaynaklar olup olmadıklarına karar vermek için şu seçenekler için bir artı/eksi listesi yapın:

- Büyükkanneniz
- Başarılı bir lise basketbol koçu tarafından yazılan bir blog
- Futbol takımınızın en iyi oyuncusu
- Futbol ayakkabısı satan ve tavsiyelerde bulunan bir web sitesi
- Futbol antrenman tekniklerini öğreten videolar

Her kaynağın güçlü ve zayıf yönleri var, değil mi?

- Nasıl öğretileceğini bilen, ama futbol becerilerine aşina olmayan biri var mı?
- Futbol uzmanı olan ama nasıl öğreteceğini bilmeyen biri var mı?
- Tavsiyesi her zaman mağazasından bir şeyler satın almayı içeren biri var mı?
- Futbolu bilip de sizi tanımayan ya da hangi beceriler üzerinde çalışmanız gerektiğini bilmeyen biri var mı?

Tartışın: Hangisi danışılacak iyi bir kaynak olabilir ve neden böyle düşünüyorsunuz?

Güvenilirlik nadiren ya hep ya hiçtir. Çoğu kaynağın hem güçlü, hem zayıf yanları vardır. Bu nedenle **en iyi yanıtlara çoğu zaman birçok kaynağa sorup** yanıtlarını karşılaştırarak ulaşırız.

3. Üzerinde düşünülmesi gerekenler

Güvenilirlik sadece **kime** inandığımızla ilgili değildir. Aynı zamanda **neye** inandığımızla da ilgilidir. Dünya hakkında sadece doğrudan insanlardan değil, her türlü yerden fikir ediniriz. Tsunami hakkında bir film, bir gökdelenden daha büyük, dev bir dalganın kıyıdaki insanlara doğru ilerlediğini gösteriyor. Tsunamiler **gerçekten** böyle midir? Bir reklam, çoğu bilim insanının, kalın gözlüklü, beyaz laboratuvar önlüklü, çılgın saçlı erkekler olduğunu ima ediyor. Bu doğru mu?

Neyin güvenilir olduğuna karar vermek broşüründeki 3 adımı kullanarak herhangi bir kaynağı kontrol edebiliriz. Bunlar, güdü ve uzmanlık konusunda zaten bildiklerimizi içeriyor.

Adım 1: Sağduyu kullanın.

Sorun: Mantıklı mı, akla yatkın mı?

Eğer a) gördükleriniz bir anlam ifade etmiyorsa, b) kendi deneyiminizden bunun doğru olmadığını biliyorsanız ya da c) zaten bildiğiniz olgularla çelişiyorsa, herhangi bir ek adım atmanıza gerek yok. Bu kaynak güvenilir değil.

Adım 2: Soru sorun.

Herhangi bir soruyu değil, bu dört soruyu sorun:

Uzmanlık:

a) Bu kaynak beni tanıyor mu veya beni önemsiyor mu?

a) Bu sorunun cevabı aradığınız bilgiye göre değişir. Plastik su şişelerinin okyanusu kirletmesi hakkında bazı bilgileri kontrol ediyorsanız, kaynağın sizi tanıyıp tanımaması hiç önemli değil. Ama bir web sitesi yeni oyuncaklarını seveceğinize söz veriyorsa, bu vaatlerin inandırıcı olması için ne tür oyuncaklardan, oyunlardan veya etkinliklerden hoşlandığınızı bilmesi gerekir.

b) Bu kaynak bu konuda bilgili mi? Bilgisini nereden edinmiş?

Bazı insanlar, güvenilir bilgi bulmanın en kolay yolunun bir dijital sesli asistana sormak olduğunu düşünür. Dijital asistanlar her şeyi biliyormuş gibi gelir! Tüm bu cevapları nasıl bildiklerini hiç merak ettiniz mi? Cevapları bulmak için matematiksel hesaplamalar ("algoritma" denir) kullanırlar.

Yalnızca bir olası yanıt olan basit sorular için (dışarıdaki ısı ya da bir şarkıcının adı gibi) bu asistanlar genellikle güvenilir kaynaklardır. Ama soru karmaşıksa, konuyla ilgili yüklü deneyime sahip veya ödül veya doktora kazanmış kişi veya gruplarla başlamak daha iyi olacaktır. **Ondan sonra** o bilgiyi onaylamak için bir sesli asistan kullanabilirsiniz (bkz. Adım 3).

Güdü

c) Bu kaynak ne yapmamı veya neye inanmamı istiyor ve bunu neden istiyor?

Tavsiyelerine uyarsanız, kaynak para kazanır mı? Örneğin, sizce influencer bir kişinin giydiği veya bahsettiği ürünü satın aldığınızda bir ücret alıyor mudur? Profesyonel bir sporcu belirli bir marka ayakkabı veya gömleği, o markayı beğendiği için mi yoksa bunlar hakkında konuşmak için para aldığı için mi giyiyor?

Bir video veya reklamda bir logo veya marka adı görmenizin nedenlerinden biri genellikle paradır ve bu, influencer kişinin veya sporcunun size söylediklerini (ve size **söylemediklerini**) etkileyebilir. Muhtemelen sizi incitmek niyetinde değiller, ancak para kazanmak onlar için size tüm gerçekleri vermekten veya sizin için neyin iyi olduğunu söylemekten daha önemli olabilir.

d) İnsanlar bu kaynağa inanırsa kim yarar sağlar ve kim zarar görebilir?

Bunu bilmek her zaman kolay değil. İşte bir örnek:

- Sizi daha iyi bir öğrenci yapmayı vaat eden bir uygulamayı tanıtan bir reklam hayal edin.
- Olası yararları nedir? Uygulamayı satın alırsanız, uygulama üreticisi para kazanacaktır. Uygulama size gerçekten yardımcı olursa siz de kazançlı çıkarsınız.
- Reklama inanırsanız kim zarar görebilir? Uygulamayı satın alırsanız paranızı boşa harcıyor olabilirsiniz. Ayrıca yanlış şeyleri yaparak aslında okulda başarınıza zarar verebilirsiniz. Veya neye ihtiyacınız olduğunu gerçekten bilen öğretmeninizden yardım istemek yerine, neye ihtiyacınız olduğuna dair sadece tahminde bulunabilen bu uygulamaya güvenebilirsiniz.

Adım 3: Onaylayın.

Sorun: Diğer **güvenilir** kaynaklar bu kaynağın söylediklerini destekliyor mu?

Amacımız sadece **daha fazla** kaynağı kontrol etmek değil. Daha farklı kaynaklara bakmak. Kontrol ettiğiniz kaynakla aynı fikirde olan çeşitli türden güvenilir kaynaklar bulamıyorsanız, o kaynağa inanmamalısınız.

4. Kaynaklarınızı kontrol edin.

Evet artık durumu anladınız. Alıştırma yapalım. Sınıfta işlediğiniz veya internette gördüğünüz bir şeyle ilgili bir soru seçin. Bu soruya yanıt veren bir kaynak bulun ve küçük gruplar hâlinde, kaynağın güvenilir olup olmadığına karar vermek için broşürdeki soruları kullanın.

Birkaç fikir sunalım:

- Arkadaşınız için bir doğum günü hediyesi arıyorsunuz ve önerilere ihtiyacınız var. Yerel bir mağazanın reklamı, mağazanın sunduğu her nesneyi içeren arama aracının, herhangi biri için bir hediye bulmanıza yardımcı olacağını iddia ediyor. Bu sizce işe yarar mı?
- Yeni bir pizzacı için internette yapılmış olan yorumları okuyorsunuz ve 5 yıldızlı altı yorumdan üçünün restoranla aynı soyadına sahip kişilere ait olduğunu fark ediyorsunuz. Diğer ikisi dünyanın en iyi pizzası olduğunu, biri de ucuz bir dilim için fena olmadığını söylüyor. Ayrıca on dört olumsuz yorum var. Olumlu eleştiriler sizi bu pizzayı denemeye ikna eder mi?
- Bir pop-up reklamı, size su altında dalma ekipmanı olmadan nefes alma gücünü verecek özel bir “denizkızı hapi” denemek için seçilmiş çok küçük bir grubun üyesi olduğunuzu söylüyor. Tek yapmanız gereken, nakliye ücretini karşılamak için 9,99 Türk lirası göndermek. Yapar mıydınız?
- Popüler bir vlogger'ın videolarının çoğunu komik olduğu için beğeniyorsunuz, ama aynı zamanda azınlık grupları hakkında hoşunuza gitmeyen kaba şeyler de söylüyor. Bu vlogger çok popüler ve komik olduğu için söylediği şeyleri kabul eder misiniz? Sizce bu insanları etkiliyor mu?

Ana Fikir

Sorular dostumuzdur. Kaynaklar **ve** kaynakların sağladığı bilgi hakkında iyi sorular sorduğunuzda çok daha iyi bilgi elde edersiniz. Ne kadar çok kaynak kullanırsanız o kadar iyidir. Ve bir konu için iyi olan bir kaynağın her konu için iyi olmayacağını unutmayın.

Neyin güvenilir olduğuna karar vermek

Güvenilir kaynakları, güvenilir olmayanlardan ayırmak için faydalı adımlar.

Adım 1

Sağduyu kullanın.

Mantıklı mı?

Adım 2

Soru sorun.

Herhangi bir soruyu değil, bu dört soruyu sorun:

Uzmanlık:

- Bu kaynak beni tanıyor mu veya beni önemsiyor mu?
- Bu kaynak bu konuda bilgili mi? Bilgisini nereden edinmiş?

Güdü

- Bu kaynak ne yapmamı veya neye inanmamı istiyor ve bunu neden istiyor?
- İnsanlar bu kaynağa inanırsa kim yarar sağlar ve kim zarar görebilir?

Adım 3

Onaylayın.

Diğer **güvenilir** kaynaklar bu kaynağın söylediklerini destekliyor mu? Konunuzla ilgili diğer bilgi kaynaklarını bulmak için internette aramayı kullanın veya kütüphanede okul medya uzmanınızla birlikte çalışın (kaynaklar internetteki veya gerçek kitap, haber veya dergi makaleleri olabilir). Onlarla da 1. ve 2. adımları izleyin. Aynı soruları bu kaynaklar için de sorun. Size konunuz hakkında aynı bilgileri veriyorlarsa, kaynağınızın güvenilir olduğunu onaylıyor olabilirler.

Güvenilir olmayan bilgileri belirlemek

Öğretmenler için medya kültürü: Medya kültürü soruları ve gözlem teknikleri, öğrenciye tartışmalara takılmadan veya arkadaş ve ailesiyle ilişkilerini zedelemekten dezenformasyon içinden yolunu bulması için araçlar sağlar. Ancak soru sormayı ve önüne çıkan bilgilere eleştirel olarak bakmayı alışkanlık hâline getirmelidir.

Hedefler

- ✓ Bir haber veya bilgi kaynağının aldatıcı olduğunu gösteren ipuçlarını **belirlemek**.
- ✓ Kaynak güvenilirliğini değerlendirmek için analitik sorular ve dikkatli gözlem **kullanmak**.
- ✓ Bir kaynağın mesajını paylaşmadan önce güvenilirliğini kontrol etmenin önemini **anlamak**.
- ✓ Sadece şüpheli olduğunu düşündüğümüz hikâyeleri değil, **tüm** haberleri ve bilgileri analiz etme alışkanlığını **geliştirmek**.

Haydi konuşalım

Bir resimde gizlenmiş hataları aradığınız oyunlardan birini hiç oynadınız mı? Bazen haberlerle uğraşmak da o oyunlar gibidir. Birçok insan ve grup inandıkları konulara öylesine tutkuyla bağlıdır ki, bizim de onlarla aynı fikirde olmamız için gerçeği çarpıtırlar. Bu çarpık gerçekleri haber olarak sunduklarında, bu dezenformasyondur.

Bazı insanlar sahte bilgileri nasıl tespit edeceklerini öğrenmez ve bunları paylaşırlar. Dezenformasyon böylece yayılır. İnsanlar yaptıkları ya da inandıkları şeyler hakkında bu dezenformasyona dayanarak seçim yaptıklarında, birbirilerini sakince dinlemek, saygılı bir şekilde tartışmak, birbirini daha iyi anlamak ve sorunları çözmek çok zorlaşabiliyor.

Peki, bir şey haber gibi görünüyorsa, neyin gerçek ve güvenilir veya neyin sahte ve yanıltıcı olduğunu nasıl anlayabiliriz? Sizi yanıltmaya çalışan insanların kullandıkları hileleri belirlemek için öğrenebileceğimiz ipuçları var. Ayrıca, olgulara dayanmayan hikâyeleri tespit etmemize yardımcı olacak sorular sorabiliriz.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Görsel: "Bu resimdeki hata nedir?"
- Broşür: Ders 3'ten "Neyin güvenilir olduğuna karar vermek" (sayfa 54)
- Çalışma sayfası: "Sahte URL'leri bulmak"

"Sahte URL'leri bulmak" çalışma sayfası için cevaplar

Gerçek:

guvenlicocuk.org.tr
bilimcocuk.tubitak.gov.tr
atlasdergisi.com
nationalgeographic.com.tr

Sahte:

guvenlicocuk.tr
bilimcocuq.tubitaq.gov.tr
bilmicocuk.tubitak.gov.tr
atlasssdergisi.com
atlasdergisi.com.co
nationalqeoqraphic.com.tr
nationalgeographic1.com.tr

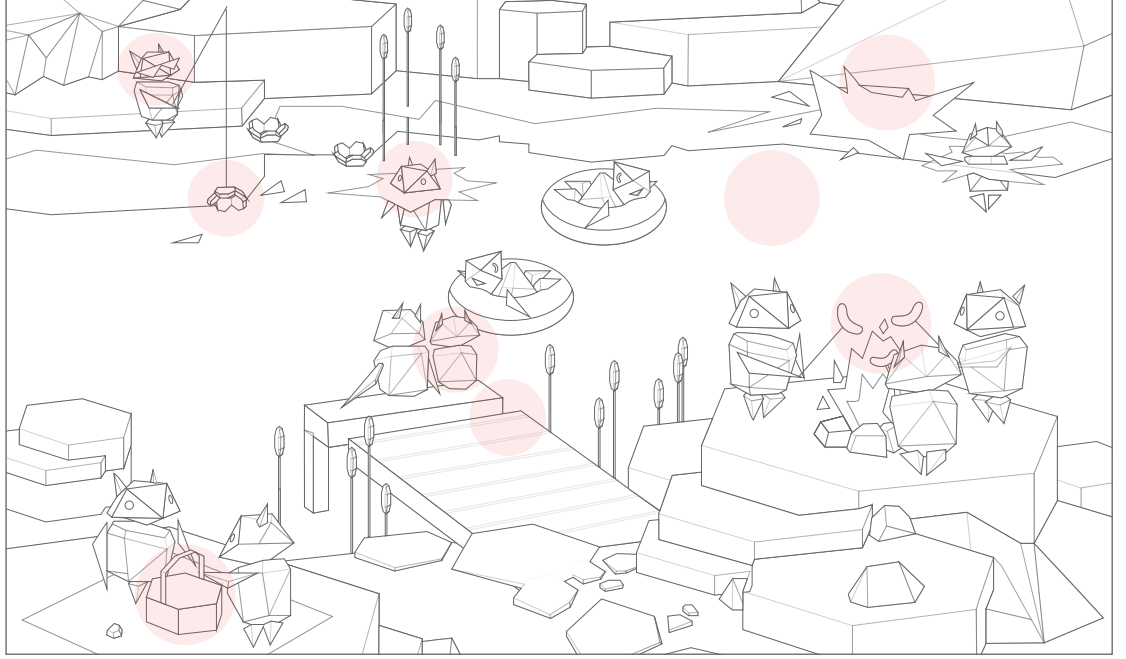
1. Bu resimdeki hata nedir?

Aşağıdaki resmi inceleyin. Dikkatle bakın. İki resim arasındaki farkı görebiliyor musunuz?

Ya biri size nereye bakacağınızı söylese? İşiniz kolaylaşır mı?

9 fark var, hepsini görebildiniz mi?

Bir haberin gerçek mi yoksa sahte mi olduğunu anlamaya çalışmak bu resim oyununa benziyor. Gerçekten dikkatli bir şekilde bakarak önemli bilgiler bulabilirsiniz. Üstelik ne arayacağınızı bilerseniz işiniz çok daha kolaylaşır.

İşte dezenformasyon bulmak için bazı ipuçları. Bunları bulursanız, karşınızdaki hikâye muhtemelen sahte veya aldatıcıdır.

Sahte URL bulma broşürü

Bakılacak ilk şey, hikâyeyi yayınlayan sitenin URL'sidir (web adresi). Bazı sahte siteler, gerçek bir siteyi taklit eden ancak küçük farklılıklar gösteren isimler seçerek sizi kandırmaya çalışır. Çoğu şirket, hatırlaması ve yazması daha kolay olduğu için kısa URL adresi kullanır; bu nedenle, gereksiz harfler eklenmiş bir URL adresi genellikle sahte bilgi içeren bir sitedir.

Broşüre bakın:

- Gerçek olduğunu düşündüğünüz tüm URL'leri daire içine alın.
- Herkesin işi bitince cevap anahtarına bakın. Bilmiş misiniz?

Bir URL'nin gerçek bir haber sitesi olup olmadığını nasıl kontrol edebilirsiniz? Bunun bir yolu, haber kuruluşunu veya URL'yi internette aramaktır. Kuruluş güvenilir ise, birçok platformda arama sonuçlarının sağında, kuruluş hakkında bilgi içeren bir kutu gözükür. Burada web sitesi adresi de yer alır. URL güvenilir değilse, arama sayfasında genellikle sitenin sahte olarak bildirildiği çeşitli başlıklar görebilirsiniz veya sitenin artık mevcut olmadığını öğrenirsiniz.

Bir sonraki sayfada devam ediyor →

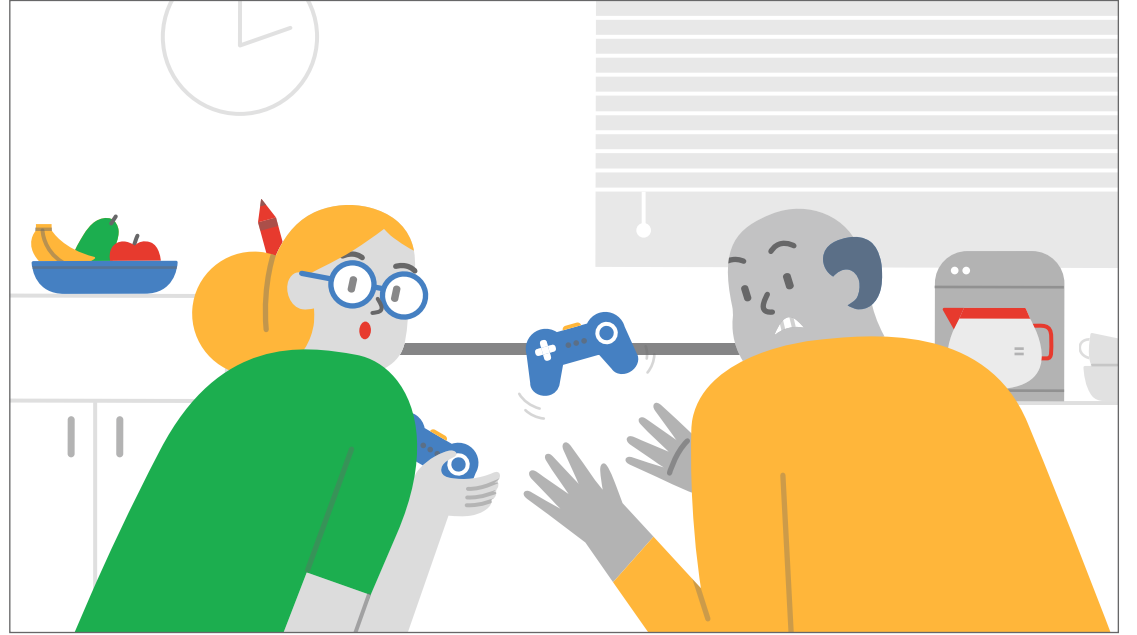
2. Manşetleri incelemek

Bazen biri URL'si olmayan bir haber paylaşır. Bu gibi durumlarda kullanabileceğiniz bazı ipuçları:

- a) Bir hikâye, sevimli bir köpek, ünlü biri veya sıra dışı bir gösteri gibi ilgimizi çekecek bir şeyin resmiyle başlar. Ama tıkladığımızda, hikâyenin resimle ilgisi ya hiç yoktur ya da çok azdır.
- b) Kendi kendinize karar vermenize izin vermek yerine, sizi kendileriyle aynı fikirde olmaya ikna etmeye çalışan insanlar bazen **kalin harfler**, TÜMÜ BÜYÜK HARF, altı çizili harfler veya ünlem işaretleri kullanarak gördüğünüzün önemli olduğunu düşünmenizi ve bunlara tıklamanızı sağlamaya çalışırlar. Buna tık tuzağı denir. Gerçek gazeteciler bu yöntemleri kullanmaz.
- c) Bir hikâyeyi okumanızı sağlamak için, bazı insanlar başlığa "şok", "iğrenç" veya "inanılmaz" gibi kelimeler ekler. Böyle kelimelerin bizi meraklandıracağını bilirler. Ancak **gerçek** gazeteciler haberin başlı başına yeterli olduğunu bilir. Hikâyeyi anlatır ve şok edici mi yoksa şaşırtıcı mı olduğuna karar vermeyi bize bırakır.

Örneğin, şu resme ve başlığa bakın:

Devamını okumadan, hikâyenin ne söyleyeceğini tahmin ediyorsunuz? Neden öyle

Öğretmenlerin okuldan sonra ne yaptıklarıyla ilgili şok edici gerçek

düşünüyorsunuz? Bu cevabı neye dayanarak verdiniz?

İşte hikâye:

“Yakın zamanda yapılan bir Devlet Üniversitesi öğretmenler anketi, işten sonra herkes ne yapıyorsa, öğretmenlerin %86'sının da onu yaptığını ortaya koydu. Alışveriş yapıyor, akşam yemeğini hazırlıyor, aileleriyle vakit geçiriyor, ev işleri yapıyor ve ertesi güne hazırlanıyorlar. Ancak son zamanlarda birçok öğretmen beklenmedik bir şey daha yapıyor. Birçok öğretmenin artık ikinci bir işi var.”

Hikâye düşündüğünüz gibi miydi? Sizce resim ve başlık doğru mu yoksa yanıltıcı mı? Bu cevabı neye dayanarak verdiniz?

3. Kaynakları incelemek

Haberleri değerlendirirken ipuçları yardımcı olabilir, ancak her zaman yeterli değildir. Bazen güvenilir haberler dikkatimizi çekmek için belirli teknikler kullanır ve bu da onların sahte görünmesine neden olabilir. Ve bazen sahte kaynaklar gerçeği o kadar iyi taklit eder ki, farkı anlamak zordur. Aralarındaki farkı görmek zordur. Örneğin...

Sizce bunlar güvenilir kaynaklar mı?

Ulusal Bilim Dergisi
Bilim Çocuk Dergisi
Bilim İnceleme Dergisi
Bilim333 Dergisi
Haftalık Bilimci Çocuk Dergisi

Aslında, sadece *Bilim Çocuk Dergisi* gerçek. Bunu nasıl anlarsınız? Kuruluşun adı hakkında bir Web araması yapabilirsiniz. Kuruluşun adının, kendi web sitesinin dışında nerede görüldüğüne bakın. Vikipedi'de veya bir gazete veya haber dergisinin sitesindeki bir makalede görünüyorsa, muhtemelen güvenilir bir kuruluştur. Ama bu makalelerin ne dediğine de bakın! Belki de hepsi bu kuruluşun sahte olduğunu söylüyordur.

Okulunuz, mahalleniz, en son diyet modası veya haberlerde ilginizi çeken herhangi bir şey hakkında bir hikâye bulun. Hikâyenin gerçek mi yoksa sahte mi olduğuna karar vermek için **Neyin güvenilir olduğuna karar vermek** broşüründeki 3 Adımı ve öğrendiğiniz yeni ipuçlarını kullanın.

Adım 1: Sağduyu kullanın.

Sorun: Mantıklı mı, akla yatkın mı?

Bazen çok barizdir. Şöyle bir manşet görürseniz: **ÜNLÜ ŞARKICININ GİZLİ BEBEĞİNİN BABASI UZAYLI**, muhtemelen sağduyunuz size bunun pek akla yatkın olmadığını söyleyecektir.

Bazen de o kadar bariz değildir. Eğer:

- a) Gördükleriniz mantıklı değilse
 - b) Kendi deneyiminizden bunun doğru olmadığını biliyorsunuz veya
 - c) Zaten bildiğiniz olgularla bir şekilde çelişiyorsa
- ...bu muhtemelen sahte haber kaynağıdır.

Adım 2: Uzmanlık ve güdü ile ilgili soruları sorun.

(bkz. sayfa 52 ve 53)

Adım 3: Onaylayın.

Sorun: Diğer **güvenilir** kaynaklar bu kaynağın söylediklerini destekliyor mu?

Bu haberi başka kim bildiriyor? (Bu haberin başka haber kaynaklarında yer alıp almadığını görmek için İnternet aramasını kullanabilirsiniz.) Sitede başka hangi haberler var? Hepsi aynı bakış açısından mı yoksa birçok farklı görüşe yer verilmiş mi? Haberi veren farklı güvenilir kaynaklar bulamıyorsanız, o kaynağa şüpheyile yaklaşmalısınız.

Ana Fikir

Artık dezenformasyonu tespit etmek için ipuçlarını ve soruları nasıl kullanacağınızı bildiğinize göre, akıllı sorular sorabilir ve dikkatli gözlem yapmayı, günlük alışkanlıklarınızın bir parçası hâline getirebilirsiniz. Zamanla, internet ortamında sahte olan her şeyi tespit etme konusunda uzman olacaksınız. Artık internetten aldığınız bilgileri nasıl değerlendireceğinizi biliyorsunuz. Buna eleştirel düşünme denir ve bir medya kullanıcısının süper gücüdür.

Sahte URL'leri bulmak

Gerçek mi, sahte mi?

Doğru cevabı daire içine alın.

guvenlicocuk.org.tr

Gerçek

Sahte

bilimcocuk.tubitak.gov.tr

Gerçek

Sahte

guvenlicocuk.tr

Gerçek

Sahte

bilimcocuq.tubitaq.gov.tr

Gerçek

Sahte

bilmicocuk.tubitak.gov.tr

Gerçek

Sahte

atlasdergisi.com

Gerçek

Sahte

nationalgeographic.com.tr

Gerçek

Sahte

atlasssdergisi.com

Gerçek

Sahte

atlasdergisi.com.co

Gerçek

Sahte

nationalgeoqraphic.com.tr

Gerçek

Sahte

nationalgeographic1.com.tr

Gerçek

Sahte

Arama motoru olsaydık

Herhangi bir teknoloji kullanmadan (bunu bir sonraki etkinlikte yapacağız), öğrenciler İnternet aramasının nasıl çalıştığını "içten dışa" öğrenmeye başlamak için birlikte "arama sonuçları" oluştururlar.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ İnternette arama yapmanın temellerini **öğrenmek**.
- ✓ Bir konu hakkında bilgi **aramak**.
- ✓ Arama sonuçlarının genellikle bir soruya verilen yanıtlar değil, bilgi derlemesi olduğunu **anlamak**.

Haydi konuşalım

Arama nedir?

İnternet, akıl almaz sayıda (yani milyarlarca ve trilyonlarca) bilgi parçasının bulunduğu bir yerdir. İnternet araması (bazen arama motoru denir), dünyanın her yerinden gelen bu çığgın miktarda bilgiyi daraltmamıza yardımcı olur. İnsanların her türlü konuda bilgi bulmak için kullandıkları bir yazılım aracıdır.

Bunu belki zaten biliyorsunuzdur: Bu aracı kullanmak için, hakkında daha fazla bilgi edinmek istediğiniz bir konu hakkında arama çubuğuna (arama motoru sayfasındaki boş kutu) veya tarayıcı pencerenize (web adreslerini de yazdığınız) birkaç anahtar kelime yazarsınız. Ardından, hazır olduğunuzda, Enter veya Ara tuşuna basarsınız ve "işte!", arama motoru sihrini gerçekleştirir (yaklaşık yarım saniye içinde) ve arama sonuçlarınızı alırsınız. Tamam, yani **gerçek** sihir değil. İnternet araması algoritma kullanır; bu, arama şirketindeki kişilerin yazılıma bilgiyi nasıl bulup sunacağını öğrettiğini söylemenin etkileyici bir şeklidir. Şimdilik algoritmaların nasıl çalıştığına girmeyelim. Yalnızca, Arama'nın sizin için "arama" yaptığını bilmelisiniz.

Arama sonuçlarının ille de bir soruya yanıt vermediğini de bilmelisiniz. Bunlar sadece ilgilendiğiniz veya aradığınız bilgi hakkında derlemelerdir. Bir bilgi koleksiyonudur. Bir arama motoruna bir soru girerseniz, genellikle arama sonuçlarında bir cevap bulursunuz, ancak bazen aradığınız cevaba ulaşmak için birden fazla sorgu gerekir. Buna aramanızı "iyileştirmek" denir.

Öyleyse, birlikte bir arama motoru gibi davranarak aramanın nasıl işlediğine bakalım...

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "Arama motoru olsaydık" (öğrenci başına birer broşür)

1. Öğrencileri 2 kişilik gruplara ayırın.

2. Her öğrenciye bir çalışma sayfası dağıtın.

3. Sınıfla bir arama konusu paylaşın. İşte birkaç fikir:

• pizza	• güneş sistemi	• volkan	• basketbol
• kasırga	• çitçi	• yemek pişirme	• dişçi
• uçak	• futbol	• köpekbalıkları	• inşaat

4. Öğrenciler, ortaklarıyla birlikte çalışarak broşürdeki her kategoride olası "arama sonuçları" oluşturur: "Web Sitesi", "Görsel", "Harita" ve "Video". Sonuçlar, duruma göre kelime veya görsel şeklinde olabilir.

Öğrencileri yaratıcı olmaya teşvik edin ve "yanlış" cevap olmadığı konusunda rahatlatın. Örneğin, konu "köpekbalıkları" ise öğrenciler aşağıdaki arama sonuçları üzerine düşünebilir:

- Web sitesi: Farklı köpekbalığı türleri hakkında bilgi
- Görsel: Bir köpekbalığı çizimi
- Video: Okyanusta yüzen köpekbalıkları
- Harita: İnsanların köpekbalığı gördüğü bir plajın konumu

5. Öğrenciler, verilen konu için dört arama sonucu kategorisinin hepsini bitirdiğinde, sınıf olarak hangi kategoriye (web sitesi, görsel, video veya harita) ele alacaklarını belirleyin.

6. Her çiftten bir öğrencinin arama sonuçlarından birine ilişkin örneğini paylaşmasını isteyin.

Konunun "pizza" olduğunu varsayalım. Her grubun pizza için görsel sonuçlarını paylaşmasını isteyebilirsiniz. Öğrenciler çizimlerini gösterip ne yarattıklarını açıklayabilir. Böylece tek sorgudan çıkabilecek tüm farklı arama sonuçlarını görebilirler.

7. Öğrenciler örnekleri paylaştıktan sonra sınıfa aşağıdaki tartışma sorularını sorun:

- Yaklaşık olarak kaç farklı sonuç elde ettik?
- Yaklaşık kaç sonuç benzerdi?
- Konumu _____ olarak değiştirirsem, bunun sonuçlarınızı nasıl değiştireceğini düşünüyorsunuz? Örneğin, arama konusu "pizza" ise, sorgumu "**salamlı** pizza" olarak değiştirirsem sonuçlar nasıl değişir?

Öneri: Toplam 4 tur tamamlayın...

- Her turda farklı bir konu seçin ve yukarıda listelenen adımları tekrarlayın.
- 4 ana arama sonucu türü hakkında tartışma yapabilmek için 4 turu tamamlayın.

Ana Fikir

İnternet araması, internette bilgi bulmak için kullanabileceğiniz bir araçtır. Bilgi, bir web sitesindeki metin, video, görsel, harita ve başka şekillerde olabilir. Bir arama motoruna yazdığınız anahtar kelimeler, hangi sonuçları alacağınızı belirler.

Arama motoru olsaydık

Arama konusu

Web sitesi

Görsel | Video | Harita

İnternet araması yapmak

Öğrenciler, İnternet bağlantısı yoluyla, arama motorunun kullanımını keşfeder ve her seferinde daha etkili arama sorguları oluşturmaya çalışır.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ Arama motorunu **kullanmak**.
- ✓ Bir konu hakkında bilgi edinmek için arama **pratiği yapmak**.
- ✓ Arama sorguları **oluşturmak**.
- ✓ Anahtar kelimeleri **değiştirmek** ve arama sonuçlarındaki farklılıkları görmek.

Haydi konuşalım

Arama, internette bilgi bulmanıza yardımcı olan bir araçtır. Aramayı kullanmak için, bir arama motoruna gidebilir ve hakkında daha fazla bilgi edinmek istediğiniz bir konu hakkında arama çubuğuna bir sorgu (soru veya anahtar sözcük) yazabilirsiniz. Bazen anahtar kelimeler kullanmak, sadece soru sormaktan daha iyi sonuç verir. Bunun nedeni, sorgunuzda **kullandığınız kelimelerin** ve **onları yerleştirdiğiniz sıranın** gerçekten önemli olmasıdır. Sadece bir soru sorarsanız, arama motorunun aradığınız sonuçları bulmasına yardımcı olacak kelimeleri ve gerekli sırayı kullanmayabilirsiniz. Ama endişelenmeyin. İsterseniz bir soruyla da başlayabilirsiniz.

Önemli olan başlamaktır, çünkü istediğiniz bilgiye ulaşmak çoğu zaman birden fazla sorgu gerektirir. Bu nedenle, sorunuzu arama motoruna yazın, arama sonuçlarına bakın ve yeterince iyi değilse, bu sonuçları nasıl daha iyi bir sorgu oluşturacağınız konusunda size rehberlik etmesi ve aradığınız şeye sizi daha da yaklaştırması için kullanın.

Örneğin: Diyelim ki bir bahçe kurmak istiyorum. Mutfağımda yemek pişirmek için kullanabileceğim sebzeler yetiştirmek istiyorum.

- Bunu nasıl yapacağım hakkında hiçbir fikrim olmadığından bilgi edinmek için internette bir arama yapacağım.

Bir arama motoruna gidip "Nasıl bahçe kurarım?" sorusunu yazıyorum.

Öğrencilerin arama yaptığınıza görebilmesi için bilgisayar ekranınızı gösterin.

- Tamam, şu sonuçlara bir göz atalım.

Sonuçları sınıfınızla birlikte inceleyin. Web siteleri, görseller, videolar ve diğer sonuç türleri olduğunu vurgulayın. Ayrıca, sebze ve baharat için bir bahçe kurmakla ilgisi olmayan arama sonuçlarını da gösterin.

- Bu sonuçların birçoğu her türlü bahçeyle ilgili ama benim kendi evimde bahçe oluşturma hakkında bilgiye ihtiyacım var. Ayrıca, sadece yiyebileceğim şeyler yetiştirmek istiyorum. Sebzeyle ilgili bir anahtar kelime eklemeliyim, değil mi?

Tamam, şunu aramayı deneyelim: "ev bahçesi sebze".

Öğrencilerin arama yaptığınıza görebilmesi için bilgisayar ekranınızı gösterin.

- Bu sonuçlara bir göz atın. Ne fark ettiniz?

Öğrencilerin, arama sonuçlarında fark ettikleri şeyleri anlatmalarına zaman tanıyın.

Her iki arama sonucu da bana bahçe kurmak hakkında bilgi verdi, değil mi? Ama ilk denememiz her türden bahçeyle ilgiliydi. Yemekte kullanılacak bitkileri yetiştirebileceğim bir bahçeyi nasıl kuracağım hakkında gerekli bilgiye ulaşmak için ilk sorguma birkaç önemli anahtar kelime eklemem gerektiğini gösterdi (bu sırada, buna "bostan" dendiğini biliyor muydunuz?).

Arama sorgularıyla ilgili ne kadar çok alıştırmaya yaparsanız, arama o kadar kolaylaşır. Bir soruyla başlayabilirsiniz. Cevabınızı alamazsanız, arama sonuçları size istediğiniz konuya yaklaştıracak anahtar kelimeleri verecektir. Bunları deneyebilirsiniz. Ama anahtar kelimelerle başlamak istiyorsanız ve hangilerini kullanmanız gerektiğinden emin değilseniz, bilin ki yanlış anahtar kelime yoktur. Birkaçını deneyin! Umduğunuz sonuçları bulamazsanız, farklı bir sorgu deneyebilirsiniz. Haydi deneyelim...

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "İnternet araması yapmak " (her öğrenci için bir tane)
- İnternete bağlı bir cihaz

1. İlk arama sorgusunu oluşturmak

Öğrencilere arama motorunun nasıl kullanılacağını araştıracaklarını açıklayın ve arama sorguları oluşturma alıştırmaları yapın. Broşürde, dört farklı karakter görecektir. Her biri daha fazla bilgi edinmek istediği bir şey hakkında düşünmektedir (bir düşünce balonu içinde). Daha sonra öğrencilerinizden şunları yapmalarını isteyin:

- İlk arama sorgusunu (broşürde verilmiştir) arama motoruna yazsınlar ve arama sonuçlarını incelesinler.
- Broşürlerine 4-5 arama sonucunu kaydetsinler.

2. Kendi (ikinci) arama sorgusunu oluşturmak

Öğrenciler, karakterin ne öğrenmek istediğine (düşünce baloncuğunda) tekrar baksın.

Öğrencilere sorun, ilk arama sonuçları bu konuyla ilgili yeterli bilgi verdi mi?

- Öğrenciler, ilk sorguya anahtar kelime ekleyerek daha faydalı arama sonuçları elde etsin.

İpucu: Öğrenciler, ilk arama sonuçlarında ortaya çıkan veya karakterin düşünce balonundaki anahtar kelimeleri kullanabilir.

- Bu ikinci arama sorgusunu arama motoruna yazsınlar ve arama sonuçlarını incelesinler.
- Öğrenciler broşürlerine 4-5 sonuç kaydetsin.

3. Tartışın.

Her öğrenci bir ortak bulsun. İlk arama sorgusunu nasıl değiştirdiklerini ve iyileştirilmiş arama sorgusundan elde ettikleri sonuçları beraberce incelesinler. Sonra da bulgularını sınıfça kısaca tartışsınlar.

4. Kalan karakterler için 1.-3. adımları tekrarlayın.

Ana Fikir

Ne kadar çok arama alıştırmaları yaparsan, bir arama motorunda aradığın bilgileri bulman o kadar kolay olacaktır.

İnternet araması yapmak

Okuyacak kitap arıyorum.

Gizemleri seviyorum! Ayrıca gelecekte yaşayan hayali karakterleri anlatan kitapları okumaktan da keyif alıyorum. Sanırım öğretmenim buna bilim kurgu diyor.

Orijinal arama konusu

Hayali karakterler ve gizem hakkında kitaplar

Arama sonuçları

Revize edilmiş arama konusu

Arama sonuçları

Kız kardeşimin doğum günü için pasta yapmak istiyorum. Çikolatayı sevmez ama meyveyi sever. Ne tür bir pasta yapabilirim acaba?

Orijinal arama konusu

Çikolatasız meyveli pasta

Arama sonuçları

Revize edilmiş arama konusu

Arama sonuçları

Orijinal arama konusu

Video oyunu işleri

Arama sonuçları

Revize edilmiş arama konusu

Arama sonuçları

Video oyunları oynamayı seviyorum.
Büyüyünce bir video oyun şirketinde
çalışsam nasıl olur acaba?
Bir gün işim bu olsa ne güzel olur!

Orijinal arama konusu

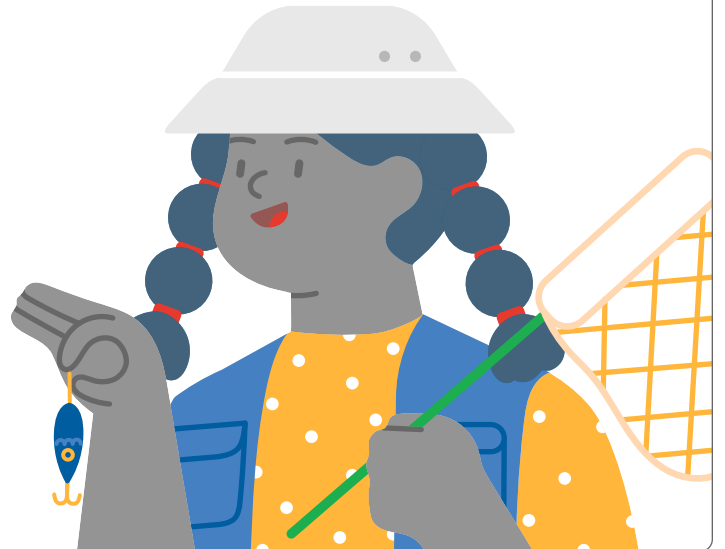
Balık tutmak için neye ihtiyacım var?

Arama sonuçları

Revize edilmiş arama konusu

Arama sonuçları

Kuzenim beni balığa davet etti.
Daha önce hiç balık tutmadım ve yanımda
neler götürmem gerektiğini bilmiyorum.

Interland: Gerçeklik Nehri

Interland'den geçen nehir, gerçekler ve kurgular üzerinde akıyor. Ama bazen bir şey görüldüğü gibi olmayabilir. Suyun en hızlı aktığı yerden karşıya geçmek için aklınızı kullanın ve kimlik avcısının oyununa gelmeyin.

Masaüstünüzde veya mobil cihazda (ör. tablet) bir web tarayıcısını açın, g.co/GerceklikNehri adresine gidin.

Tartışma Konuları

Gerçeklik Nehri öğrencilerin düşünme şeklini geliştirir. Oyundan sonra bu sorular, oyunun temalarını tartışma sürecine destek olur. Çoğu öğrenci, yalnız başına oynayarak deneyimden en iyi şekilde yararlı olsa da öğrencilerin ikiye kişilik gruplarda oynamasını da sağlayabilirsiniz. Bu, özellikle daha küçük yaştaki öğrenciler için değerli bir deneyim olabilir.

- İnternet ortamındaki bir şeyin gerçek mi sahte mi olduğuna karar vermenin gerektiği bir zamanı bizimle paylaş. Ne gibi işaretler dikkatini çekti?
- Kimlik avcısı nedir? Davranışlarından ve oyunu nasıl etkilediğinden bahset.
- Gerçeklik Nehri oynamak, ileride internet ortamında işaretleri ve kişileri nasıl değerlendireceğini değiştirdi mi? Peki değiştirdiyse, nasıl?
- Bu derslere katıldıktan ve oyunu oynadıktan sonra sence neyi farklı yaparsın?
- İnternet ortamında belirli bir durum ile ilgili olarak "sorunlu" bir şeyler olduğunu gösteren işaretler ne olabilir?
- İnternet ortamında bir şeyler şüpheli olduğunda nasıl hissedersin?
- Bir şeyin gerçek olup olmadığı konusunda şüphelerin varsa ne yapman gerekir?

Sırların Sende Kalsın

Gizlilik ve güvenlik konusunda gerçekçi olmak

Derse genel bakış	Ders 1 Ders 2 Ders 3 Ders 4	Ama o ben değilim! İyi bir şifre nasıl oluşturulur? Kendine sakla Interland: Hazine Kulesi	2.-6. sınıflar 2.-6. sınıflar 2.-6. sınıflar 2.-6. sınıflar
Temalar	İnternete bağlı (bir oyun, telefon, dijital yardımcı, bilgisayar, vb.) bir cihaz kullanan herkesin internet ortamındaki temel gizlilik ve güvenlik kurallarını bilmesi gerekir. Bu cihazları ve cihazlarda yer alan kişisel bilgileri (siz, aileniz ve arkadaşlarınız hakkındaki bütün bilgiler) korumak, bu cihazlara hangi verilerin girip cihazlardan hangi verilerin çıktığı hakkında düşünmek ve şifreler konusunda akıllı olmak demektir.		
Öğrenciler için Hedefler	✓ Gizliliğin ve güvenliğin neden önemli olduğunu ve birbirleriyle bağlantılı olduğunu öğrenmek. ✓ Güçlü şifre oluşturma pratiği yapmak ve bunları başkalarıyla paylaşmamayı (sizden sorumlu yetişkinler hariç) öğrenmek. ✓ Dolandırıcılığa, bilgisayar korsanlarına ve diğer tehditlere karşı koruma sağlayan araçları ve ayarları gözden geçirmek.		
Üzerinde durulan standartlar	Öğretmenler için ISTE Standartları: 1a, 2c, 3b, 3c, 3d, 4b, 6a, 6d, 7a Öğrenciler için ISTE Standartları 2016: 1c, 1d, 2b, 2d, 3d, 6a AASL Öğrenim Standartları: I.b.2, I.c.1, I.c.3, II.c.1, III.a.2, III.b.1, III.c.1, III.d.1, III.d.2, IV.b.3, V.d.3, VI.a.1, VI.d.1		

Ama o ben değildim!

Bu derste öğrenciler şifrelerini başkalarıyla paylaşmanın sonuçlarını ve bu davranışların olası etkileri hakkında bilgi sahibi olacaklar.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Şifreni** başkalarıyla paylaşmanın onlara, dijital ayak izini kontrol etme imkânı verdiğini öğrenmek.
- ✓ Birinin sana ait bilgilerle oturum açması durumunda neler olabileceğini göz önünde bulundurmak.
- ✓ Bir başkasının davranışlarının dijital ayak izini ve **seni** nasıl etkileyebileceğini anlamak!

Haydi konuşalım

Şifreni paylaştığında ne olur?

Kullandığın bir uygulama ya da cihaz için oluşturduğun bir şifreyi düşün. Belki bu, telefonunun ekran kilidini açmak ya da en sevdiğin video oyununda oturum açmak için bir şifreydi. Şifrelerinden birini daha önce bir başkası ile paylaştın mı? Dürüst olalım, birçoğumuz bunu daha önce yapmıştır. Ama şifrelerini niçin gerçekten paylaşmaman gerektiğine dair önemli bir gerekçe var.

Dijital ayak izi denilen bir durum var. Dijital ayak izi internette seni temsil eder. İnternette bıraktığın her şey; beğeniler, yorumlar, kullanıcı adın, fotoğraflar, mesajlar, kayıtlar, vb. diğer insanlara nasıl biri olduğuna dair bir fikir verir. Saygınlığını ve insanların hakkında nasıl düşündüğünü etkiler. İnsanlar bıraktığın ayak izine göre hakkında tahminler yürütür ya da varsayımlarda bulunur. Bu, internetteyken farkında olman gereken, çok önemli bir konudur.

Bilmen gereken bir diğer önemli şey ise, şifreni paylaştığında bir başkasına dijital ayak izinin kontrolünü veriyor olduğundur. Aslında onların, diğer insanların, senin hakkında ne düşüneceğini belirleme ve şekillendirmeye yardımcı olmalarına izin verirsin. Hiç de iyi bir şey değil, öyle değil mi? Söz konusu senin ayak izi olduğundan, herkes, bunu senin oluşturduğunu düşünür. Bu durumda, şifreni bilen biri, hoşuna gitmeyen bir şey yaparsa, insanlar, bunu senin yaptığını düşünecektir. Şifrelerini başkalarıyla paylaşmamak işte bu yüzden çok önemlidir.

Örneğin: Diyelim ki bir sosyal medya hesabı şifreni bir arkadaşınla paylaştın. Senin adına oturum açmış olan arkadaşın, sınıfından birine şöyle bir mesaj yollar: "Bana ev ödevinin yanıtlarını gönderebilir misin?". Bu öğrenci bir sonraki gün, sınıftayken öğretmene gider ve ondan yanıtları isteyerek ev ödevinde kopya çekmeye çalıştığını söyler. Ve arkadaşının senin hesabından gönderdiği mesajı öğretmene gösterir. Sence öğretmenin kime inanacak? Bu durum saygınlığını nasıl etkiler? Başka neler yaşanabilir?

Olası sonuçları sınıfla birlikte tartışın. Örnekler: Öğretmen evini arar. Bir sınav notun düşürülür. Dijital ayak izi okulda kopya çekmeye çalıştığını gösterir. Mesajı gönderen arkadaşınla tartışırsın.

Dijital ayak izinin internette seni temsil ettiğini unutma. Şifreni biriyle paylaştığın her seferinde, kendilerine dijital ayak izinin kontrolünü verirsin ve bu insanların, seni İnternette ve başka her yerde nasıl gördüğünü etkiler. Gelin bu fikri birlikte inceleyelim.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "Ama o ben değildim!" (her bir ikili öğrenci grubu için bir tane)

1. Öğrencilerin ikili gruplar oluşturmalarına yardımcı olun.

2. Bir hesap seçin.

Öğrenciler, ne tür bir hesap için bir şifre paylaştıklarını seçerler ve bunu çalışma sayfasının üst kısmında belirtirler: sosyal medya hesabı, oyun hesabı, telefon, tablet/ bilgisayar veya yayın hizmeti.

3. Bir davranış seçin.

Gruplar, ilk kutucuğa aşağıdaki seçenekler arasından seçtikleri bir eylemi girer ya da kendileri bir eylem belirlerler. Bu, kendisine birinin hesabının şifresi verilen biri tarafından gerçekleştirilen bir davranıştır. Belirledikleri davranışı çizebilir ya da yazabilirler **veya** aşağıdaki muhtemel davranışlar arasından seçim yapabilirler:

- Senden hoşlanan kişinin son iletilerinin hepsini "beğenir".
- 100 TL değerinde giysi satın alır.
- "Sence de Ceren çok sinir bozucu değil mi?" gibi bir mesaj gönderir.
- Favori oyununu oynar ama puan kaybeder.
- Yeni uygulamalar indirir.
- Sosyal medya sayfaında utandırıcı bir resim paylaşır.
- Kısa mesajlarının hepsini okur ve onları başka biriyle paylaşır.
- Uygunsuz bir TV programının bir bölümünü izler.

4. Bir sonuç belirleyin

Öğrenciler, ikinci kutucukta seçtikleri ya da oluşturdıkları davranış için olası bir sonuç belirlerler.

5. Tartışma

Sınıf olarak, birkaç öğrenciden belirledikleri davranış ve sonuçları paylaştıklarını isteyin. Aşağıda, paylaşımlarını yaptıktan sonra gruptakilere sorabileceğiniz bazı sorular yer alır:

- Neden bu davranışı seçtin (ya da gerçekleştirdin)?
- Sonuca nasıl karar verdin?
- Sonucun bu olduğunu önceden bilseydin, davranışını nasıl değiştirdin?

6. Dijital Ayak İzi

Öğrenciler, son kutucukta, bu davranış ve sonucunun, duyguları, hayatları ve dijital ayak izleri üzerindeki etkisi hakkında bir cümle yazar. Bunun öğrencilerin saygınlığını ya da başkalarının onlar hakkındaki bakış açılarını nasıl etkilediği hakkında nasıl düşünecekleri hakkında yol gösterin. Öğrencilerden çizdikleri ya da yazdıkları şeyler ve oluşturdıkları hikâye hakkında tartışmak için gönüllü olmalarını isteyin ya da ikili gruplar seçin.

Ana Fikir

Şifreni biriyle paylaştığında dijital ayak izinin kontrolünü bir başkasına verirsin ancak bununla ne yaptıklarından yine sen sorumlu olursun. İnsanların seni internette nasıl gördüğünü kendin kontrol etmek istiyorsan, anne baban ya da tamamen güvendiğin başka bir yetişkin haricinde şifreni hiç kimseyle paylaşmamalısın.

Ama o ben değildim!

Şifresini paylaştığım hesap: ☐ Sosyal medya hesabı ☐ Oyun hesabı ☐ Telefon
☐ Tablet/bilgisayar ☐ Yayın hizmeti ☐ _____

Davranış

Sonuç

Dijital Ayak İzi Etkisi

İyi bir şifre nasıl oluşturulur?

Öğrenciler nasıl güçlü şifre oluşturacaklarını öğrenirler ve oluşturduktan sonra gizli kalmasını sağlarlar.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Şifreleri** anne baba veya yasal vasiler haricinde başka hiç kimseyle paylaşmamanın önemini anlamak.
- ✓ **Cihazları koruma altına alan** ekran kilitlerinin önemini anlamak.
- ✓ **Tahmin edilmesi zor ve hatırlanması kolay** şifrelerin nasıl oluşturulacağını öğrenmek.
- ✓ **Oturum açma ayarları için** iki adımlı doğrulama da dâhil olmak üzere doğru güvenliği seçmek.

Haydi konuşalım

Pişman olmaktansa tedbirli olmak en iyisidir

Dijital teknoloji sınıftaki ve dışarıdaki arkadaşlarla, öğretmenlerle ve daha pek çok kişiyle iletişim kurmayı kolaylaştırıyor. Dünyayla türlü şekillerde iletişim kurabiliriz. Kısa mesajlarla, oyunlarla, paylaşımlarla ve mesajlarla. Kelimelerle, resimlerle ve videolarla, telefon yoluyla, tabletlerle, dizüstü bilgisayarlarla ve dijital yardımcılarla. (**Arkadaşlarınızla** nasıl bağlantı kuruyorsun?)

Bilgiyi paylaşmamızı kolaylaştıran araçlar aynı zamanda korsanların ve sahtekârların da bu bilgileri çalmasını ve cihazlarımıza zarar vermek, kimliklerimizi çalmak ya da ilişkilerimizi ve itibarımızı incitmek için kullanmalarını kolaylaştırıyor.

İnternetteki saygınlığımızı oluşturmaya yarayan tüm bilgileri koruma altına almak basit, ama akıllıca yollarla mümkündür. Örneğin, telefonlarımızda ekran kilitleri kullanmak, kilitli olmayan ya da birçok insan tarafından kullanılan cihazlarda (okulda olduğu gibi) kişisel bilgilerimizi bulundurma konusunda dikkatli olmak ve hepsinden önemlisi iyi şifreler seçmek **ve bunları paylaşmamak!**

- En sık kullanılan iki şifre hangisi, tahmin edin. (Yanıt: “1 2 3 4 5 6” ve “sifre”)
- Şimdi de bazı kötü şifre örneklerine bakalım. (Örnek: adınız, telefon numaranız, “çikolata”, köpeğinizin adı, adresiniz, vb.)

Kimler bu şifrelerin iyi olduğunu düşünüyor? ;)

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Öğrenciler veya öğrenci grupları için internete bağlı cihazlar
- Beyaz tahta veya projeksiyon ekranı
- Broşür: "Güçlü şifre oluşturma kuralları"

Ekstra güvenli bir şifre oluşturmak için bir fikir:

- Unutmayacağın, eğlenceli bir ifade düşün. Bu, sevdiğin bir şarkı sözü, kitap adı, bir filmde bir replik olabilir.
- İfadedeki her kelimenin ilk harfini veya ilk iki harfini seç.
- Bazı harfler yerine sembol kullan.
- Bazı harfleri büyük, bazılarını küçük harf yap.

Şimdi bulmaca oyunu oynayarak yeni öğrendiklerimizi pekiştirelim.

1. Şifreler oluştur.

Hepimiz iki kişilik gruplara ayrılacağız. Her grup 60 saniye içinde bir şifre oluşturacak.

Zorlu seçenek: Öğrenciler, öncelikle sınıfın doğru bir tahminde bulunmak için ne kadar bağlamsal bilgiye ihtiyaç duyduğunu görmek için sınıfla ipuçları paylaşır.

2. Şifreleri karşılaştır.

İki takım aynı anda şifrelerini tahtaya yazacak.

3. Oyla!

Her şifre grubu için oy verecek, hangi şifrenin daha güçlü olduğunu tartışacağız.

Ana Fikir

Güçlü şifreler oluşturmak önemli ve **eğlencelidir**.

Güçlü şifre oluşturma kuralları

İşte sırlarının güvende kalması için nasıl şifre oluşturacağınla ilgili bazı ipuçları.

Güçlü şifreler, kolayca hatırlayabileceğin, ama başkasının kolayca tahmin edemeyeceği açıklayıcı bir ifade veya cümleye dayalıdır. Sevdiğin bir kitabın adı veya şarkının kelimelerinin ilk harfleri, yaptığın bir şeyle ilgili bir cümleden seçilmiş kelimelerin ilk harflerini ve harfler, rakamlar ve sembollerin bir kombinasyonunu içerir. Örneğin, "3. ve 4. sınıfı Atatürk İlköğretim Okulu'nda okudum" gibi bir cümle şunun gibi bir şifre oluşturmak için kullanılabilir: 34sAlOo

Orta düzeyde güçlü şifreler, güçlü olan, kötü yazılımlar tarafından kolayca tahmin edilemeyen, ancak seni tanıyan biri tarafından tahmin edilebilecek şifrelerdir (örneğin, AtaturkIlkogretim).

Zayıf şifreler, bir evcil hayvanın adı gibi genellikle kişisel bilgilerin kullanıldığı, kırılması kolay ve seni tanıyan biri tarafından tahmin edilebilecek şifrelerdir (örneğin, "Aresiseverim" ya da "Cikolatayiseverim").

YAPILACAKLAR

- Önemli hesaplarının her biri için benzersiz bir şifre kullan.
- En az sekiz karakter kullan. Şifren ne kadar uzun olursa o kadar iyi (ama hatırlaman koşuluyla!).
- Harf (büyük/küçük harf), sayı ve sembollerini bir arada kullan.
- Şifrelerini riskli olacak şekilde yazmak yerine yazmana gerek kalmaması için hatırlanabilir yap.
- Şifreni bir başkasının bildiğini düşünüyorsan, onu hemen değiştir (anne baba ya da yasal vasi hariç).
- Şifrelerini arada bir değiştir.
- Cihazlarında daima güçlü ekran kilitleri kullan. Yanlış ellere geçmeleri ihtimaline karşı cihazlarını otomatik olarak kilitlenecek şekilde ayarla.
- Şifrelerini hatırlamak için örneğin, web tarayıcına gömülü bir şifre yöneticisi kullan. Bu şekilde, hesaplarının her biri için benzersiz bir şifre kullanabilirsin ve hepsini hatırlaman gerekmez.

YAPILMAYACAKLAR

- Şifrende kişisel bilgilere (ad, adres, e-posta, telefon numarası, Sosyal Güvenlik numarası, annenin kızlık soyadı, doğum tarihi ya da hatta bir evcil hayvan ismi, vb.) yer verme.
- Takma adın, çikolata, sadece okulunun adı, favori spor takımın, bir rakam dizisi (123456) gibi tahmin edilmesi kolay şifreler kullanma. Ve kesinlikle "şifre" kelimesini kullanma.
- Anne baban veya yasal vasi haricinde hiç kimseyle şifreni paylaşma.
- Biri bulabileceği için şifrelerini hiçbir zaman bir yere yazma.

Kendine sakla

Öğretmen, gizlilik ayarlarını özelleştirirken nereye bakılacağını ve ne aranacağını okul cihazını kullanarak gösterir.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ Kullandıkları **online hizmetler için gizlilik ayarlarını özelleştirmek.**
- ✓ Kullandıkları **siteler ve hizmetlerde bilgi paylaşımı ile ilgili karar vermek.**
- ✓ **İki faktörlü ve iki adımlı doğrulamanın** ne olduğunu ve ne zaman kullanılacağını anlamak.

Haydi konuşalım

Gizlilik eşittir güvenlik

İnternette gizlilik ve internette güvenlik birbirleri ile yakından ilgilidir. Çoğu uygulama ve yazılım, ne tür bilgileri ve nasıl paylaştığımızı kontrol etmenin yollarını sunar.

Bir uygulama veya web sitesini kullandığında “Hesabım” ya da “Ayarlar” gibi seçenekleri ara. Burada şunlara karar verebilmeni sağlayan gizlilik ve güvenlik ayarlarını bulabilirsin:

- Sayfan ya da profilinde hangi bilgilerin görünür olduğu
- Paylaşımlarını, fotoğraflarını, videolarını veya paylaştığın diğer içerikleri kimler görebilir?

Gizliliğini korumak üzere bu ayarları nasıl kullanacağını öğrenmek ve bu ayarları güncel tutmak, mümkün olduğu kadar güvende olmana yardımcı olur.

Ayarlara ek olarak, kimin seninle arkadaş olabileceği veya seni takip edebileceğini düşünmen gerçekten önemlidir (bu, Ayarlarında olabilir veya olmayabilir). En güvenli seçenek, sadece internet dışında tanıdığın arkadaşlarının ve ailenin seni takip etmesi ya da arkadaş listende olmasıdır. Diğer insanların seni takip etmesine izin verirsen, paylaştığın her şeyin daha önce hiç tanışmadığın insanlar tarafından görülebileceğini unutma. Bu biraz rahatsız edici hâle gelebilir ve anne babalar bazen buna bazen hiç izin vermezler. Senin için hangisinin en iyi seçenek olduğunu, seni neyin güvende tuttuğunu ve en çok neyin gönül rahatlığı verdiğini anlamak için güvendiğin bir yetişkinle konuş.

Bu kararları anne baban ya da yasal vasin **daima** seninle birlikte almalıdır. Ayrıca, gizlilik ayarlarına birlikte bakmanız eğlenceli olabilir (böylece, ne kadar akıllı olduğunu görebilirler!).

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Projeksiyona bağlı ve sınıfta gösterim için uygun bir örnek hesabı gösterebilen (ör. geçici bir e-posta veya sınıf hesabı) bir okul cihazı

Seçenekleri gözden geçir

Okul cihazım projeksiyon ekranına bağlı. Şimdi bu uygulamanın ayarlar sayfasına gidelim. Seçeneklerimiz arasında şunların yer aldığını görebiliriz: [öğrencilerinizi size yardımcı olmaya teşvik edin]...

- Şifreni değiştirme
- Fotoğraflar ve videolar da dâhil olmak üzere sayfayı ya da internet profilini açık ya da gizli (sadece seçtiğin aile ve arkadaş grubu tarafından görülebilir) hâle getirme
- Konum ayarları ve diğer ayarlarını inceleme. Hangi ayarlar senin için en iyisi?
- Bilinmeyen bir cihazdan biri hesabında oturum açmaya çalışıldığında uyarı alma
- Biri seni etiketlediğinde uyarı alma

- İki faktörlü veya iki adımlı doğrulamayı etkinleştirme
- Hesabının kilitlenmesi durumunda hesabını geri kurtarma bilgileri oluşturma
- Problemleri bildirme

Senin için hangi gizlilik ve güvenlik ayarlarının uygun olduğu, anne baban ya da yasal vasinle konuşman gereken bir konudur. Ancak şunu unutma: En önemli güvenlik ayarı beyninde bulunur. Büyüdükçe kişisel bilgilerinin ne kadarını, ne zaman ve kiminle paylaşacağına artan bir şekilde sen karar vereceksin. Bu yüzden, şimdi bu kararları almaya alışman önemlidir.

Ana Fikir

Önemli hesaplarınız için güçlü ve benzersiz bir şifre seçmek önemli bir ilk adımdır. Şifrelerini unutmaman ve güvenli kalmalarını sağlaman gerekir.

Interland: Hazinele Kulesi

Tehlike! Kule kilitli değil. İnternet'ların kişisel bilgi ve şifre gibi değerli bilgileri yüksek risk altında. Korsandan daha hızlı düşün ve sırlarını ilk ve son olarak güvence altına almak için hiçbir adımda kırılmaz bir şifre oluştur.

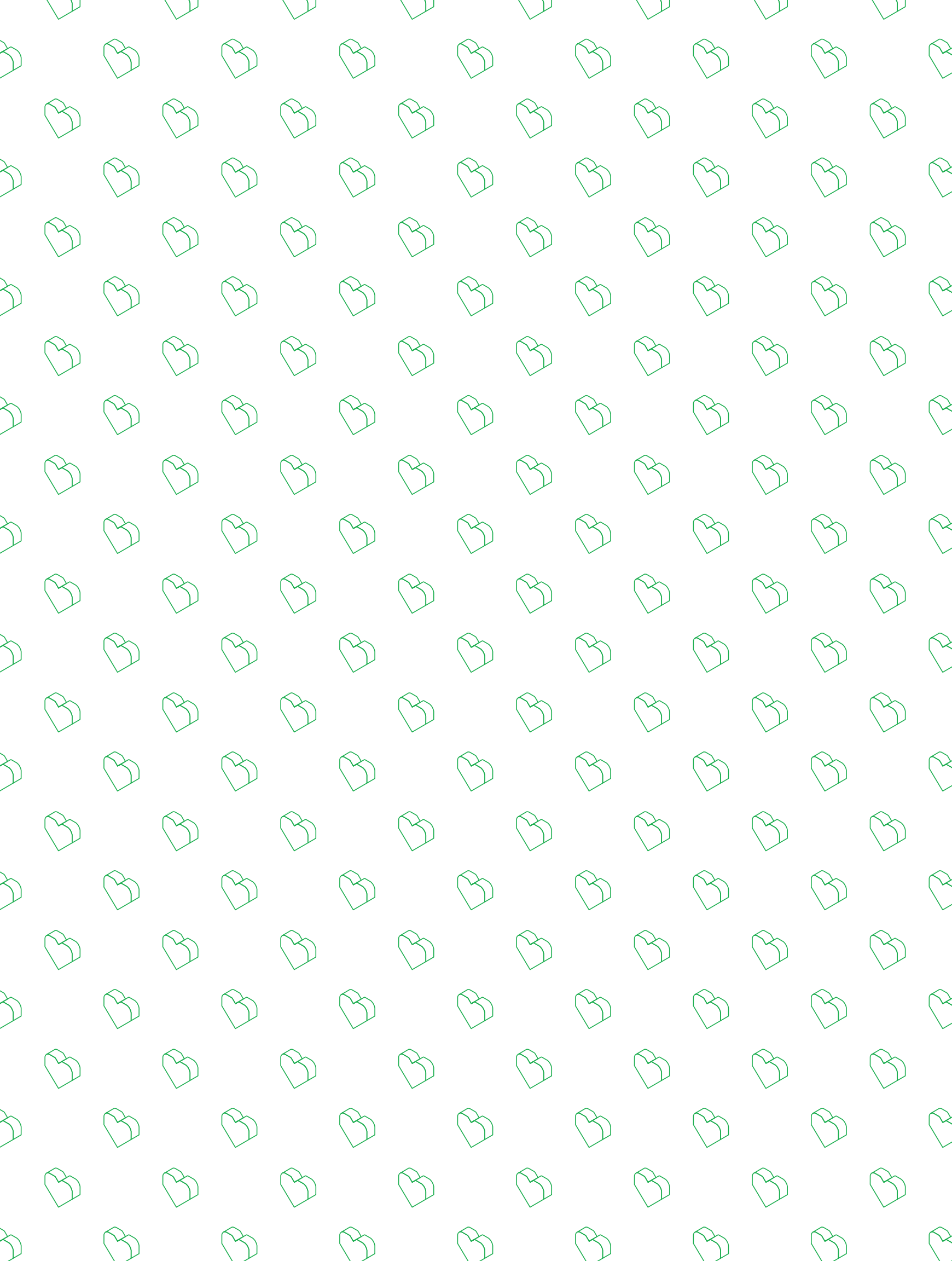
Masaüstü veya mobil cihazda (ör. tablet) bir web tarayıcısını açın, g.co/HazineleKulesi adresine gidin.

Tartışma Konuları

Hazinele Kulesi öğrencilerin düşünmesini sağlayacak. Oyundan sonra, oyunun temaları ile ilgili tartışma başlatmak için şu sorulardan yararlanabilirsin. Çoğu öğrenci, yalnız başına oynayarak deneyimden en iyi şekilde yararlansa da öğrencilerin ikiye kişilik gruplarda oynamasını da sağlayabilirsiniz. Bu, özellikle daha küçük yaştaki öğrenciler için değerli bir deneyim olabilir.

- Süper güçlü bir şifrenin özellikleri nelerdir?
- Gerçek hayatta güçlü şifre oluşturmak ne zaman önemlidir? Bunu nasıl yapacağınla ilgili ne tür ipuçları öğrendin?
- Korsan ne demektir? Bu karakterin davranışlarını ve oyunu nasıl etkilediklerini açıkla.
- Hazinele Kulesi, bilgilerini gelecekte nasıl koruyacağınla ilgili planlarını değiştirdi mi?
- Bu derslere katıldıktan ve oyunu oynadıktan sonra daha önce yaptığın neyi farklı yaparsın?
- "Süper güçlü" testini geçecek üç şifre oluştur.
- Korunması gereken hassas bilgilere ne gibi örnekler verebilirsin?

İyi Ol, Özel Ol

İnternette iyi olmanın gücünü öğrenme ve uygulama

Derse genel bakış	Ders 1.1 Duyguları fark etmek SEL 2.-3. sınıflar Ders 1.2 Empati yapmak SEL 4.-6. sınıflar Ders 2.1 İyilik planlayıcınız SEL 2.-3. sınıflar Ders 2.2 İyilik gösterme şekilleri SEL 4.-6. sınıflar Ders 3 Olumsuz olma, iyi ol SEL 2.-6. sınıflar Ders 4 Söyleme tarzına dikkat et 2.-6. sınıflar Ders 5 Kelimeler durumu nasıl değiştirebilir? ML SEL 2.-6. sınıflar Ders 6 Interland: Nezaket Krallığı 2.-6. sınıflar
Temalar	Dijital dünya, çocuklar için bazı zorlukları beraberinde getiriyor. İnternet ortamında sosyal işaretleri okumak zor olabilir. Sürekli bağlantıda olmak, hem rahatlığa hem de endişeye yol açabilir. Gerçek ismini kullanmıyor olmak, olumsuz davranışların yanı sıra övgülere yol açabileceği gibi kendimize ve başkalarına zararı teşvik edebilir. Ancak internet, olumsuzluğun yanı sıra iyiliğin çoğalmasını da sağlayabilir. İyiliği, empatiyi yaymayı ve olumsuzluğa ve tacize nasıl yanıt verileceğini öğrenmek sağlıklı ilişkiler oluşturmanın temelidir ve bazen zorbalığa, depresyona, akademik engellere ve diğer sorunlara neden olan yalıtılmışlık duygusunu azaltır. Yapılan bir araştırmaya göre, çocuklara internet ortamında olumsuz davranma demek yerine iki çeşit öğretim, olumsuz davranışların nedenlerini ortadan kaldırmaya yardımcı olabilir: sosyal-duygusal öğrenme ve zorbalığın önlenmesi. Bu etkinlikler, kanıt bazlı programların yerini almaz; öğrencileri en başından itibaren olumlu iletişim kurmaya teşvik etmekte ve karşılaştıklarında olumsuz davranışlarla nasıl baş edeceklerini öğretmektedir.
Öğrenciler için Hedefler	✓ İnternette ve internet dışında pozitif davranmanın nasıl bir şey olduğunu tanımlamak. ✓ İnternet ortamında veya dışındayken olumlu davranmanın ne demek olduğunu tanımlamak. ✓ Güvenilir bir yetişkine danışılması gereken durumları tanımlamak.
Üzerinde durulan standartlar	Öğretmenler için ISTE Standartları: 1a, 1c, 2c, 3a, 3b, 3c, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 6d, 7a Öğrenciler için 2016 ISTE Standartları: 1c, 2b, 3d, 4d, 7a, 7b, 7c AASL Öğrenim Standartları: I.a.1, I.a.2, I.b.1, I.b.2, I.b.3, I.c.1, I.c.2, I.c.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2, II.d.3, III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.b.2, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.b.2, IV.b.3, IV.d.2, V.a.2, V.a.3, V.c.1, V.c.3, V.d.1, V.d.2, V.d.3, VI.a.1, VI.a.2, VI.d.1, VI.d.3

İyi Ol, Özel Ol Sözlük

Ders 1

Empati: Bir başkasının hissettiklerini hissetmeye ya da anlamaya çalışmak. "Çalışmak" burada önemli bir kelimedir çünkü başkalarının duygularını anlamak aslında çok zordur. Aslında deneyerek başkalarının duygularını anlamada daha iyi ve yetenekli hâle geliriz.

Ders 4

Çatışma: Muhakkak tekrarlanmayan bir tartışma ya da anlaşmazlık

Ders 5

Zorbalık: Genellikle zaman içinde tekrarlanan, istenmeyen, kasıtlı olarak agresif davranışlar. Hedef olarak seçilen kişi genellikle kendisini savunmada zorluk çeker.

Siber zorbalık: İnternet ortamında ya da dijital cihazları kullanım yoluyla gerçekleşen zorbalık.

Taciz: Rahatsız etme, sinirlendirme, göz korkutma, küçük düşürme, vb. gibi farklı birçok şekilde ve internet ortamında da **görülebilir, zorbalıktan daha genel bir terim.**

Ders 6

Resim altı: Bir resmin altındaki, fotoğrafta ne olduğuna dair bilgi veren metin.

Bağlam: Gördüklerimizi daha iyi anlamamıza yardımcı olan, bir fotoğraf ya da diğer bilgilerle ilgili ek bilgi. Bağlam, fotoğrafın nerede çekildiği, bir kısa mesajın gönderilme saati, göndericinin içinde bulunduğu durum, vb. bilgileri içerebilir.

Ders 7

Engelleme: Kendilerine haber vermeksizin birinin profilinize ulaşmasını, size mesaj göndermesini, paylaşımlarınızı görmesini ve başka şeyleri engelleyerek kendisiyle internet ortamında tüm etkileşimi sona erdirmenin bir yolu (hedef olan kişinin, zorbanın ne dediğini bilmek istediği zorbalık durumlarında ya da zorbalık durduğunda her zaman için ideal bir durum değildir)

Sessize alma: Engellemek kadar keskin bir davranış olmayan sessize alma, bu kişilerle olan iletişim can sıkıcı hâle geldiğinde, başka bir kişinin paylaşımlarını, yorumlarını, vb. sosyal medya akışınızda görmeyi durdurmanın bir yoludur. Kişiyi bilgilendirmeksizin veya onların akışından sessize alınmadan (zorbalık durumlarında genellikle pek faydası olmaz); engellemeden farklı olarak, kişinin paylaşımlarını görmek için profillerine gidebilirsiniz ve bazı uygulamalarda sizinle özel mesajlar aracılığıyla etkileşim kurmaya devam edebilirler.

Duyguları fark etmek

Öğrenciler, gelecekte daha fazla türden dijital sosyal deneyimler için ön hazırlık niteliğinde TV'de, videolarda ve oyunlarda gördükleri kişilerle empati kurma alıştırmaları yaparlar.

Öğretmene not: Bu dersi tamamladıktan sonra, onları resmî müfredat dersleri esnasında yeniden ziyaret etmenin fırsatlarını arayın. Sınıfınız her hikâye dinlediğinde ya da video izlediğinde öğrencilerin karakterlerle empati kurmasını sağlamak için zaman ayırın. "Haydi konuşalım" bölümünde parantez içine alınmış ifadeler göreceksiniz. Bunlar, öğrencilerin yanıtlarıyla ilgili önerilerdir. Bir ifade düşünemezlerse, yanıt vermelerini sağlamak için bu örnekleri kullanabilirsiniz.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Empatinin** ne olduğunu anlamak.
- ✓ **Medyada** tarif edilen insanlarla empati kurmak.

Haydi konuşalım

Bugün, diğer insanların nasıl hissettiklerini öğrenmeye çalışan araştırmacılar olacaksınız. Ne olduğu ya da birinin nasıl davrandığı gibi ipuçları aramanız gerekecek.

Öğretmen, broşürdeki duygularla ilgili kelimelerin listesini okur.

Tamam, bu duygulardan birini hissettiğiniz bir zamanı hatırlayın. Ne olduğunu ve vücudunuzun nasıl hissettiği hakkında düşünün.

Bunun hakkında düşünmeleri için onlara zaman tanıyın ve hatırladığı bir zamanı canlandırması için bir öğrenci seçin; sesleri kullanabilirler ancak kelimeleri kullanamazlar.

- Hangi duyguyu gördüğünü düşünüyorsun? Hangi ipuçlarını gördün? (Çeşitli yanıtlar.)
Nasıl farklı ipuçları gördüğümüzü ve farklı yanıtlar verdiğimizizi fark edin.
- Öğrenciden, gösterdiği duygunun arkasındaki hikâyeyi anlatmasını isteyin.
- Ne olduğunu bilmek duyguyu tahmin etmeyi daha da kolaylaştırıyor mu? ("Evet")
- Neden? ("Bu durumda kendini nasıl hissedeceğin hakkında düşünebilirsin.")

Bir başkasının hissettiği şeyi anlamaya çalışmaya empati kurmak denir. Birinin ne hissettiğini bilmek zorunda değilsin; denemeye çalışmak gerçekten faydalıdır. Empati, arkadaşlıklar kurmamıza ve insanları üzmemekten kaçınmamıza yardımcı olur. Empati kurmak her zaman kolay değildir. Deneyim ister. Hakkında bir kitapta okuduğun ya da bir videoda gördüğün biri hakkında empati sahibi olmak daha da zordur.

- Sence bu neden daha zor? ("Onları göremezsin." "Olan biten her şeyden haberin yok.")
- Kitaplar veya videolardaki insanlarla empati kurma alıştırmaları yapmamızın neden önemli olduğunu düşünüyorsun? ("Kitaplardan ve videolardan daha çok keyif almanıza yardımcı olur." "İnsanları daha çok sevmeni sağlar." "Hikâyede neler olup bittiğini daha iyi anlayabilirsiniz." "İnsanlarla internet ortamında veya okulda empati kurmak için iyi bir alıştırma.")

Şimdi, kitaplar ve diğer medyalarla yer alan insanların nasıl hissettiklerini anlamanıza yardımcı olacak bir etkinlik yapacağız.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "Duyguları fark etmek" (grup başına bir tane 3-4 öğrenci)
- Broşür: "Duygularla ilgili yaygın kelimeler"

Ana Fikir

1. Sınıfın görmesi için **yaygın kullanılan duygu kelimelerini tahtaya yansıtın.**

2. **Öğrencileri** 3'erli ya da 4'erli gruplara ayırın.

3. Çalışma sayfasını tamamlamaları için **öğrencilerin küçük gruplar hâlinde çalışmasını sağlayın.**

4. **Graplardan** sonuçları sınıfa söylemelerini isteyin.

Kitaplar ve videolardaki insanlarla empati kurmak önemlidir. Kitaplar ve videolardan daha fazla zevk almanızı sağlar ve internet ortamında ve dışında **gerçek** insanlarla beraber olduğunuz zamanlar için yararlı bir deneyimdir. Yaşınız ilerledikçe, telefonlarda ve bilgisayarlarda daha fazla dijital sohbetlerde bulunmaya başlayacaksınız. Kısa mesajlar, oyunlar ve videolarda ne kadar çok empati kurarsanız, internet ortamında sosyalleşirken o kadar keyif alacaksınız.

Duyguları fark etmek

Senaryo 1

Aleya kendisini nasıl hissediyor olabilir? İki olası yol belirt.

Fikirlerini hangi ipuçları destekliyor?

Tolga kendisini nasıl hissediyor olabilir? İki olası yol belirt.

Fikirlerini hangi ipuçları destekliyor?

Duyguları fark etmek

Senaryo 2

Kerem kendisini nasıl hissediyor olabilir? İki olası yol belirt.

Fikirlerini hangi ipuçları destekliyor?

Cihan kendisini nasıl hissediyor olabilir? İki olası yol belirt.

Fikirlerini hangi ipuçları destekliyor?

"Yaygın kullanılan duygu kelimeleri"

Mutlu

Hüsrana uğramış

Üzgün

Endişeli

Şaşırmış

Hayal kırıklığına uğramış

Korkmuş

Heyecanlı

Kızgın

Sakin

Empati yapmak

Öğrenciler dijital sosyal etkileşimlerde kendilerini nasıl hissettikleriyle ilgili alıştırmalar yaparlar.

Öğretmenler için SEL arka planı: Empati, bireyler arasındaki sağlıklı ilişkilerin hayati temelini oluşturur. Akademik başarıyı artırdığı ve problem davranışları azalttığı kanıtlanmıştır. Empatinin tanımı, bir başkasının hissettiklerini hissetmeye ya da anlamaya "**çalışmaktır**"; bunu yapabilme kabiliyeti değildir. İkisi arasında tamamen ayırım yapmak önemlidir çünkü başkalarının duygularını doğru şekilde tanımlamak gerçekten zordur (yetişkinlerin çoğu da bu konuda zorlanır). Ayrıca, konu bu değildir. Sadece çaba göstermek dahi başkalarına şefkat gösterme ve iyi davranışlar sergilemede bize ve öğrencilerimize yardımcı olur. Çocuklarımız bunu öğrenmeyi hak ederler. Öğrenciler bunu "doğru" yapmaya odaklanırlarsa, kendilerine, birinin nasıl hissettiğini öğrenmenin en iyi yolunun, onlara sormak olduğunu hatırlatın.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Empatinin** ne olduğunu anlamak.
- ✓ **İnternet** ortamında karşılaştıkları insanlarla empati kurma pratiği yapmak.
- ✓ **Empati** kurmanın önemini anlamak.

Haydi konuşalım

Biriyle internet ortamında bir uygulamada, oyunda ya da mesajlaşarak konuştuğun bir zaman hakkında düşün. Kendilerini nasıl hissettiklerini söyleyebilir misin? ("Evet." "Hayır.") Hangi duyguları hissediyor olabilirler? ("Mutlu." "Kızgın." "Heyecanlı." "Sinirli.")

Bir başkasının hissettiklerini hissetmeye ya da anlamaya çalışmaya empati kurmak denir.

- Empati kurmak neden iyidir? ("Başkalarının ne zaman yardıma ihtiyacı olduğunu bilmemizi sağlar." "İyi bir arkadaş olmamıza yardımcı olur." "Birini kızdırmaktan kaçınmamızı sağlar.")
- Başkalarıyla empati kurmak biriyle internet ortamında etkileşim kurarken bize nasıl yardımcı olabilir? ("Ne düşündüklerini anlamamıza yardımcı olur." "Onları incitmemizi önler." "Yanlışlıkla bir dram başlatmaktan kaçınmamızı sağlar. Onlarla bir oyunda birlikte oynamamızı kolaylaştırır.")
- Birinin kendisini nasıl hissettiğini nasıl anlarsın? ("Yaşamlarında neler olup bittiğinin farkında olarak." "Söyledikleri veya yaptıkları şeylerden." "Duruşlarından." "Yüz ifadelerinden." "Ses tonlarından.")

Öğretmen heyecan veya sevinç gibi bir duyguyu göstermek için yüzünü, vücudunu ve/veya sözler kullanır.

- Gösterdiğim duygu neydi? (Çeşitli yanıtlar.)

Diğer insanların duygularını anlamak deneyim gerektirir. Bunu yapmak, yetişkinler için de zordur ve özellikle internet ortamında etkileşimde bulunurken daha da zordur.

- Dijital olarak empati kurmayı zorlaştıran etkenler nelerdir? ("Bazen insanların yüzlerini ya da vücutlarını göremem." "Seslerini duyamadığınız zaman." "Etraflarında neler olup bittiğini göremediğiniz zaman.")

- İnternet ortamında başkalarının duygularını anlamaya yardımcı olmak için kullanabileceğimiz bazı ipuçları nelerdir? ("Emojiler." "Fotoğraflar." "BÜYÜK HARF KULLANIMI." "Biriyle olan etkileşim geçmişimiz.")

İnternet ortamında etkileşim kurduğunuz insanların kendilerini nasıl hissettiklerini anlamana yardımcı olacak bir aktivite gerçekleştireceğiz.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "Empati yapma alıştırmaları" (her öğrenci için bir tane)

1. Aktivite çalışma sayfasının birer kopyasını her öğrenciye dağıtın ya da sınıfın görmesi için tahtaya yansıtın.

2. Her bir senaryodaki insanların kendilerini nasıl hissettiklerini tahmin etmeleri için öğrencilerin bağımsız olarak çalışmasını sağlayın.

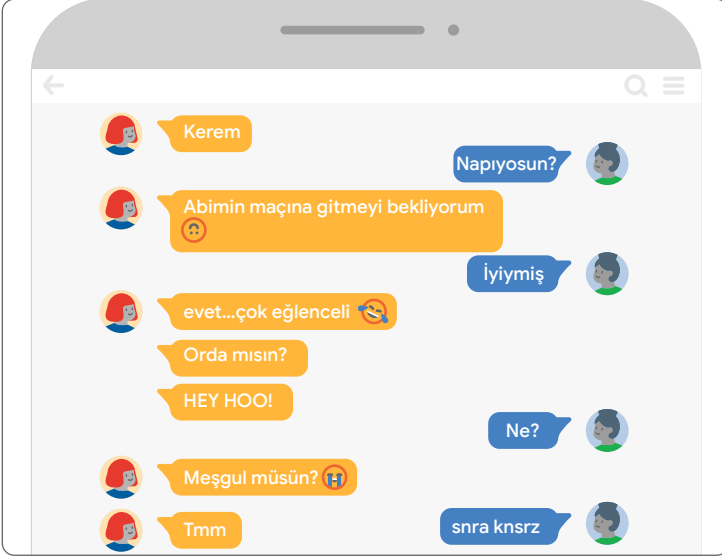
3. Öğrencilerin yanıtlarını başka bir öğrenciyle karşılaştırmalarını ve her birinin yanıtlarına nasıl ulaştıklarını tartışmalarını sağlayın.

4. Yanıtlarında uzlaşmadıkları senaryolar ve bu senaryolar hakkında nelerin tahminde bulunmayı güçleştirdiği hakkında konuşmaları için ikili gruplara söz verin.

Ana Fikir

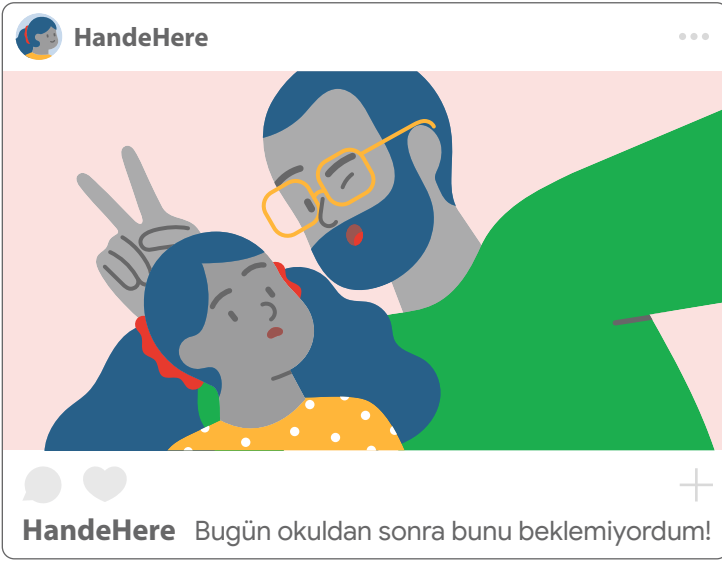
Diğer insanların duygularını doğru şekilde tahmin etmek özellikle de internet ortamında-gerçekten zordur ama empati, doğru yanıt bulmakla ilgili değildir. **Denemekle** ilgilidir. Sadece birinin kendisini nasıl hissettiğini anlamaya çalıştığında onlarla iyi şekilde geçinme olasılığın daha yüksek ve onlara zarar verme olasılığın daha az olur. Çok iyi, değil mi? Ve denemeye devam ettiğin zaman kendin ve başka herkes için internette daha iyi, daha mükemmel zamanlar yaratmaya yardımcı oluyorsun.

Empati yapmak

Sence Kerem kendisini nasıl hissediyor?

Neden?

Sence Hande kendisini nasıl hissediyor?

Neden?

Sence Caner kendisini nasıl hissediyor?

Neden?

İyilik planlayıcınız

Öğrenciler iyilik göstermenin ne anlama geldiği hakkında bilgi sahibi olacaklar.

Öğretmene not: “Haydi Konuşalım” bölümüne hazırlık olarak, birinin size ne zaman iyi davrandığı ve bunun size kendinizi nasıl hissettirdiği; daha sonra, birine ne zaman iyilik gösterdiğiniz ve bunun size kendinizi nasıl hissettirdiği hakkında düşünün. Bu derste, bu deneyimleri kullanarak öğrencilerle bir örnek olarak paylaşmak için kendi “İyilik planlayıcınızı” (çalışma sayfasına bakın) yazmanız istenmektedir.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ İyiliği tanımlamak.
- ✓ İyiliğin insanların duygularını nasıl etkileyebileceğini anlamak.
- ✓ İyilik gösterme şekillerini tanımlamak.

Haydi konuşalım

Öğrencileri ikili gruplara ayırın.

İyi olmak ne demektir? Dön ve bunu grubundaki arkadaşına anlat. (Çeşitli yanıtlar.)
Gruptaki arkadaşlarıyla konuşmaları için öğrencilere zaman tanıyın, daha sonra düşüncelerini gönüllü olarak paylaşmalarını isteyin.

İyilik, başkalarına iyi bir şey söylemek ya da yapmaktır, öyle değil mi? Hepinizden, örnek olarak birinin size iyi davrandığı bir zaman hakkında düşünmenizi isteyeceğim. Düşünmenize yardımcı olmak için size kendi hayatımdan bir örnek vereceğim.
Birinin sana iyi davrandığı bir zamana örnek ver ve bunun sana kendini nasıl hissettirdiğini tanımla.

Tamam, şimdi birinin **sana** iyi davrandığı bir zaman hakkında düşün. Bu kendini nasıl hissetmene sebep oldu? Grup arkadaşına anlat. (Çeşitli yanıtlar.)
Gruptaki arkadaşlarıyla konuşmaları için öğrencilere zaman tanıyın, daha sonra düşüncelerini gönüllü olarak paylaşmalarını isteyin.

Biri bize iyi davrandığında bu, üzgün olduğumuzda kendimizi daha iyi hissetmemizi sağlayabilir. İyi olmak, aynı zamanda **kendimizi** iyi hissetmemizi de sağlayabilir. İşte size kendi hayatımdan, bir başkası için yaptığım bir iyiliğe bir örnek.
Birine iyi davrandığınız bir zamana dair örnek verin ve bunun size kendinizi nasıl hissettirdiğini açıklayın.

Şimdi sıra sizde.

- Birine iyi **davrandığınız** bir zaman hakkında düşünün.
Düşünceleri için onlara zaman tanıyın.
- Gruptaki arkadaşınıza, ne yaptığınızı ve bunun size kendinizi nasıl hissettirdiğini anlatın. (Çeşitli yanıtlar.)
Tartışmaları için öğrencilere zaman tanıyın, daha sonra gönüllü olarak düşüncelerini paylaşmalarını isteyin.

Gelin bazı örneklere bakarak iyi olmayla ilgili alıştırmalar yapalım. [Broşürün 1. Tarafına başvurun.]

- **Jale** teneffüste kendisini yalnız bırakılmış hissediyor ve tek başına oturuyor. Sence kendisini nasıl hissediyor? ("Üzgün." "Yalnız.") Ona nasıl iyilik gösterebilirsin? ("Onunla birlikte otur." "Onu oyun oynamaya davet et.") Biri ona iyi davrandığında Jale'nin kendisini nasıl hissedeceğini düşünüyorsun? ("Mutlu." "Benimsenmiş.")
- **Koray** öğle yemeği tepsisini düşürür. Sence kendisini nasıl hissediyor? ("Utanmış." "Üzgün.") Ona nasıl iyilik gösterebilirsin? ("Öğle yemeği tepsisini yerden almasına yardım et." "Ona güzel bir şey söyle.") Biri ona iyi davrandığında Koray'ın kendisini nasıl hissedeceğini düşünüyorsun? ("Daha iyi.")

İyilik göstermeyle ilgili mükemmel şey, empati kurmamıza yardımcı olmasıdır. Empati, bir başkasının hissettiklerini hissetmeye ya da anlamaya çalışmak demektir. İyilik, empatinin bir davranış olarak sergilenmesidir. İyilik yaparak empati kurduğumuzda dünyayı daha iyi bir yer **hâline getirebiliriz**.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "İyilik planlayıcınız" ile "Okulda empati"
- 2. tarafta (her öğrenci için bir tane)

Çalışma sayfanı, üstte **İyilik planlayıcınız** yazan ikinci tarafa çevir. Şimdi, iyilik göstermek istediğin, hayatından birini düşün. Bu belki bir arkadaş, bir öğretmen ya da aile ferdi olabilir. Ondan sonra, bunu planlamana yardımcı olması için iyilik göstergeleri doldur.

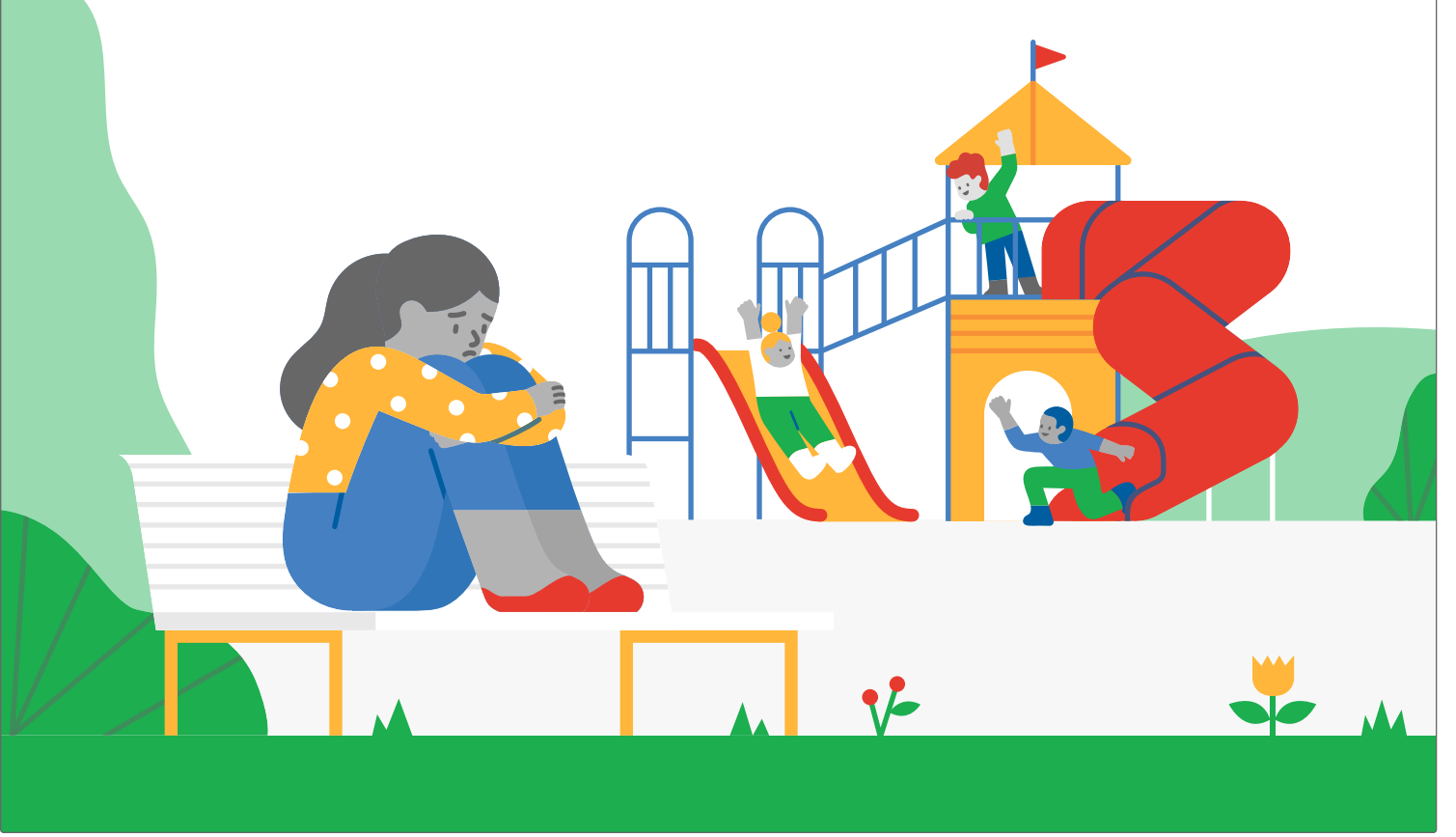
- Öğrenciler, iyilik gösterebilecekleri bir (ya da birden fazla kişiyi) seçecekler ve en az bir iyilik planlayıcı oluşturacaklar.
1. Öğrencilerin bağımsız olarak çalışmasını sağlayın.
 2. Ardından her bir öğrencinin iyilik planlayıcılarını bir arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlayın.

Artık iyilik planlayıcını hazırlamayı bitirdiğine göre, bunu ne zaman eyleme geçireceğin hakkında düşün. Düşünceleri için öğrencilere zaman tanıyın ve birkaç öğrenciden iyilik planlayıcıları ve bunu ne zaman eyleme geçireceklerinden bahsetmelerini isteyin.

Ana Fikir

İyilik, başkalarına iyi bir şey söylemek ya da yapmaktır. İyilik göstererek, üzgün olduklarında başkalarının kendilerini daha iyi hissetmelerine yardımcı olabiliriz. İnternet ortamında ve dışında iyilik gösterebileceğimiz birçok yol ve yer vardır ve ne kadar çok iyilik gösterirsek o kadar iyidir, öyle değil mi?

Okulda empati

İyilik planlayıcınız

**Şu kişiye iyilik
göstereceğim:**

İyilik göstermek istediğin kişi

**Şunu yaparak
iyilik
göstereceğim:**

Yapacağın ya da söyleyeceğin iyi şey

**Bu iyiliği şurada
yapacağım:**

Nerede?-Örneğin, evde, yemekhanede, futbol antrenmanında,
bir kısa mesajda, biriyle oynadığım bir dijital oyunda, vb.)

İyilik gösterme şekilleri

Öğrenciler internet ortamında iyi olmanın ne anlamına geldiği hakkında bilgi sahibi olacaklar.

Öğretmene not: Derse başlamadan önce birinin size internet ortamında iyi davrandığı bir zamana ve bunun size kendinizi nasıl hissettirdiğine örnek verin. Bu derste, bunu sınıfla "Haydi konuşalım" bölümünden sonra paylaşmanız istenmektedir.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **İyiliğin** ne anlama geldiğini anlamak.
- ✓ **İyiliğin** internet ortamında ne şekillerde görünebileceğini tanımlamak.

Haydi konuşalım

Öğretmen, tahtaya "İyilik" kelimesini yazar.

Şunlar hakkında düşünün:

- İyiliğin tanımı nedir?

Düşünceleri için öğrencilere zaman tanıyın.

- Dönerek yanınızdaki arkadaşınıza ne düşündüğünüzü söyleyin.

Öğrencilerin arkadaşlarıyla konuşmaları için zaman tanıyın ve sonrasında birkaç öğrenciden düşüncelerini sınıfla paylaşmalarını isteyin. Birkaç farklı yanıt vermeleri için onlara şans verin.

Başkaları için empati sahibi olmak, iyilik göstermene yardımcı olur. Etkinlik 1'den öğrendiklerimize ilave ederek, empati nedir? ("Bir başkasının hissettiklerini hissetmeye ya da anlamaya çalışmak.")

- İyilik göstermenize nasıl yardımcı olabilir? ("Birinin üzgün olduğunun farkına varın." "Birine neyin onu daha iyi hissettireceğini bilin.")
- Başkalarına karşı iyi olmak neden önemlidir? ("Arkadaşlıklar kurar." "İnsanların kendilerini güvende ve kabul edildiklerini hissetmelerine yardımcı olur." "Sonuçta insanlar da bana karşı iyi davranacaklar.")
- Başkalarına iyilik göstermenin bazı yolları nelerdir? ("Güzel bir şey yap." "Kendilerini daha iyi hissetmelerine yardımcı ol." "Olumlu bir şey söyle." "Umurunda olduğunu bilsinler.")

Her yerde iyilik göstermek önemlidir ama bugün **internet ortamında** iyilik göstermek hakkında konuşacağız.

- İnternet ortamında iyilik göstermeyi neler zorlaştırabilir? ("Birinin üzgün olduğunu söylemek daha güçtür." "Kişinin kim olduğunu bilmiyor olabilirsin." "İnternet ortamında nasıl iyilik gösterileceğini bilmiyorsun." "Herkesin görebileceği ve utanç verici bir durum olabilir.") İnternet ortamında iyilik gösterdiğinde bu gerçekten çok etkili bir davranış olabilir. Diğer insanlar internet ortamında iyi davrandığını gördüklerinde bu, onları da iyi olmaya teşvik eder.

Birinin sana internet ortamında iyi davrandığı ve bunun sana kendini nasıl hissettirdiğine dair bir hikâye paylaş.

- Üzgün olabilecek birine internet ortamında nasıl iyilik **gösterebilirsin?** (Çeşitli yanıtlar.) ...kim üzgün olabilir? (Çeşitli yanıtlar.) ...kim kızgın olabilir? (Çeşitli yanıtlar.)

Şimdi internet ortamında iyilik gösterme alıştırmaları yapacağız.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "İyilik gösterme şekilleri "
(3-4 öğrenciden oluşan her grup için bir tane)

1. Öğrencileri 3'erli-4'erli gruplara ayırın.

2. Her gruba bir çalışma sayfası verin.

3. Her grubun çalışma sayfasını doldurmak için **birlikte çalışmasını sağlayın.**

4. **Her bir senaryo için** nasıl iyilik göstereceklerini sınıfa anlatmaları için bir grup seçin. Grup isterse, senaryoyu sınıfa canlandırmalarını sağlayın.

Ana Fikir

İyilik göstermenin birçok yolu vardır. İnternet ortamında başkalarına karşı iyi olman, senin internet dünyanın da herkes için daha iyi, daha samimi bir yer hâle gelmesine yardımcı olur. İyilik göstermek, aynı zamanda kendini iyi hissettirir. Bir sonraki sefer, birine iyi davrandığında kendini nasıl hissettiğinin farkına varmak için bir dakikanı ayır.

İyilik gösterme şekilleri

1. Her bir senaryoyu okuyun.
2. Her bir senaryoda iyilik gösterme şekilleri hakkında grup olarak tartışın ve en iyi fikirlerinizi yazın.
3. Grubunuzun hangi fikirleri ürettiğini sınıfla paylaşmaya hazır olun.

Senaryo 1

İnsanlar, bir arkadaşının paylaştığı selfi hakkında saygısız yorumlar yaparlar.

İyilik gösterebileceğim bir yol _____

Başka bir yol ise _____

Senaryo 2

İnternet ortamında bir oyun oynuyorsun ve bir oyuncu, başka bir oyuncu hakkında küçük düşürücü ve aşağılayıcı şekilde konuşmaktadır.

İyilik gösterebileceğim bir yol _____

Başka bir yol ise _____

Senaryo 3

Birçok arkadaşın özel bir sohbet grubunda başka bir öğrenci hakkında kötü şakalar yapmaktadır.

İyilik gösterebileceğim bir yol _____

Başka bir yol ise _____

Olumsuz olma, iyi ol

Öğrenciler, bu aktivitede, olumsuz etkileşimleri olumlu etkileşimlere dönüştürmeyi öğrenmek amacıyla olumsuz yorumları yeniden oluşturmak için birlikte çalışır.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Duygu ve düşünceleri** olumlu, etkin bir şekilde ifade etmek.
- ✓ **Olumsuzluğu** yapıcı ve saygılı bir şekilde yanıt vermek.

Haydi konuşalım

Olumsuz olumluya dönüştürmek

Seninle aynı yaştaki çocuklar, bazıları kötü davranışları teşvik eden olumsuz davranışlar olmak üzere, internette her türlü içeriğe maruz bırakılırlar. Ancak bunu değiştirmek senin elinde.

- Sen (ya da tanıdığın herhangi bir kimse) internette bir başkasının olumsuz davranışlarına şahit oldun mu? Bu kendini nasıl hissetmene neden oldu?
- Sen (ya da tanıdığın herhangi bir kimse) internette rastgele bir iyi davranışa şahit oldun mu? Bu kendini nasıl hissetmene sebep oldu?
- Olumsuz etkileşimleri olumlu etkileşimlere dönüştürmek için ne gibi basit davranışlarda bulunabiliriz?

Dostça olmayan yorumları olumlu yorumlarla değiştirerek ve internet ortamındaki iletişimimizde kullandığımız söyleme tarzının daha fazla farkında olarak olumsuz duygulara yapıcı yollarla yanıt verebiliriz.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Beyaz tahta veya projeksiyon ekranı
- Broşür: "...ama kibarca söyleyin!" (her bir grup için bir tane)
- Öğrenciler için yapışkan not kâğıdı ya da cihazlar

1. Yorumları okuyun.

Hepimiz olumsuz yorumlara bakarız.

2. Revizyonlar yazın.

Şimdi gelin üçerli gruplara ayrılalım ve bu yorumlarla ilgili iki tür yanıt üzerinde çalışalım:

- Aynı ya da benzer noktalara daha olumlu ya da yapıcı yollardan nasıl değinebilirdin?
- Sınıf arkadaşlarından biri böyle yorumlar yapmış olsaydı, sohbeti daha olumlu kılacak bir şekilde nasıl yanıt verirdin?

Öğretmene not: *Hemen başlamak için sınıf olarak bir örneği birlikte yapmanızın faydası olabilir.*

3. Yanıtları sunun.

Şimdi her bir grup her iki durumla ilgili yanıtlarını sunacak.

Ana Fikir

Olumsuz bir yoruma olumlu bir yorumla tepki vermek, daha eğlenceli ve ilginç bir sohbete yol açabilir. Bu, kötü bir yorumun yarattığı karmaşadan kurtulmaya çalışmaktan çok daha iyi bir tercihtir.

Olumsuz olma, iyi ol

Aşağıdaki yorumları okuyun. Her yorumdan sonra şunları tartışın:

1. Aynı ya da benzer bir şeyi daha olumlu ya da yapıcı yollardan nasıl söyleyebilirdin?
2. Sınıf arkadaşlarından biri böyle yorumlar yapmış olsaydı, sohbeti daha olumlu kılacak bir şekilde nasıl yanıt verirdin?

Fikirlerini yazmak için aşağıdaki alanları kullan.

Ha! Sınıftan hafta sonu kampına gitmeyen sadece Caner.

Herkes yarın mor giysin ama kimse Lale'ye söylemesin.

Üzgünüm ama maalesef partime gelemezsin. Çok fazla paraya mal olacak.

Gücenme ama el yazın felaket, o yüzden bu proje için başka bir gruba geçmelisin.

Onun adına utanıyorum. Şarkı söyleyebildiğini ona kim söyledi??

Grubumuza ancak bana oturum açma bilgilerini verirsen katılabilirsin.

Suna'nın küçük, yeşil bir uzaylıya benzediğini düşünen sadece ben miyim?

Söyleme tarzına dikkat et

Öğrenciler, kritik düşünme alıştırmaları yapmak ve internet ortamında iletişimlerde yanlış yorumlama ve çatışmadan kaçınmak için kısa mesajların arkasındaki duyguları yorumlarlar.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Ne hakkında ve nasıl** iletişim kuracağınıza ve iletişim kurmanın gerekli olup olmadığına karar verirken iyi kararlar vermek.
- ✓ **Bir arkadaşınıza** hemen mesaj göndermek yerine kendileriyle yüz yüze iletişim kurmanın daha iyi olacağı durumları tanımlamak.

Haydi konuşalım

Yanlış anlamak kolaydır

İnsanlar farklı türden etkileşimler için farklı türden iletişim biçimleri kullanırlar ama internet ortamındaki sohbetlerde ve kısa mesajlaşmayla gönderilen mesajlar, şahsen ya da telefon üzerinden yapılan iletişimlerden daha farklı şekilde yorumlanabilir.

- Hiç mesajlaşırken yanlış anlaşıldın mı? Örneğin, bugüne kadar bir arkadaşına bir şaka gönderdiğin ve arkadaşının, senin ciddi, hatta kırıcı olduğunu düşündüğü oldu mu?
- Bugüne kadar bir başkasını bir mesajlaşma ya da sohbette yanlış anladın mı? Söz konusu iletişimine açıklık getirmeye yardımcı olmak için ne yaptın? Neleri daha farklı yapabiliirdin?

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Tahtaya yazılı olan ya da tahtaya yansıtılan örnek kısa mesajlar

1. Mesajları gözden geçirin.

Gelin tahtadaki bu örnek kısa mesajlara bir göz atalım. Muhtemelen sınıftaki öğrenciler de bazı çok iyi örnekler verecektir. Gelin tartışmak için bunları yazalım.

- "Çok iyi"
- "Neyse"
- "Sana çok kızgıyım"
- "BENİ ARA"
- "Tmm oldu"

2. Mesajları yüksek sesle okuyun.

Şimdi, her bir mesaj için bir kişiden bunu yüksek sesle, belirli bir ses tonunda (ör. kızgın, iğneleyici, samimi) okumasını istiyoruz.

Ne fark ediyorsun? Sence bunlar diğer insanlara nasıl görünür? Her bir "mesaj göndericisi" söylemek istediğini nasıl daha iyi bir şekilde aktarabilir?

Ana Fikir

Biri bir mesaj okurken gerçekten nasıl hissettiklerini anlamak zor olabilir. Bir sonraki iletişimde doğru aracı seçtiğinden emin ol ve insanların sana internet ortamında söyledikleri şeylerden çok fazla anlam çıkarmaya çalışma. Diğer kişinin ne demek istediğinden emin değilsen, kendileriyle yüz yüze ya da telefonda konuşarak ne demek istediklerini öğren.

Kelimeler durumu nasıl değiştirebilir?

Öğretmenler için medya kültürü: Bu ders, ilkokul öğrencilerinin bazı kişiler hakkında basit resim altı yazılarına dair yorumda bulunmasını isteyerek onlar için bir temel oluşturur. Bu ders, gelişimsel anlamda uygun yollarla, şu medya okuryazarlığı konseptleri ve sorularını kapsar:

1. Tüm medyanın "oluşturulduğunu" bilmek: nelerin dâhil edilmesine ya da bunların nasıl sunulacağına karar veren insanlar tarafından üretildiği.
2. Düzenli olarak "Bunu kim ve neden yaptı? diye sormak."
3. Oluşturduğumuz medyayla ilgili aşağıdaki soruları sorarak düzenli olarak düşünmek. "Bu mesaj başkalarını nasıl etkiler?"

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ Resim ve kelimelerin birleşiminden anlam çıkardığımızı öğrenmek.
- ✓ Bir resim altı yazısının, bir resmin ilettiği mesaj hakkındaki düşüncemizi nasıl değiştirebileceğini anlamak.
- ✓ Özellikle iletilerindeki resimlerle birleştğinde kelimelerinin gücünü görmeye başlamak.
- ✓ Nasıl sorumlu bir medya oluşturucusu olacağını anlamak.
- ✓ "Bunu kim, neden paylaştı?" sorusunu sormayı alışkanlık edinmek.

Haydi konuşalım

Kelimeler bir resmi nasıl değiştirebilir?!

Kelimelerle birleştirilmiş resimler iletişim kurmanın güçlü bir yoludur. Yanmakta olan bir evin haberlerdeki bir fotoğrafını kafanda canlandır. Resim altı yazılarından biri şöyle diyor "Aile evini kaybetti ama köpekleri dâhil herkes evden güvenli bir şekilde çıkmayı başardı." Bu üzüntü verici ve belki de biraz ürkütücü bir durum, öyle değil mi? Ama peki ya resim altı şunu söyleseydi: "İtfaiyeciler yeni yangın söndürme araçlarını denemek amacıyla boş bir evi ateşe verdi." Bu durumda da bir ev yangınına bakıyor olurdun ama ne olduğu konusunda çok farklı bir fikrin olurdu. Hatta ürkmek yerine kendini güvende dahi hissedebilirsin.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Bir sonraki sayfaya bak.

Sınıfı küçük gruplara ayırın. Öğrencilere konuyla ilgili iki farklı versiyonu dağıttığınızı söylemeden grupların yarısına olumlu resim altı yazısını içeren broşürü ve diğer yarısına da olumsuz resim altı yazısını içeren broşürü dağıtın.

1. Resimler + kelimeler

Görüntüye bir bak. Grubunla birlikte resimdeki kişiyi tanımla. Sence bu nasıl bir kişi? Bu kişiyle vakit geçirmek isteyeceğini ya da takım arkadaşı olmak isteyeceğini düşünüyor musun? Neden?

Öğrenciler kısa süre sonra farklı grupların farklı resim altı yazıları içeren resimlere baktığını fark edecekler. Diğer öğrencilerin aradaki farkı görmeleri için her bir gruptan resimlerini kaldırıp göstermelerini isteyin.

Son olarak, şu konu hakkında kısaca tartışın: Bu, kelimelerin fikirlerimize şekil vermedeki gücü hakkında ne gösteriyor?

2. Hâlen emin değil misin?

Başka örneklerle de göz at. (Kelimeler bir resmi nasıl değiştirebilir) başlıklı kısma tekrar bak.

Gereken malzemeler:

- Günlük rutinleri esnasında çekilmiş, okulunuzdaki öğretmenler ve personelin resimleri. Etkinlikten 2-3 hafta önce birkaç dijital fotoğraf toplayın ya da resimlerin bu aktivitedeki rolünü ifşa etmeden (tabii ki daima resimlerde yer alacak kişilerin izniyle) bu resimleri toplamalarını öğrencilerden isteyin.

Bu mümkün değilse, dergi ya da haber kaynaklarından yaşa uygun resimler toplayabilirsiniz.

- **İsteğe bağlı:** Sınıftaki her öğrencinin en az bir resmi
- Broşür: "Spor görselleri"
- Broşür: "Kelimelerin gücü"

Olumsuz resim altı yazısına sahip resimlerden birini içeren bir mesaj almanın ya da görmenin nasıl bir his olacağı hakkında düşün. Olumsuz mesajlar görmek ya da duymak sadece resimdeki kişiyi incitmekle kalmaz. Aynı zamanda, resmi gören diğer insanların da kendilerini rahatsız hissetmesine sebep olabilir.

Mesaj ya da fotoğrafı aldığında ne yaparsın? Her zaman bir seçeneğin var.

- Resmi başka herhangi biriyle paylaşmamayı seçebilirsin ya da...
- Mesajı gönderen kişiye, birini incitmeyi amaçlayan mesajları almak istemediğini söyleyebilirsin ya da...
- Kendilerine, bunun doğru olmadığını bildiğini söyleyerek resimdeki kişiye destek olabilirsin ya da...
- Yukarıdakilerin hepsi.

Aynı zamanda, olumlu bir mesaj da gönderebilirsin. Bir yanıt değil; sadece kendi olumlu mesajın. Olumlu mesajları görmek ya da duymak, resimdeki kişiye destek olur ve başkalarının da kendilerini iyi hissetmelerini ve kendi olumlu mesajlarını paylaşmalarını sağlayabilir.

3. Okulumuzdan biri

Öğretmen, okul personelinin karıştırılmış fotoğraflarının arasından rastgele bir fotoğraf seçer.

Farklı resim altları yazma alıştırmaları yapın. Önce, fotoğraftaki kişiyi mutlu ya da gururlu hissedecek bazı resim altları oluşturun. Kaç farklı resim altı düşünebilirsiniz?

Şimdi de komik resim altları hakkında konuşalım. Sana neyin komik geldiğini ve fotoğraftaki kişiye neyin komik gelebileceğini yazma arasında bir farklılık var mı? İncitici olmayan ve **herkesin** komik bulduğu bir şakayla, biriyle dalga geçen ve sadece birkaç kişinin "komik" bulduğu bir şaka arasında bir fark var mı?

Hakkında konuştuğumuz şeylere örnek olabilecek bazı resim altları yazın ve ondan sonra, gelin hepimiz her bir fotoğraf için hem komik olan hem de fotoğraftaki kişi için incitici olmayan bir resim altı seçelim.

Okulumuzda görevli diğer insanların resimlerini kullanarak alıştırmaya devam edin. Sınıf arkadaşlarının yazdığı resim altlarına bakarak söyleyebileceğin iyi şeyler hakkında yeni fikirler edindin mi?

4. Sınıf kolajı

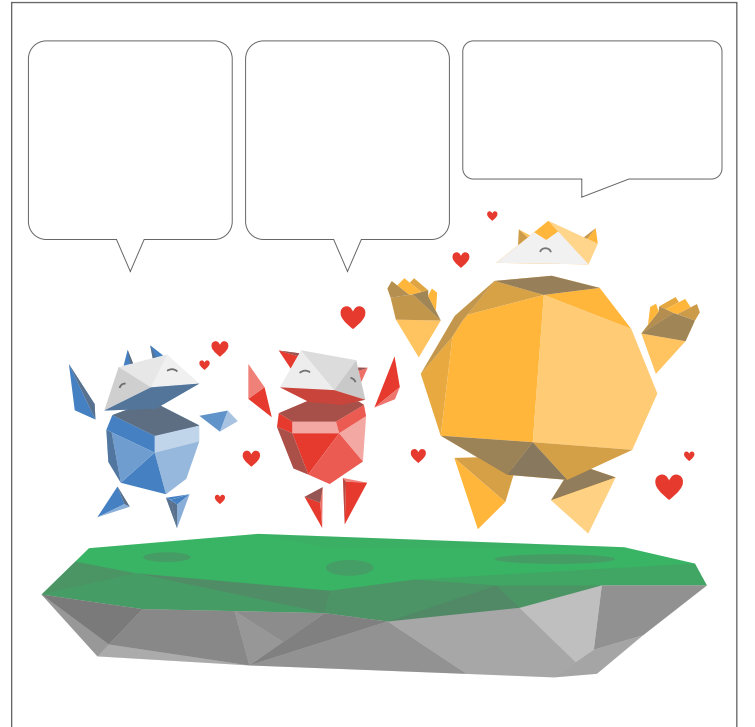
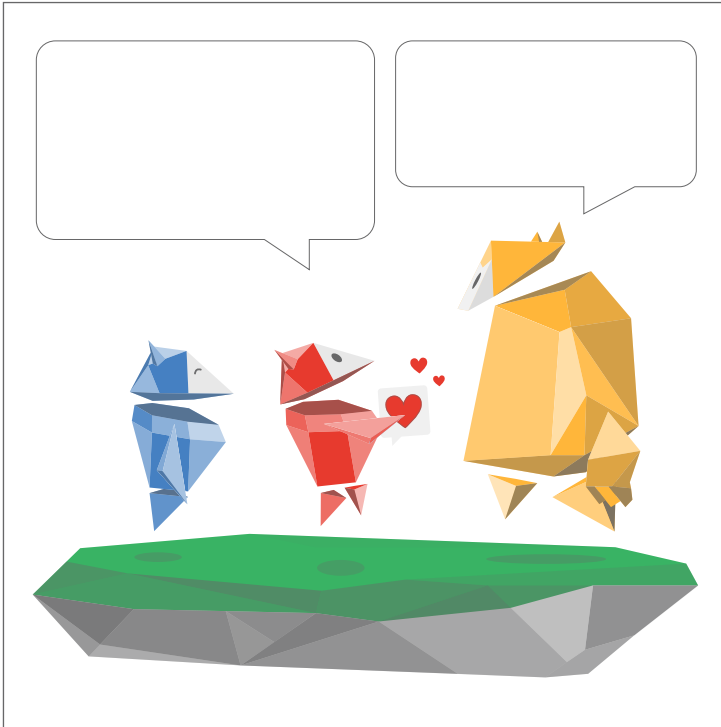
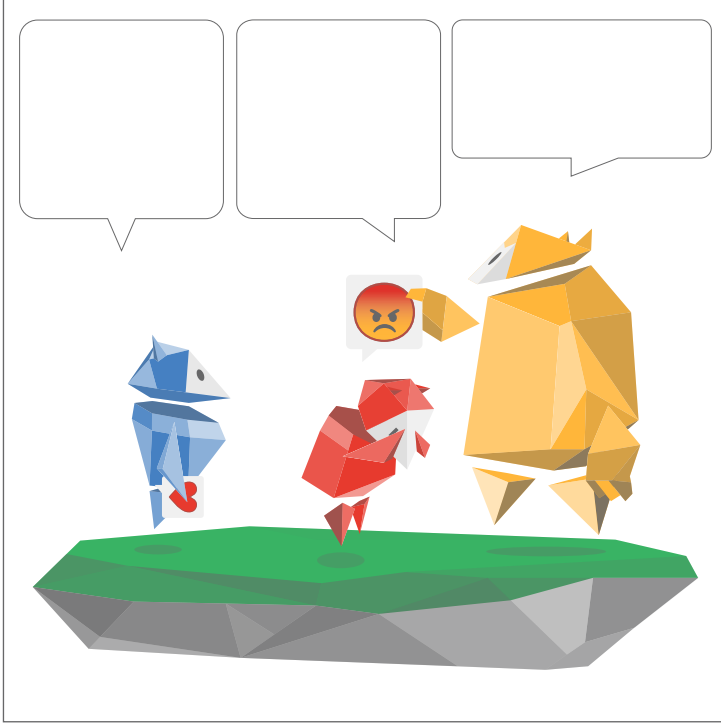
Sınıfındaki her bir kişinin resmini içeren bir kolaj oluşturun ve her resme bir resim altı yazısı ekleyin.

Ana Fikir

Resim altı yazıları, bir resim hakkındaki düşünce ve duygularımızı ve aldığımızı düşündüğümüz mesajları değiştirebilir. Resim altı yazıları içeren resimler paylaşmadan önce, bunun diğer insanların kendilerini nasıl hissettireceğini göz önüne almak için durup düşünmek iyi bir fikirdir. Ayrıca, başkalarının paylaştığı resimleri ve resim altlarını kabul etmeden önce kendinize şunu sormayı unutmayın: "Bunu kim ve neden paylaştı?"

Uzatma

Bunu deneyin. İçindeki kelimelerin hepsinin silinmiş olduğu, kısa bir bant-karikatür dağıtın. Ardından, her bir öğrencinin tek başına çalışarak gördükleri hikâyeyi anlatmak için düşünce/konuşma baloncuklarını doldurmasını sağlayın. Sonuçları karşılaştırın. Herkes aynı hikâyeyi gördü mü ya da aynı kelimeleri yazdı mı? Neden hayır? Bu deney, bağlam sağlamak ya da bir resmin ne "söylediğini" anlamak için kelimeleri nasıl kullandığımız hakkında ne gösteriyor?

Spor görselleri

Müthiş!

Gösteriş!

Müthiş!

Gösteriş!

Kelimelerin gücü

Orijinal sanat eseri birinciliği kazandı.

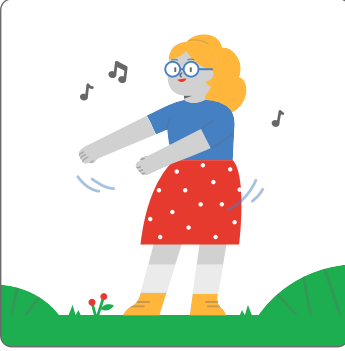
Çarpıcı Karmaşıklık.

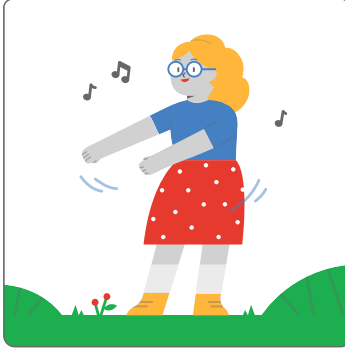
Dünyada yeni bir tür keşfettim!

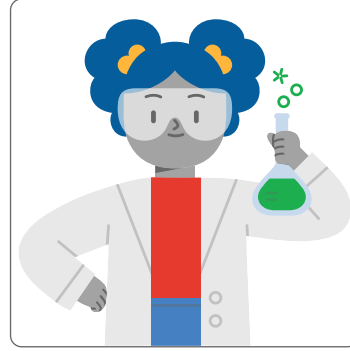
Mmm Akşam Yemeği!

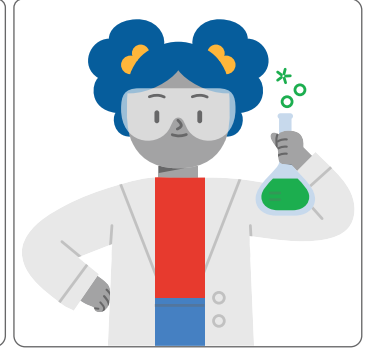
Başardın!

Beceriksiz - hem de açık ara!

Dünyadaki en genç bilim insanı!

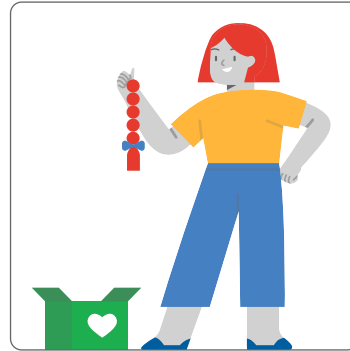
İneklik göstergesi. #sıkıcı

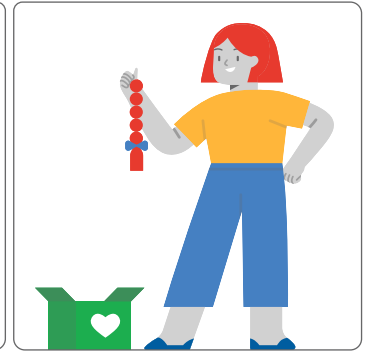
Sonunda kendime ait bir telefonum var!

Annem eski sıkıcı telefonunu bana verdi :/

Saçlarımı uzattım ve bir kanser hastasına bağışladım <3

DÜNYANIN. EN KÖTÜ. SAÇ KESİMİ!

Interland: Nezaket Krallığı

İster iyi ister kötü olsun tüm davranışlar bulaşıcıdır. Şehrin en popüler meydanında siber zorbalara sağa sola saldırıyor, her yere negatif enerjilerini yayıyorlar. Bu duruma bir son vermek için zorbalara durdurun ve bu kişileri gereken yerlere bildirin.

Masaüstü veya mobil cihazda (ör. tablet) bir web tarayıcısını açın, [g.co/NezaketKrallığı](http://g.co/NezaketKralligi) adresine gidin.

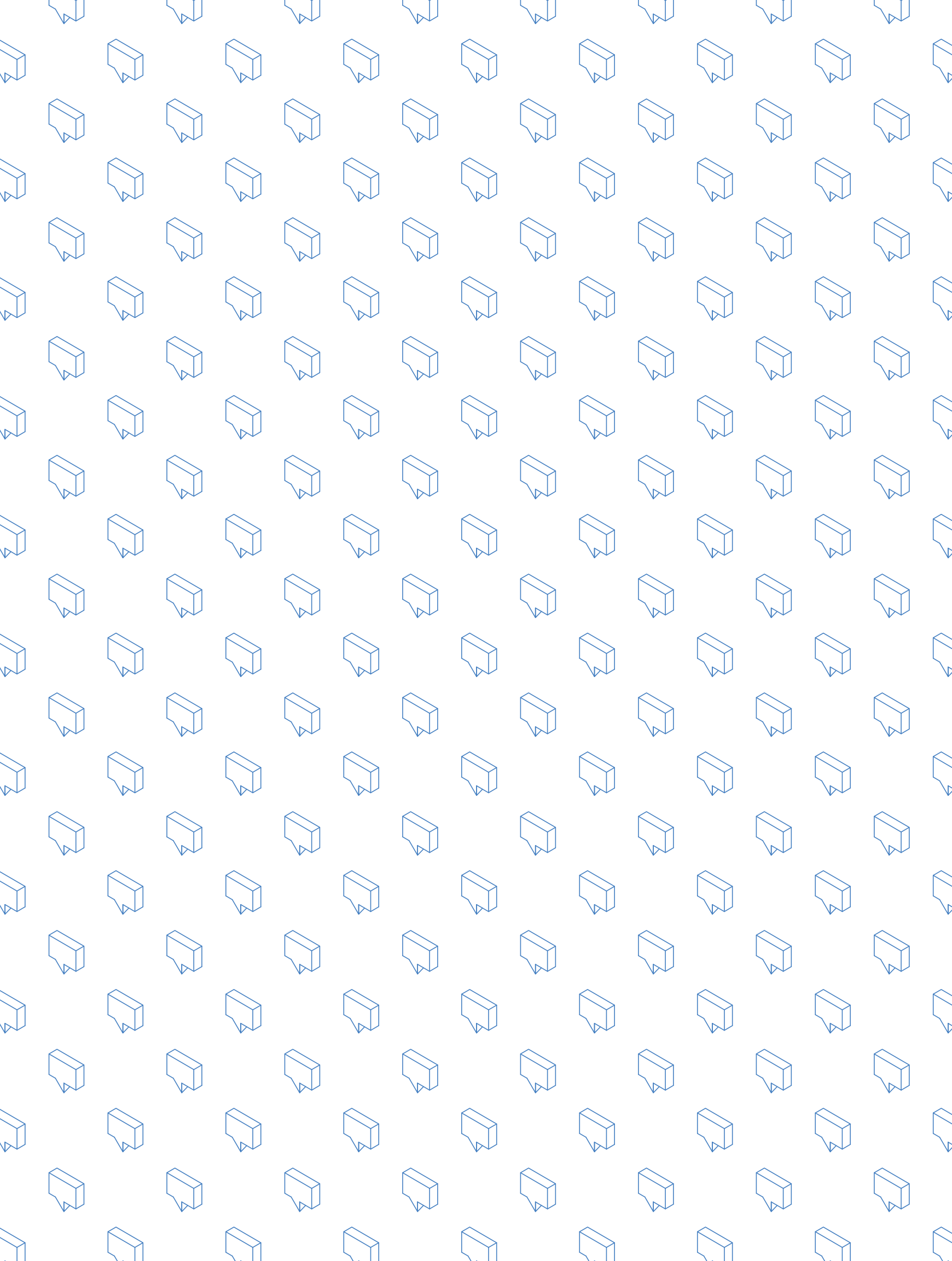
Tartışma Konuları

Nezaket Krallığı oynamak öğrencileri düşünmeye teşvik edecek. Çoğu öğrenci, yalnız başına oynayarak deneyimden en iyi şekilde yararlansa da öğrencilerin ikişer kişilik gruplarda oynamasını da sağlayabilirsiniz. Bu, özellikle daha küçük yaştaki öğrenciler için değerli bir deneyim olabilir.

- Nezaket Krallığı'nda en çok hangi senaryo sana hitap ediyor ve neden?
- Bizimle internette başkalarını iyi olmaya yöneltmek için harekete geçtiğin bir zamanı paylaş.
- Hangi durumda birini internette engellemek uygun olacaktır?
- Hangi durumda birinin davranışını gerekli yerlere bildirmek uygun olacaktır?
- Sence neden Nezaket Krallığı'ndaki karaktere siber zorba deniyor? Bu karakterin özelliklerinden bahset ve sence bu karakterin davranışları oyunu nasıl etkiliyor?
- Bu oyun başkalarına davranış şeklini değiştiriyor mu? Peki değiştirdiyse, nasıl?

Notlar

Bir Sorun Olduğunda Konuş

Cesur davranışları tanımlama ve teşvik etme.

Derse genel bakış

Ders 1	Cesur olmak ne demek?	ML 2.-6. sınıflar
Ders 2	Müdahale eden kişi nasıl olurum?	SEL 2.-6. sınıflar
Ders 3	Nasıl yardımcı olacağına karar ver.	2.-6. sınıflar
Ders 4.1	Can sıkıcı şeyler görmek: Ne yapmalıyım?	SEL 2.-3. sınıflar
Ders 4.2	İnternette can sıkıcı şeyler: Ne yapmalıyım?	SEL 4.-6. sınıflar
Ders 5.1	Ekranlardaki kötü niyetli şeyler hakkında ne yapmalı?	SEL 2.-3. sınıflar
Ders 5.2	İnternette kötü niyetli davranışlar hakkında ne yapmalı?	SEL 4.-6. sınıflar
Ders 6	Ne zaman yardım istemeli?	2.-6. sınıflar
Ders 7	İnternet üzerinden de bildirimde bulun.	2.-6. sınıflar

Temalar

İnternet ortamında rahatsız hissetmelerine sebep olan bir içerik gördüklerinde ve özellikle de kendilerinin veya bir başkasının incinebileceği bir durum söz konusuysa, çocukların yalnız olmadıklarını anlamaları önemlidir. Öncelikle, güvendikleri birinden yardım almaktan çekinmemelidirler. İkincisi, seçenekleri olduğunu bilmek onlar için iyidir: Cesur olup eyleme geçmenin farklı yolları vardır.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ Hangi durumlarda **yardım alınması** ya da **güvenilir bir yetişkinle konuşulması** gerektiğini anlamak.
- ✓ **Cesur olmak ve yetişkinlerle konuşmak** için hangi seçeneklerin bulunduğunu göz önünde bulundurmak.

Üzerinde durulan standartlar

Öğretmenler için ISTE Standartları: 1c, 2c, 3a, 3b, 3c, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 6d, 7a
Öğrenciler için 2016 ISTE Standartları: 1c, 2b, 3d, 4d, 6a, 7a, 7b, 7c
AASL Öğrenim Standartları: I.a.1, I.b.1, I.b.2, I.c.1, I.c.2, I.c.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2, II.d.3, III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.2, IV.b.3, V.a.2, V.a.3, V.c.1, V.c.3, V.d.1, V.d.2, V.d.3, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3, VI.d.1, VI.d.3

Bir Sorun Olduğunda Konuş Sözlük

Ders 1

Medya: Bir şey hakkında (bir fikir, konsept, mesaj, bilgi, vb.) iletişim kurmak için bir araç. Medya örnekleri: TV, kitaplar, gazeteler, İnternet, bir kamyonun kasası, bir tişört... Üzerinde bilgi olan herhangi bir şey, hatta sadece bir logo.

Ders 2

Zorba: Taciz ya da zorbalıkta bulunan kişi; bazen "zorba" olarak adlandırılırlar da zorbalığı önleme uzmanları insanların hiçbir zaman bu şekilde etiketlenmemesini tavsiye eder.

Zorbalık: Tekrarlanan ve zorba kişiden daha savunmasız olan birini incitmeyi (fiziksel, duygusal ya da sosyal olarak) amaçlayan kötü ya da acımasız davranış. Siber zorbalık, bu davranışın dijital şeklidir.

Seyirci Kalan: Kötü bir davranış sırasında araya girme veya bildirme gücü olan, ancak bu davranışı durdurmak için bir şey yapmayan kişi.

Taciz: Farklı birçok türden agresif ya da kötü davranış için kullanılan bir kelime; "zorbalık" kelimesinden daha genel bir terimdir, mutlaka tekrarlanan ya da daha fazla savunmasız birine yöneltilen bir davranış değildir.

Hedef: Zorbalığa uğrayan ya da mağdur edilen kişi

Ders 4

Reddetme becerileri: Çocuklara, internet ortamında güvenli olmayan içerik veya davranışlardan kaçınmalarına ve kendilerini rahatsız eden şeyleri reddetmeyi seçmenin bir tür öz saygı olduğunu anlamalarına yardımcı olmak için öğretilen beceriler.

Ders 2 ve 4

Güven: Bir şeyin ya da bir kimsenin güvenilir, dürüst ve yeti sahibi olduğu hakkında güçlü inanış

Ders 2, 4, 6 ve 7

Uygunsuz Kullanımı Bildirin: Taciz, zorbalık, tehdit ve tipik olarak hizmetin Hizmet Şartlarını veya Topluluk Standartlarını ihlal eden diğer zararlı içerikleri bildirmek için bir sosyal medya hizmetinin sunduğu internet araçlarını veya sistemi kullanmak

Ders 6

Cesur: Cesur; ancak mutlaka korkusuz değildir. Çünkü insanlar özellikle korktuklarında ya da kendilerini kaygılı hissettiklerinde cesur davranırlar ama buna rağmen olumlu eylemde bulunurlar.

Öğrencinin katılımı: Öğrencinin sesinin bir adım ötesinde bu, kendini koruma ve hem kendisini hem de başkalarını savunma dâhil eylemde bulunma ya da değişiklik yapma kapasitesidir ve genellikle vatandaşlığın gerekli bir parçası olarak görülür.

Cesur olmak ne demek?

Medyanın üzerimizdeki etkileri hakkında düşünelim: Öğrenciler, cesur bir davranışta bulunduklarını düşündükleri birini örnek verirler. Seçimleri hakkında biraz daha derinlemesine düşünmeleri için cesurluk hakkındaki düşüncelerinin nereden geldiğini incelemeleri ve bu konuda kendi aralarında konuşmaları istenir.

Öğretmenler için medya kültürü: Medyanın insanların düşüncelerinin etkileyebildiğini hepimiz biliyoruz. Öğrencilerin bu konudaki farkındalıklarını geliştirmelerine yardımcı olmak için bunun hakkında "konuşmak", bunun nasıl olabileceği hakkında birlikte yüksek sesle düşünmek gerçekten son derece faydalı olabilir. Bu dersi öğretirken aklınızda bulundurmak için birkaç önemli husus:

- Gördüğümüz, duyduğumuz ve okuduğumuz her şey fikirlerimizi etkiler.
- Gördüğümüz şeyleri kendi deneyimlerimizin lensinden yorumladığımızdan, aynı medyadan çok farklı mesajlar alabiliriz.
- Resimlerden de, kelimelerden öğrendiğimiz kadar çok şey (hatta bazen daha fazlasını) öğreniriz.
- Medya bilgisi, kalıplar ve özellikle tekrarların farkına varmamıza yardımcı olarak stereotiplere karşılık vermemize yardımcı olur. Örneğin, gördüğümüz kahramanların hepsi erkekse, aslında hiç kimse hiçbir zaman bize kadınların kahraman olamayacağını **söylemese** dahi erkeklerin kahraman olma olasılığının daha fazla olduğunu düşünebiliriz (bilgi eksikliği de dikkat edilmesi gereken bir durumdur).

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **İnternet** ortamındayken cesur olmanın ne anlama geldiği de dâhil cesur olmanın ne anlama geldiği hakkında düşünmek.
- ✓ **Cesur** olmanın ne anlama geldiği hakkındaki fikirlerimizin kaynaklarını tanımlamak.
- ✓ **Sorma** alışkanlığını öğrenmek: "Nelerden bahsetmiyorlar?"

Haydi konuşalım

Cesur olmak denilince aklına ne geliyor? Filmlerdeki süper kahramanlar ya da itfaiyeciler mi geliyor? Bunlar çok iyi örnekler ama **bizim** de cesur olabileceğimizi hatırlamak önemlidir.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Yazı yazmak için her bir öğrenci için bir yaprak kâğıt ve bir kalem
- Herkesin görebileceği bir liste yazmak için bir beyaz tahta ya da benzeri
- Öğrencilerin 2,5-3 m uzaktan görebileceği, kalın harflerle yazılı, her bir kategori için 3 büyük etiket: "Medyadan bir karakter" (gerçek bir kişi değil); "Şahsen tanıdığım biri"; "Hakkında bilgim olan biri" (geçmişten veya haberlerde)

Başlamadan önce, sınıfın 3 köşesi ya da alanına birer etiket yapıştırın.

1. Bugün, cesur olmak hakkında konuşacağız.

Bir kâğıda, cesurca olduğunu düşündüğün bir şey yapmış olan, şu anda hayatta olan ya da geçmişten, gerçek veya kurgusal birinin adını (veya adını bilmiyorsan işini) yazmak için birkaç saniyeni ayır. Ne yazdığını henüz kimseye gösterme.

2. Biri hakkında düşünmek kolay mı yoksa zor muydu?

Kolay olduğunu düşünüyorsan ayağa kalk. Zor olduğunu düşünüyorsan, sence neden? Genellikle cesur olma hakkında konuşur muyuz? Yoksa pek sık konuşmaz mıyız? İnsanların cesur şeyler yaptıklarını genellikle nerede görürsün ya da duyarsın?

3. Büyük açıklama

Şimdi, seçtiğin kişiye uyan etikete giderek hangi kişi ya da karakteri seçtiğini açıklayabilirsin.

Haydi konuşalım. Kaçınızın bir medya karakterinin ya da hatta sadece medyadan (bir kitap ya da film gibi) tanıdığınız gerçek bir kişinin ismini verdiğinizin farkına varın. Bu, cesur olmanın ne anlama geldiği ile ilgili fikirlerinizin nereden geldiği hakkında size ne söylüyor?

Medyanın para kazanması gerekir ve bu da, **birçoğumuzun** dikkatimizi onlara vermelerine ihtiyaç duydukları anlamına gelir. Onlar bize en dramatik, aksiyon dolu türden cesurluk örnekleri sunarlar. Bu yüzden birçok süper kahraman, acil müdahale ekibi ve askerler görürüz. Bunlar harika örnekler olabilir ancak bize hikâyenin tamamını anlatmazlar, öyle değil mi? Şu soru daima sorulacak akıllıca bir sorudur: "**Nelerden bahsetmiyorlar?**"

Başka cesurluk örnekleri nelerdir? Cesur olmanın ne anlama geldiği hakkında başka nerelerden öğrendiniz?

4. Daha fazla açıklama yapın.

Şu anda bulunduğunuz gruplar için yaptığınız seçimlerin sebepleri hakkında konuşun: Seçtiğin kişiyi cesur yapan şey neydi? Gerçek insanların yaptığı cesur şeylerle medya karakterlerinin yaptığı cesur şeyler arasında farklılıklar var mıydı? Evetse, bunlar ne gibi farklılıklardı?

Birkaç dakikalık grup tartışmasından sonra sınıfı tekrar bir araya getirin ve beyaz tahta veya şövale üzerinde notlar alın.

Gelin şunun hakkında düşünelim:

- Hiç kimse, başkalarını fiziksel tehlikeden kurtaran bir kişinin ismini verdi mi? (Sorulara verdiğiniz yanıtlarınız "evet" ise elinizi kaldırın.)
- Hiç kimse, zorbalığa maruz kalan birini savunan bir kişinin ismini verdi mi? Çoğu kişi, birini fiziksel olarak incinmekten kurtarmanın, özellikle de kendinize zarar verme ihtimaliniz varsa, cesur olduğu konusunda hemfikir olacaktır.
- Birini duygularının incitilmesini önlemeye ya da duyguları zaten **incinmişse** onlara karşı nazik veya destekleyici olmaya ne dersiniz? Bu da sizce cesurca bir davranış mı?
- Ya da bildireceğiniz yetişkinin nasıl tepki vereceğinden emin olmadığınız, aşırı derecede rahatsız hissetmenize neden olan bir şeyi bildirmeye ne dersiniz? Bunu da cesur bir davranış olarak görür müsünüz?

Bu diğer yollardan cesaret gösteren birine örnek verebilerseniz veya aklınıza başka türden cesur bir davranış geliyorsa elinizi kaldırın. Bunu hakkında bilgilendirilmeyi çok isterim.

İsteğe bağlı: Sınıfı tekrar iki ayırın ancak bu sefer şu alanlara ayırın:

- a) Sayfamdaki kişi kadın.
- b) Sayfamdaki kişi erkek.

"Cesur" kelimesi hakkında düşündüğünde aklına bir erkek mi yoksa erkek çocuğu mu gelir? Bir kadın ya da kız çocuğu? Kadınların/kız çocuklarının cesurluğu neye benzer? Erkeklerin/erkek çocuklarının cesurluğundan farklı mı? Neden böyle düşünüyorsun?

5. Cesur olmanın gerektirdiği şeyler hakkında tartışın.

Cesur olmanın gerektirdiği şeyler hakkında oluşturduğun listeye dikkatli bir şekilde bak. Tartışın:

- Kendinin bu listedeki şeylerden herhangi birini yapabileceğini düşünüyor musun?
- İyilik yapmanın cesurluk olduğu bir durum düşünebilir misin?
- Peki ya **internet ortamında** (ya da telefonda)? İnternet ortamında cesur olabileceğin yollar hakkında düşünebilir misin?

Ana Fikir

Cesurluk, küçük ya da büyük olsun, insanlara yardımcı olmak için her tür yoldan risk almaktır. Medyanın, cesur olmanın ne anlama geldiği gibi şeyler hakkındaki düşüncelerimizi şekillendirmede etkisi vardır ancak medya her zaman ilgili tüm ihtimalleri sunmaz. Bu durumda şu soruyu sormakta fayda olabilir: "Nelerden ya da kimlerden bahsetmiyorlar?" İnternet ortamındayken aynı zamanda, insanların duygularının incinmesini önlemek için risk alma konusunda düşünmemiz gerekir. **Çok farklı** şekillerde cesur olmayı seçebiliriz.

Müdahale eden kişi nasıl olurum?

Öğrenciler, bir zorbalık durumunda taraf olan dört rolü belirleme (zorbanın kendisi, hedef olan kişi ve seyirci kalan kişi ve müdahale eden taraf) ve görgü tanığı olmaları durumunda ne yapmaları gerektiğinin alıştırtmasını yaparlar.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **İnternet ortamında** taciz ve zorbalık durumlarını tanımlamak.
- ✓ **Seyirci kalan** veya **müdahale eden** taraf ne demek değerlendirmek.
- ✓ **Karşılaştığında** zorbalığa hangi şekillerde cevap verebileceğini öğrenmek.
- ✓ **Rahatsızlık veren bir durumla karşılaştığında** nasıl davranacağını bilmek.

Haydi konuşalım

İyilik neden önemlidir?

Bazen kendimize her kullanıcı adının ve internet karakterinin ya da avatarın arkasında gerçek duyguları olan gerçek bir insan olduğunu ve ona, kendimize davranılmasını istediğimiz şekilde davranmamızın hem bizim, hem o kişi hem de herkes için iyi olduğunu hatırlatmamız önemlidir. Zorbalık olayları olduğunda olaya karışan kişilerin durumla nasıl başa çıktıklarını tanımlayan dört etiket bulunur.

- **Zorba** ya da zorbalığı yapan (kişiler).
- Zorbalığa **maruz kalan** kişi-**hedef olan**.
- Yaşananlara tanık olan kişiler **seyirci kalan kişiler**.
- Hedef olan kişiye yardımcı olmaya ya da gidişatı değiştirmeye çalışan görgü tanıkları. Ve onlara ne dendiğini **biliyorsunuz: müdahale eden taraf**, öyle değil mi?

Kendini bir zorbalık olayı ya da internet ortamında başka bir kötü davranışın hedefindeki kişi olarak bulursan yapabileceğin bazı şeyler vardır:

Hedef olan kişi bensem...

- Tepki vermeyebilirim.
- Kişiyi engelleyebilirim.
- Kendimi savunabilirim (ancak olumsuzluğun devam etmesine sebep olabilecek olan dengiyle karşılık vermem).
- Onları bildiririm-anne babama, öğretmenime, kardeşime ya da güvendiğim başka birine söylerim ve paylaşım, yorum ya da fotoğrafı bildirmek için uygulama veya hizmetteki bildirme araçlarını kullanırım.

Taciz ya da zorbalık olduğunda kendini bir seyirci kalan kişi olarak bulursan, müdahale etme gücüne ve acımasız davranışı gerek internet ortamında gerekse dışında bildirim yapma gücüne sahipsin. Seyirci kalan kişiler bazen zorbalığı durdurmaya ya da hedef olan kişiye yardım etmeye çalışmaz. Hedef olan kişiyi desteklemeyi ve özel ya da aleni olarak iyilik ve pozitifliği savunabilirsin.

Seyirci kalan kişiysen...

- Bir telefon görüşmesi, kısa veya doğrudan mesaj yoluyla hedef olan kişiye iyi davranmanın veya onu desteklemenin bir yolunu bulurum.

- Kırıcı bir yoruma veya paylaşıma, onlar hakkında güzel şeyler söyleyerek hedef olan kişiyi aleni olarak desteklerim.
- Başka bir şekilde görünür destek sunarak, bir grup arkadaşın hedef olan kişi hakkında yorum yapmasını sağlarım (ancak zorba kişi hakkında herhangi kötü bir yorum değil, çünkü dengiyle karşılık vermiyorsunuz, bir örnek oluşturuyorsunuz). "Bu hiç hoş bir şey değil" gibi bir yorum veya yanıtla kötü davranışları dile getiririm (kişiyi değil, davranışı dile getirmeyi unutmayın; bunun için kendinizi rahat ve güvende hissediyorsanız yapın).
- Kötü paylaşım ya da yorumu paylaşmamaya, orijinalini tekrar paylaşmamaya veya bunu diğer insanlara anlatmamaya karar vererek dramayı daha fazla yaymam.
- Tacizi bildiririm. Anne baba, öğretmen veya okulun rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmeni gibi, yardımcı olabilecek birine durumu anlatırım.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "Müdahale eden kişi nasıl olurum?" (her öğrenci için bir tane)

Çalışma sayfasındaki her bir senaryo için yanıtlar:

Senaryo 1: S, M, S (çünkü söz konusu duruma yardımcı olmaz), M, M

Senaryo 2: M, S, M, M

Senaryo 3: M, M, S, S, M

Senaryo 4: Verdiğiniz yanıtların hepsi doğru!

2.-3. sınıflar için olası değişiklik: Çalışma sayfasında yer alan senaryolar, öğrencilerinizin gruplarda, tek başlarına yapması için belki çok fazla okuma gerektirebilir. Bu durumda, senaryoları sınıfa okuyup bunları tüm sınıf kapsayan bir tartışmaya dönüştürebilirsiniz. Yanıtları sesli şekilde okumadan önce sınıfın doğru yanıtları (aşağıda) bulup bulmadığına bakın. (Unutmayın ki 2. ve 3. sınıflardaki öğrenciler, daha önce, burada tanımlanan deneyimlere sahip değillerse, bu deneyimlere sahip daha büyük kardeşleri olabilir ve bundan bahsetmek isteyebilirler.)

1. Seyirci Kalan Kişi mi? Müdahale Eden Kişi mi?

Yukarıdaki rolleri tartıştıktan sonra çalışma sayfasını dağıtın ve üç senaryoyu okumaları ve her bir yanıtı kategorilere ayırmaları için öğrencilere 15 dakika zaman tanıyın (yeteri kadar zaman varsa, 4. senaryoyu bir sınıf olarak birlikte oluşturmalarını sağlayın).

2. Okulda ve internet ortamında müdahale eden kişiler

Yukarıdaki yanıtlar hakkında tartışın. Tartışmadan önce ya da tartışmanın sonunda gerek okulda gerekse internet ortamında müdahale eden kişilerin olmasının neden güzel bir şey olabileceğini sorun.

3. Tartışın.

Yeteri kadar zaman varsa, yanıtlardan herhangi birini kategorilere ayırmanın zor olup olmadığını ve nedenini sorun. Bunun hakkında tartışın.

Ana Fikir

Başkalarını savunmak, incitici bir durumu bildirmek veya daha fazla yayılmasını engellemek için bir şeyi görmezden gelmek gibi, duruma bağlı olarak seçebileceğin farklı stratejilere sahipsin. Herkes sadece biraz iyilik göstererek kötü durumların gidişatını değiştirmede çok büyük bir fark yaratabilir.

Müdahale eden kişi nasıl olurum?

Artık seyirci kalan bir kişinin süper güçlerini kullanabileceğini ve zorbalığa maruz kalan birine yardım edebileceğini biliyorsun. Aşağıda siber zorbalık veya tacize dair 3 örnek bulunur. Her biriyle ilgili bir yanıt listesi vardır. Tabii ki burada tek bir doğru yol söz konusu değildir (bazen birden fazla yanıt seçmek **gerçekten** faydalı olabilir), ancak aşağıdaki her seçim ya seyirci kalan bir kişinin ya da müdahale eden bir kişinin yapacağı bir şeye örnektir. Bunların her birini okuyun, hangisi olduğuna karar verin ve ardından seyirci kalan kişi için "S" ya da "müdahale eden kişi" için "M" koyun.

Yeteri kadar zaman varsa, karar vermeyi zorlaştıran yanıtlar ve nedenlerini sınıfta tartışın. Başka bir seçenek: Öğrenciler, belki de okulunuzdan bir örnek olabilecek bir 4. bir senaryo üzerinde düşünebilir. Sınıf olarak, müdahale etmeyi ya da sadece bir tanık olmayı içeren yanıtlar bulabilirsiniz.

Senaryo 1

Bir arkadaşın telefonunu okulun futbol sahasının yanındaki çeşmenin yanında düşürür. Biri telefonu bulur ve futbol takımındaki bir grup kişiye başka bir öğrenci hakkında gerçekten kötü bir mesaj gönderir ve aslında kötü mesajı gönderen kişi arkadaşınızmış gibi görünür! Birinin "kimliğini taklit etme"nin ne anlama geldiğini biliyorsun, öyle değil mi? Arkadaşının telefonunu bulan ve mesajı gönderen kişi onun kimliğini taklit etmiştir ve hedefledikleri kişi, kötü mesajı gönderen kişi olmamasına rağmen arkadaşınıza onun çok kötü bir insan olduğunu söyler. Aslında kötü mesajı kimin gönderdiğini kimse bilmiyor. Bu durumda sen...

- ☐ Arkadaşın için kendini kötü hissedersin ama bu incitici şeyi ona kimin yaptığını kimse bilmediği için hiçbir şey yapmazsın.
- ☐ Bu kötü mesajın hakkında olduğu kişiyi bulursun, ona, mesajı arkadaşının göndermediğini söylersin; kendisini nasıl hissettiğini ve yardım edip edemeyeceğini sorarsın.
- ☐ Bu kötü mesajı diğer arkadaşlarınla paylaşarak dramının daha fazla yayılmasına sebep olursun.

Öğretmene not: Öğrenciler bunu zorlayıcı bulabilir ki bu, onların akıllı oldukları anlamına gelir. Bu ne sadece seyirci kalmaktır ne de yardımcı olan bir şeydir; muhtemelen durumun daha da kötüye gitmesine sebep olacaktır. Bunu tartışmak faydalı olabilir.

- ☐ Arkadaşın, futbol takımındaki herkesin hedef olan kişi hakkında övgü içeren paylaşımlarda bulunmasını sağlar.
- ☐ Arkadaşın ayrıca, bu olayı müdürünüze ismini vermeden bildirir; herkesin iyi telefon güvenliği ve telefonlarını kilitlemesi hakkında konuşması gerektiği hakkında onu bilgilendirir, hatta müdürünüz belki bunu sabah duyurularına da dâhil etmelidir!

Senaryo 2

Öğretmenin, Dil Sanatları için bir sınıf blogu oluşturur; sınıfa yazma, düzenleme ve yorumda bulunma imkânı tanır. Ertesi gün hasta olduğu için izin alır ve yerine geçen kişi sınıf blogunda işlerin yolunda gitmediğini fark etmez. Biri sınıftaki öğrencilerden biri hakkında ciddi anlamda kötü yorumlar paylaşmıştır. Bu durumda sen...

- ☐ Yorumlar hakkında "Bu hiç hoş değil" ve "Ben _____'nin arkadaşım ve bu doğru değil" gibi yorumlarda bulunursun.
- ☐ Öğretmenin geri gelene kadar görmezden gelersin.
- ☐ Diğer öğrencilerin kötü yorumları dile getirmesini ya da hedefte olan öğrenci hakkında övgü içeren yorumlar yazmasını sağlarsın.
- ☐ Öğretmenin yerine bakan öğretmene sınıf blogunda kötü davranışların olduğunu ve öğretmeni bunun hakkında bilgilendirmesini söylersin.

Senaryo 3

Bir grup arkadaşının çokça oynadığı bir internet oyunu vardır. Genellikle oyundaki sohbet özelliği, çoğunlukla oyunda olanlarla ilgilidir. Bazen ortam biraz çirkinleşebilir, ancak bu genelde çok kötü değildir, çoğunlukla arkadaşça rekabet gibidir. Ama bu sefer bir oyuncu, oyun oynayan arkadaşlarınızdan biri hakkında gerçekten çirkin şeyler söylemeye başlar ve durmak bilmez. Ertesi gün bile buna devam ederler. Bu durumda sen...

- ☐ Arkadaşını ararsın ve bu durumun senin de hoşuna gitmediğini ve ikinizin ne yapması gerektiğini düşündüğünü sorarsın.
- ☐ Bu çirkinliği dile getirmek için herkesin onayını alıp alamayacağınızı görmek için sizinle oyun oynayan, tanıdığın herkesi ararsın (arkadaşını bunu yaptığından haberdar ederek).
- ☐ Çirkin şeyleri söyleyen kişinin durmasını bekler ve ona göre bir şey yaparsın.
- ☐ Oyunu bir süre boyunca oynamazsın.
- ☐ Oyunun topluluk kurallarına bakarsın ve zorbalığa izin verilmiyorsa, kötü davranışı oyunun bildirme sisteminde bildirirsin.

Senaryo 4

Birinin duymuş olduğu bir duruma dayanan, sınıfça gerçek bir yaşam senaryosu oluşturun; ardından şu anda tam olarak ne hakkında konuştuğumuzu bildiğinizi göstermek için hem seyirci kalan kişi hem de müdahale eden kişi yanıtları bulun!

Nasıl yardımcı olacağına karar ver.

Öğrenciler genellikle zorbalığa maruz kalan birine yardım etmek isterler ancak ne yapacaklarını bilemezler. Bu aktivite onlara seçenekleri olduğunu gösterir, örnekler sunar ve kendi olumlu tepkilerini oluşturma fırsatı verir.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Müdahale eden** kişi olmanın bir seçenek olduğunu görmek.
- ✓ Belirli bir durumda müdahale edip müdahale eden kişi olmanın **farklı yolları öğrenmek**.
- ✓ Size güvenli ve uygun gelen farklı seçenekleri kullanarak **nasıl tepki vereceğini seçmek**.
- ✓ Durumla ilgili **kendi tepkini oluşturmak**.

Haydi konuşalım

Birinin internet ortamında başka birine kötü davrandığını, onları utandırdığını veya dışladığını, dalga geçtiğini, onlara saygısızlık ettiğini, duygularını incittiğini gördüğünüzde, her zaman belirli seçeneklere sahipsin. Birincisi, seyirci kalan kişi olmak yerine, hedef olan kişiye yardım ederek müdahale eden kişi olmayı seçebilirsin. İkincisi, müdahale eden kişi olmayı seçersen, ne tür eylemlerde bulunacağın konusunda seçeneklerin bulunur.

Bilmen gereken en önemli şey, hedef olan kişi kendisini kötü hissediyorsa, sesinin duyulması ve birinin onu umursadığını bilmesinin gerçekten yardımcı olabileceğidir.

İster internet ortamında, ister okul yemekhanesinde olsun, başkalarını **alenî olarak** savunma konusunda herkes kendisini rahat hissetmez. Sen bu konuda kendini rahat hissediyorsan, bunu yapmalısın! Şunları yapabilirsin:

- Kötü davranışı (kişiyi değil), gerçekleştiği zaman dile getirebilir, hoş bir şey olmadığını söyleyebilirsin.
- Hedef olan kişi hakkında daha sonra bir paylaşım ya da yorumda iyi bir şey söyleyebilirsin.
- Arkadaşlarının da hedef olan kişiye internet ortamında övgüde bulunmasını sağlayabilirsin.
- Bu kişiyi gerçek hayatta oyun alanında birlikte vakit geçirmeye ya da öğle yemeğinde birlikte oturmaya davet edebilirsin.

Aleni olarak yardım etme konusunda kendini rahat hissetmiyorsan, bunda bir sakınca yok. Hedef olan kişiyi aynı zamanda **özel olarak** da destekleyebilirsin. Şunları yapabilirsin:

- Bir kısa mesajda veya DM (doğrudan mesaj) aracılığıyla nasıl olduklarını sorabilirsin.
- İsimsiz bir paylaşım, yorum veya bir doğrudan mesajda iyi veya övgü içeren bir şey söyleyebilirsin (isminin gizli kalmasına izin veren medya kullanıyorsan).
- Onunla koridorda sessizce konuşabilir ve okuldan sonra veya telefonda konuşmak isterlerse seninle konuşabileceklerini söyleyebilirsin.
- Ona, kötü davranışın yanlış olduğunu düşündüğünü söyleyebilir ve yaşananlar hakkında konuşmak isteyip istemediğini sorabilirsin.

Müdahale eden bir kişi olmayı nasıl seçersen seç, gördüklerini **bildirmek** için hem genel hem de özel seçeneklerin bulunur. Bu, zorbalık davranışını bir web sitesi ya da uygulama aracılığıyla bildirmek anlamına gelebilir veya yaşananları özellikle hedef olan kişi için durumun daha iyi olmasını sağlayacağını bildiğiniz bir yetişkine bildirmek anlamına da gelebilir.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Bir beyaz tahta ve öğrencilerin yapışkan not kâğıtları yapıştırabilecekleri, üzerinde büyük bir beyaz sayfa bulunan bir şövale
- Broşür: "Nasıl yardımcı olacağına karar ver." (her öğrenci için bir tane ya da en azından her grup için bir tane)
- Her bir öğrenci grubu için yapışkan not kâğıtları

2.-3. sınıflar için olası değişiklik: Çalışma sayfasında yer alan senaryolar, öğrencilerinizin gruplarda, tek başlarına yapması için belki çok fazla okuma gerektirebilir. Bu durumda, senaryoları sınıfa okuyup ardından grupların kendi yanıtlarını oluşturmalarını sağlayabilirsiniz.

Bu aktivitede, müdahale eden kişi olmanın nasıl bir şey olduğunu deneyeceğiz; bu yüzden sınıfın tamamının hedef olan kişiye yardım etmeyi seçtiğini varsayalım.

1. Öğrencileri beşerli gruplara ayırın.

Her bir grup, gruptan bir kişiyi okuyucu ve bir başka kişiyi de yazar olarak seçmelidir.

2. Gruplar incitici durumları birlikte okur ve tartışır.

Üç durum, bir sonraki sayfadaki çalışma sayfasında yer alır.

Gruplar tartışmaya devam ederken öğretmen, beyaz tahta ya da şövaleyi, "Aleni Destek" ve "Özel Destek" başlıklarının yer aldığı, iki büyük bölüme ayırır.

3. Gruplar, her bir başlık için iki farklı türden yanıt oluşturur.

Öğrenciler "Haydi konuşalım" bölümünden örnek yanıtlar üzerinde çalışabilir ya da kendi yanıtlarını oluşturmayı seçebilir.

4. Öğrenciler seçimlerini tahtada belirtir ve sınıfın tamamına yüksek sesle okur.

Öğretmen, bundan sonra, öğrencilerin yaptıkları seçimlere göre bir sınıf tartışmasını kolaylaştırabilir.

Ana Fikir

Çoğu zaman, birinin incindiğini veya rahatsız edildiğini gördüğünde yardım etmek istersin ama ne yapman gerektiğini her zaman bilmezsin. Hedef olan kişiye yardım etmek için artık birçok yol biliyorsun ve bu onları rahat edeceğin yollarda desteklemek için kesinlikle seçeneklere sahipsin. İnsanlara kendine uygun şekilde yardım etme gücüne sahipsin!

Nasıl yardımcı olacağına karar ver.

Artık gruplarda olduğunuza göre her bir grup **nasıl** bir müdahale eden kişi olmak istediğinize karar verir. Gruptan bir kişinin okuyucu ve bir kişinin de yazar (yapışkan not kâğıtlarına yazmak için) isteyin. Okuyucu ilk durumu yüksek sesle okur ve ondan sonra gruplar, her bir durumu tartışmak ve hedef olan kişiyi aleni olarak ve özel olarak nasıl destekleyeceğinize karar vermek için beş dakika harcar. Yazar, kararlarınızı iki yapışkan not kâğıdına yazar ve not kâğıtlarından birini beyaz tahtadaki Aleni sütununa, diğerini de Özel sütununa yapıştırır. Kararınızı vermek için sınıfın birlikte tartıştığı fikirleri kullanın YA DA hedef olan kişiye yardımcı olmak için kendi yolunuzu oluşturun. Aynı adımları Durum 2 ve Durum 3 için tekrarlayın.

Not: Hedefi olan kişiyi desteklemenin sadece bir doğru yolu bulunmaz, çünkü her kişi (hedef olan kişi ya da seyirci kalan kişi) ve her durum farklıdır. Burada sadece müdahale eden kişi ile ilgili farklı seçenekleri deniyoruz.

Durum 1

Bir öğrenci, ünlü bir pop sanatçısının şarkısını söylediği, kendine ait bir video yayınlar. Diğer öğrenciler videonun altına kötü yorumlar yazmaya başlar. Videoyu yayınlayan öğrenciyi desteklemek için ne yaparsın? Önceki sayfadaki bazı fikirler üzerinde çalış veya grubunun yanıtını kabul et.

Durum 2

Bir öğrenci, başka bir öğrenciye, arkadaşınızın paylaştığı bir yorumun ekran görüntüsünü gönderir ve bu yorumla ilgili kötü bir şaka yapar. Ekran görüntüsü başkaları tarafından yeniden paylaşılır ve okulda viral olur. Yaptığı yorumunun ekran görüntüsü paylaşılan öğrenciyi desteklemek için ne yapacaksın? Az önce sınıfta tartıştığımız fikirlerden birini seç ya da kendi yanıtını bul.

Durum 3

Okulunuzdaki bir öğrencinin, başka bir öğrencinin adını kullanarak sahte bir sosyal medya hesabı oluşturduğunu ve diğer öğrenciler, öğretmenler ve okul hakkında kötü şeyler söyleyen fotoğraflar ve komik görseller paylaştığını öğrenirsin. Bu şekilde kimliği taklit edilen öğrenciyi desteklemek için ne yapmaya karar verirsin? Önceki sayfadaki bazı fikirleri göz önünde bulundur ya da kendi yanıtını bul.

Can sıkıcı şeyler görmek: Ne yapmalıyım?

Öğrenciler, üzücü buldukları resim veya videoları gördüklerinde duygularına güvenmeleri, daha fazlasını izlememeleri ve gördükleri hakkında güvendikleri bir yetişkinle konuşmaları gerektiğini öğrenirler.

Eğitimciler için özel bir not: İlköğretimin ilk yıllarındaki çocuklar, sonraki yıllarda eğitim gören çocuklara göre internet ortamında daha az vakit geçirme eğiliminde olduklarından, bu etkinlik, küçük çocukların herhangi bir yerde karşılaşabilecekleri üzücü görüntüler veya mesajlarla başa çıkmalarına yardımcı olmakla ilgilidir. Bir çocuğun internet ortamında üzücü içerik ya da iletişimle karşılaşması ve daha sonra bunu size özel olarak bildirmesi durumunda aşağıdaki adımları uygulayın:

1. Bunu size bildirdikleri için onlara teşekkür edin ve size gelmekle doğru şeyi yaptıklarına dair onlara güvence verin.
2. Anlattıkları şeyi dinleyin ve söylediklerine inanın. Rahat hissediyorsanız, duygu durumlarına dikkat ederek daha fazla bilgi vermelerini isteyebilirsiniz ancak bunu zorlamayın. Bu durumdaki göreviniz dinlemektir, bir soruşturmacı olmak değil.
3. Çocuk, içeriğin bir yetişkin tarafından paylaşıldığını veya herhangi uygunsuz bir iletişimin söz konusu olduğunu belirtirse, bu durumda çocuğun verdiği bilgileri okul yöneticinize bildirin; bu bilgilerin hassasiyet derecesini ve çocuğa özen göstermenin birincil önemde olduğunu anlayın.
4. Okul yöneticisinin olayı takip ettiğinden emin olun.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ Üzücü içeriği fark etmek.
- ✓ Bunlarla karşılaştıklarında **ne yapılması gerektiğini bilmek**.
- ✓ Kendilerini neyin üzdüğü hakkında **güvendikleri bir yetişkinle konuşmak için bir plan oluşturmak**.

Haydi konuşalım

Bir telefonda resimlere bakmak ya da videolar izlemek çok eğlenceli olabilir. Bir telefon, tablet ya da bilgisayarda resimlere ya da videolara bakıyorsan başına dokun. [Başına dokunan öğrencilerin sayısını not edin.]

- Bunlarla kimlerle birlikte bakarsın? ("Aile." "Arkadaşlar." "Sınıf arkadaşları.")
- En çok neleri izlemeyi seversin? (Çeşitli yanıtlar.)
- Bunları izlerken kendini nasıl hissedersin? ("Heyecanlı." "Mutlu." "Rahat.")

Resimlere bakmak ve videolar izlemek **her zaman** eğlenceli olmayabilir. Hiç sıkıcı bir şeye bakmak zorunda kaldıysanız parmaklarınızı şıklatın. Ya da kafa karıştırıcı. Veya ürkütücü. [Kimse parmağını şıklatmaz.]

Gerçekten üzgün hissettiğin bir zaman hakkında düşün; bir tablet ya da TV ekranında gördüğün bir şeyden bahsetmiyorum; kendini üzgün hissettiğin **herhangi bir** zamanı düşünmeni istiyorum. Ne olduğunu söylemek zorunda değilsin. İnsanlar kendilerini üzgün hissettiklerinde vücutlarının nasıl hissedebileceğine dair bazı örnekler vereceğim. Üzgünken **vücudunun** nasıl hissettiğini duyduğunda elini kaldır. [Her bir vücut duyusunu adlandırdıktan sonra duraklayın...] Kırmızı surat. Hızlı atan kalp. Terli avuç içleri. Mide bulantısı. Hızlı nefes alma. Vücuduna bu hisleri hissedersin, öyle değil mi?

Peki bugüne kadar üzülmene sebep olan bir resim ya da video gördüysen parmaklarını şıklat [*Parmaklarını şıklatanların sayısını not edin.*] Bu etkinlik, üzülmene sebep olan resim ya da videolar görürsen ne yapman gerektiğini bilmene yardımcı olacak. Biri üzülmene sebep olan bir resim ya da video gösterirse, onu izlemeyi reddedersin. Buna, reddetme becerilerini geliştirme denir ve önemlidir.

Peki rahatsız edici bir resim veya videoya bakmayı reddetmek için kullanabileceğin bazı kelimeler nelerdir? (“Lütfen dur.” “Bu hoşuma gitmiyor.” “Bunu izlemek istemiyorum.”) [*Öğrencilerin fikirlerini tahtaya yazın.*]

- Yanındaki arkadaşına dön ve bu cümlelerden birini söyleyerek alıştırmayı yap. Güçlü, saygılı bir ses tonu kullan.

İki ya da üç cümle ile alıştırmayı yapmaları için öğrencilere zaman tanıyın.

- Reddetmeni ne zorlaştırabilir? (“Diğer kişi dinlemezse.” “Sana benzer şeyleri göstermeye devam ederse.” “Reddetmekten korkuyorsan ya da utanıyorsan.” “Diğer kişi daha yaşlıysa.”)

Bu cesur olabileceğin çok önemli bir yoldur (Ders 1'e başvurulur).

Bir telefon, tablet ya da bilgisayar kullandığın sırada, bazen yanlışlıkla üzücü bir şey görebilirsin. Daha önce başına böyle bir şey geldiyse başına dokun. [*Başına dokunanların sayısını not edin.*]

- Yanlışlıkla böyle bir şey görürsen ne yapmalısın? (“Kapat.”)
- Peki bunu sana bir başkası gösterirse? (“Onu izlemek istemiyorum.” “O, kendimi kötü hissetmeme sebep oluyor.”)

Reddedemiyorsan ya da reddetmek istemiyorsan, bunu güvendiğin bir yetişkine bildirebilirsin. Yetişkinler sana bakacak ve güvende olmanızı sağlayacaktır. Güvendiğin bazı yetişkinler kimlerdir? (Çeşitli yanıtlar.) Bir yetişkine bir durumu bildirirken kendinden emin ol. Onlara ne olduğunu anlat ve güçlü, saygılı bir ses tonu kullan.

Şimdi, bir yetişkine bildirme alıştırmayı yapacağız.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Sakin müzik
- Senaryolar (sonraki sayfa)

Müziksel Bildirme

1. Kuralları sınıfa açıklayın:

- A. “Bir senaryo okuyacağım.”
- B. “30 saniye boyunca bir müzik çalacağım.”
- C. “Müzik çalarken etrafta yürümeye başla ve bu senaryoyu bir yetişkine bildirirken ne söyleyeceğin hakkında düşün.”
- D. “Müzik durduğunda bir arkadaş bul ve birlikte bildirme alıştırmayı yapın.”

2. Bir senaryo seçin ve müziği başlatın.

3. Müziği durdurun.

4. **Alıştırma yaparlarken öğrencileri dinleyin.** Neler söylediklerini sınıfa göstermeleri için iki öğrenci seçin.
5. **Bu durumda ne yapacaklarını** sınıfa anlatmaları için rastgele birkaç öğrenci daha seçin.
6. **Yeterli zaman varsa, diğer senaryolar için 2.-5. adımları** tekrarlayın.

Senaryolar

Senaryo 1: Biri sana, komik olduğunu düşündüğü, bir komedi programından video klipler gösterir ancak bunlar kendini rahatsız hissetmene sebep olur.

Senaryo 2: Kardeşin sana araba kazaları videoları gösterir. "Dur" dediğinde bunun komik olduğunu düşünürler.

Senaryo 3: Ailenden biri, içinde her zaman çok fazla ateş etmenin olduğu oyunlar oynar. Başlangıçta bu hoşuna gitmişti ama artık seni rahatsız etmeye başlıyor.

Senaryo 4: İki kişiyle birlikte bir oyun oynuyorsun ve birinin diğerine gerçekten kötü davrandığını görüyorsun.

Ana Fikir

Hayatında ister internet ortamında ister dışında olsun, rahatsız olmana sebep olabilecek şeyler görebilirsin. Gördüğün bir şey hakkında kendini iyi hissetmezsen, onu izlemeyi reddetmek için kelimelerini kullan. Ayrıca, gördüklerini daima bir yetişkine bildir, böylece herkesin güvende kalmasına yardımcı olabilirler.

Bir Sorun Olduğunda Konuş: Ders 4.2

İnternette can sıkıcı şeyler: Ne yapmalıyım?

Öğrenciler internet ortamındaki uygunsuz içerikleri ve bunları reddetmek için stratejiler tanımlamayı öğrenirler. Öğrenciler ayrıca, birinin kendisine veya başkalarına zarar verdiğini veya vermek üzere olduğuna işaret eden herhangi bir içeriği bildirmeyle ilgili de öğrenirler.

Eğitimciler için özel bir not: Bu etkinlik sırasında veya sonrasında bir öğrenci size bir zorbalık, taciz, istismar, şiddet tehdidi ve hatta intihar düşüncesi hakkında bilgi verirse, bu, genellikle size güvendiğinin bir işaretidir ve bu güvene saygı göstermeniz son derece önemlidir. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin genellikle hassas bir bilgiyi bir yetişkine **sadece bir defa** bildireceğini öne sürmektedir: Bu ilk bildirmenin neticesinde duygularıyla ilgili olarak bir yardım almazlarsa, öğrenciler söz konusu durumu bir daha bildirmeyi denemeyecektir.

Bir çocuk size ciddi bir durumu bildirirse, aşağıdaki adımları uygulayın:

1. Cesur olduğu için öğrenciye teşekkür edin ve kendisiyle mümkün olan en kısa zamanda özel olarak konuşacağınızı söyleyin.
2. Kendisiyle özel olarak görüştüğünüzde, tekrar teşekkür edin ve ona, kendisini güvende tutmaya yardımcı olacağınıza dair güvence verin veya başka birinin adına bildiriyorlarsa, söz konusu kişinin ihtiyaç duyduğu yardımı aldığından emin olun.
3. Anlattıkları şeyi dinleyin ve söylediklerine inanın. Rahat hissediyorsanız, duygu durumlarına dikkat ederek daha fazla bilgi vermelerini isteyebilirsiniz ancak buna zorlamayın. Göreviniz dinlemektir, bir soruşturmacı olmak değil. Bu ciddi bir durumsa, çocuğun verdiği bilgileri okul yöneticinize bildirin ve bu durumu takip ettiklerinden emin olun.

Öğrenciler için

Hedefler

- ✓ Üzücü içeriklerin farkına varmak
- ✓ İzlemeyi ya da etkileşimde bulunmayı reddedebileceklerini anlamak
- ✓ Reddetmek için bazı stratejileri öğrenmek
- ✓ Bir yetişkine bildirmek dâhil stratejiler için alıştırma yapmak

Haydi konuşalım

Bu etkinlik, insanlar internet ortamında seni üzen ya da ürküten şeyler yaptığında, söylediğinde ya da gösterdiğinde, bu durumlarla baş etmene yardımcı olacaktır.

Bugüne kadar internet ortamında seni üzen içerik, yorum ya da davranışa tanık olduysan elini kaldır. Bu mesaj, fotoğraf ya da video olabilir. *[Kaldırılan ellerin sayısını not edin.]*

Bu cümleyi tahtaya yazın ve öğrencilerinizin onu kopyalayıp boşluğu doldurmalarını sağlayın: "İnternet ortamında üzen bir şey _____ idi." Bir kâğıda, tahtadaki bu cümledeki boşluğu dolduran bazı örnekler yaz.

Öğrenciler yanıtlarını yazarken etrafta dolaşın ve yanıtlarını gözden geçirin. Birkaç öğrenciye, yanıtlarını sınıfla paylaşmak isteyip istemediklerini sorun.

İnternet ortamında da, kendini okulda hissettiğin kadar güvende ve rahat hissetme hakkına sahipsin. İnternet ortamında ne izleyeceğine ve kiminle konuşacağına sen karar verirsin. Seni üzen herhangi bir şeyi görmeyi reddetme seçeneğine sahipsin. Bu etkinlik, reddetme becerilerini geliştirme hakkındadır. Herkesin bu becerilere ihtiyacı vardır.

Peki, seni üzen şeyleri reddetmenin bazı yolları nelerdir?

Bu örneklerden bazılarını düşünüp düşünemeyeceklerini görün: "Cihazını kapat."

"Başkalarının gönderdiği şeyleri sil." "Gönderenleri engelle veya kaldır." "Onlara gönderdikleri şeyin hoşuna gitmediğini söyle."

Bütün bu seçenekleri duyduklarından emin olun. Öğrencileri, farklı platformlardaki içerikleri nasıl reddedebilecekleriyle ilgili detayları paylaşmaya teşvik edin. Bu, aynı zamanda gelecekteki tartışmalar için öğrencilerinizin internet ortamındaki deneyimleri hakkında daha fazla bilgi edinmenin bir fırsatıdır. Birbirine güven ve iletişimin en yüksek seviyede olması için hiç kimseyi yargılamamaya çalışın.

Bazen biri sizi üzen şeyleri yapmaya devam edebilir ya da bir şey olup bittikten sonra dahi o şey hakkında üzgün hissedebilirsiniz. Bazen bir durumla nasıl baş edeceğini bilmeyebilirsiniz ki bu tamamen normaldir. Birçok **yetişkin** de bazı durumlarla nasıl baş edeceklerini bilmezler. Bu durumda ne yapabilirsiniz?

Aşağıdakini kendilerinin düşünüp düşünemeyeceklerini görün: "Güvendiğim bir yetiştikten yardım alırım."

Bir şeyi reddetmenin, bir içeriği ya davranışı aynı zamanda bildiremeyeceğin anlamına gelmediğini unutma. Kesinlikle her ikisini birden yapabilirsin.

Yardıma ihtiyacın varsa ve ne olduğunu bir yetiştikine bildirmen gerekiyorsa ancak sana yardımcı olamıyorlarsa, ne yapmalısın? ("Bunu bildirmek için başka bir yetişkin bul.") Bir şeyi bildirmek her zaman kolay değildir. Uzmanlar, öğrencilerin bir şeyi genellikle sadece bir defa bildirdiğini söyler. Bu durumda sana şunu söylemek istiyorum: Sana gerçekten yardımcı olabilecek bir yetişkin bulana kadar bildirmeyen devam et.

Okulda sana yardımcı olacağına güvendiğin bazı yetişkinler kimlerdir? (Çeşitli yanıtlar.) Burada, yardıma ihtiyacın olduğunda konuşabileceğin birçok yetişkin bulunur.

Şimdi, istenmeyen, üzücü ve ürkütücü şeyleri reddetme ve bildirmeyle ilgili alıştırmaya yapacağız.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Senaryolar (sonraki sayfa)
- Üzerinde "Reddet" yazan bir kâğıt
- Üzerinde "Bildir" yazan başka bir kâğıt

1. İki kâğıdı odada, birbirinin karşı tarafına yerleştirin.

2. Listedenden bir senaryo seçin ve sınıfa okuyun ya da kendiniz alakalı bir senaryo oluşturun.

3. Öğrencilere kendilerinin senaryoyu reddedip reddetmeyeceklerini ya da ne olduğunu bir yetiştikine bildirip yardım isteyip istemeyeceklerini sorun.

4. Öğrencilerin odanın seçtikleri davranışa karşılık gelen tarafına gitmesini isteyin.

5. Her bir grubun bir şeyi reddederken ya da bildirirken ne söyleyeceklerini veya yapacaklarını ve bunların nedenlerini tartışmalarını sağlayın.

6. Her gruptan bir öğrencinin bildirme ve reddetmeyi göstermesini isteyin.

7. Yeterli zaman varsa, aynı adımları başka bir senaryoyla tekrarlayın.

Senaryolar

Senaryo 1: Bir arkadaşın sohbetlerde sürekli kötü bir dil kullanır.

Senaryo 2: Yorum dizisinde sürekli cinsiyetçi ifadeler görürsün.

Senaryo 3: Biri, senin de olduğun bir fotoğrafla dalga geçer.

Senaryo 4: Biri sana karşı son derece kırıcı bir şey söyler.

Senaryo 5: Birinin, okula bir silah getireceğini söylediği bir paylaşım görürsün.

Ana Fikir

İnternet ortamında birinin, kendisine veya bir başkasına zarar verebilecek bir şey yapacağını söylemesi gibi, gerçekten ürkütücü şeyler görebilirsin. Bu tür durumları derhâl bir yetiškine bildir, böylece herkesin güvende kalmasına yardımcı olabilirler.

Ekranlardaki kötü niyetli şeyler hakkında ne yapmalı?

Öğrenciler bir dahaki sefere bir video, online oyun veya TV programında üzücü bir şey gördüklerinde veya duyduklarında ne yapacakları hakkında alıştırmaya yaparlar.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Ekran**da (ya da gerçek hayatta) ürkütücü bir şey gördüğünde korkmanın normal olduğunu anlamak.
- ✓ **Bir TV programı, oyun ya da videodaki** üzücü bire şeyi izlemeyi reddedebileceklerini bilmek.
- ✓ **Rahatsız edici içerikleri** nasıl reddedebileceklerini anlamak.
- ✓ **Üzücü bir şey gördüklerinde** kiminle konuşabileceklerini bilmek.

Haydi konuşalım

En sevdiğin TV programları ya da online videolardan bazıları hangileridir? [*Sınıfla paylaşmak için gönüllü olmalarını isteyin.*] Bu programları neden seviyorsun? ("Komikler." "Bir sürü aksiyon, macera, vb. içeriyorlar") Onları izlediğinde hangi duyguları hissediyorsun? ("Mutlu." "Heyecanlı.")

TV programlarını veya videoları genellikle eğlenceli oldukları için izlemekten **hoşlanırsınız**, öyle değil mi? "Eğlenceli" kelimesinin ne anlama geldiğini kim biliyor? [*Sınıfla paylaşmak için gönüllü olmalarını isteyin.*]

Bir TV programı eğlenceliyse, kendini iyi hissetmeni sağlar ve onu izlemekten keyif alırsın. Belki seni güldürüyor ya da sadece rahatlamayı sağlıyordur veya yeni bir şey öğrendiğin için ilgini çekiyor olabilir ya da son derece heyecan vericidir ve sonra ne olacağını görmek için sabırsızlanıyorsundur.

Ancak bazen bir TV programı eğlenceli **olmayabilir** çünkü o programda insanlar veya hayvanların gerçekten canı yanıyor olabilir, birileri gerçekten kötü veya korkutucu olabilir ya da bir şey kendini gergin veya üzgün hissetmene sebep olabilir. İzledikleri bir video ya da TV programını eğlenceli bulmayan ve bunun sebebini söyleyebilecek biri var mı? [*Sınıfla paylaşmak için gönüllü olmalarını isteyin.*]

Bugün, bir dahaki sefere televizyonda veya internette üzücü bir şey gördüğünde veya duyduğunda neler yapabileceğinle ilgili alıştırmaya yapacağız.

- Kendi başına bir TV programı veya video izliyorsan ve üzücü bir şey görür veya duyarsan onu kapatabilirsin. [*Tahtaya "Kapat" yazın.*]
- Kapattıktan sonra hâlen üzüntülü hissediyorsan, gördüğün şey ve onun kendini nasıl hissettiğine sebep olduğu hakkında güvendiğin bir yetişkinle konuş. [*Tahtaya "Güvendiğin bir yetişkinle konuş" yazın.*]
- Konuşabileceğin, güvendiğin bir yetişkin kimdir? [*Tahtaya, "Güvendiğim Yetişkin" altında öğrencilerin fikirlerini yazın.*] (Muhtemel Yanıtlar: Annem, Babam, bakıcım, öğretmenim, vb.)
- Arkadaşların veya ailenle birlikte bir TV programı veya video izliyorsan ve üzücü bir şey görür veya duyarsan sesini yükseltip nasıl hissettiğini söyleyebilirsin. [*Tahtaya "Sesini Duyur" yazın.*]

- Örneğin, "Bu TV programı ürkütücü. Haydi başka bir şey izleyelim."
Söyleyebileceğin başka şeyler nelerdir? [*Tahtaya, "Sesini Duyur" altında öğrencilerin fikirlerini yazın.*](Muhtemel Yanıtlar: "Bunu izlemek istemiyorum çünkü beni üzüyor"; "Haydi gel, ikimizin de hoşlandığı bir şey izleyelim.")

Sesini duyurmana rağmen biri sana hoşuna gitmeyen şeyler göstermeye devam ederse, her zaman odayı terk etme ve durumu güvendiğin bir yetişkine anlatma seçeneğine sahipsin.

Etkinlik

Gelin, TV'de, bir oyun ya da videoda üzücü bir şey gördüğünde ya da duyduğunda sesini duyurma ve güvendiğin bir yetişkinle konuşma hakkında alıştırmayı yapalım. [*Öğrencilerin ikili gruplar kurmasına yardımcı olun.*]

Bir senaryo okuyacağım ve bu durumda ne yapacağın hakkında grup arkadaşınla birlikte sırayla alıştırmayı yapacaksın. Gelin, birinciyi birlikte yapalım.

Aşağıdaki listeden bir senaryo seçin ve öğrencilerin nasıl tepki vereceklerine karar vermek için grup arkadaşlarıyla birlikte çalışmalarını sağlayın. Birkaç dakika sonra yanıtlarını paylaşmak için gönüllü olmalarını isteyin. Zaman elverdiğince senaryolarla çalışmaya devam edin.

Senaryolar

Senaryo 1: Ailenden biriyle internette bir video izliyorsun. Videodaki kişi küfürlü sözler kullanıyor ve üzülmesine sebep olan kötü şeyler söylüyor. Sesini duyurmaya karar veriyorsun. Ne söylersin? [Dön ve grubundaki arkadaşına bu durumda ne söyleyeceğini anlat.]

Senaryo 2: Tek başına yeni bir TV programını izliyorsun. İlk bölümün yarısına gelmişken oldukça ürkütücü bir şey olur. Ahhh! Bunu bir türlü aklından çıkaramazsın ve aynı şeyin senin başına da gelebileceğine ikna oldun. TV programını kapatıp güvendiğin bir yetişkinle konuşmaya karar verirsin. [Dön ve grubundaki arkadaşına bunu kime söyleyeceğini ve ne söyleyeceğini anlat.]

Senaryo 3: Arkadaşlarınla birlikte internette videolar izliyorsun. Bir arkadaşın içinde çıplak insanların bulunduğu bir video gösterir. Bu seni üzer. Arkadaşlarının nasıl hissettiklerini bilmiyorsun ama artık videoyu izlemek istemiyorsun. Sesini yükseltmeye karar veriyorsun. [Dön ve bu durumda ne söyleyeceğini bir grup arkadaşına anlat.]

Senaryo 4: İnternet ortamında çok oyunculu bir oyun oynuyorsun ve bir oyuncunun, diğer oyuncuların yaptıklarını kasıtlı olarak bozduğunu fark ediyorsun. Biri ondan durmasını ister ve o sadece güler. [Dön ve bu durumda ne söyleyeceğini bir grup arkadaşına anlat.]

Senaryo 5: Kuzenlerin, içinde çok fazla ateş etmenin olduğu oyunlar oynuyor. Oyunda birçok kişi yaralanıyor. Onlardan başka bir şey oynamalarını istiyorsun ama seni duymazdan geliyorlar. [Dön ve bu durumda ne yapacağını bir grup arkadaşına anlat.]

Senaryo 6: Bir arkadaşının evindesin ve TV'de işittiğin bir haber seni çok üzer. Eve geldiğinde güvendiğin bir yetişkinle konuşmaya karar verirsin. [Dön ve grubundaki arkadaşına bunu kime söyleyeceğini ve ne söyleyeceğini anlat.]

Ana Fikir

Bir oyun, video ya da TV programı üzülmene sebep oluyorsa, onu izlememeyi tercih edebilirsin. Artık şunları biliyorsun:

- Tek başınaysan, onu kapat.
- Halen üzgünsen, güvendiğin bir yetişkinle konuş.
- Onu sana başka biri gösteriyorsa, sesini yükselt ve nasıl hissettiğini söyle.
- Sesini yükseltmene rağmen onu göstermeye devam ediyorlarsa, oradan ayrıl ve/veya bunu güvendiğin kişiye anlat.

İnternette kötü niyetli davranışlar hakkında ne yapmalı?

Öğrenciler, gerek iyi gerekse kötü davranışların, ister internet ortamında ister dışında olsun, hepsinin davranış olduğunu öğrenir. Dramaya katkıda bulunmak ve anlaşmazlığı büyütmekten kaçınmak için kötü davranışlarla baş etmenin yollarını keşfederler.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **İnternet ortamındaki** kötü davranışların okulda nasıl anlaşmazlıklara dönüşebileceğini anlamak.
- ✓ **İnternet ortamındaki** anlaşmazlıkların büyümesinden kaçınmanın yollarını tanımlamak.

Haydi konuşalım

İnsanların internet ortamında birbirlerine kötü davranmasının sebeplerinden bazıları nelerdir? ("Dedikodu." "Saygısızlık." "Yanlış anlamalar." "Kırıcı olmak.")

İnsanlar internet ortamında çok farklı sebeplerden dolayı anlaşmazlıklar yaşayabilirler. Sadece başkalarına iyilik göstererek ya da olaya karışmayarak birçok çirkinlikten kaçınabiliriz. Bazen bir anlaşmazlık okulda olan bir şeyin uzamasıdır. Ancak başka zamanlarda, insanlar durup dururken kötü şeyler söyleyebilir ya da yapabilirler. Bugüne kadar birinin aşağıdaki kötü davranışları yaptığını gördüysen ya da duyduysan parmaklarını şiklat: [*Parmaklarını şiklatanların sayısını not edin.*]

- Fotoğraf ya da videolara saygısız yorumlar yapma
- Bir başkası hakkında dedikodu ya da yalan söyleme
- Birinin başını belaya sokmak için kimliğini taklit etme
- Hakaret etme

Daha önce biri internet ortamında **sana** kötü davrandıysa elini kaldır. [*Ellerini kaldıranların sayısını not edin.*]

- Biri internet ortamında sana kötü bir şey söylese veya yapsa ne hissedersin? ("Kızgın." "Öfkeli." "Üzgün.")
- Hiç onlara karşılık vermek isteyeceğini düşünüyor musun? ("Evet Hayır.")

Birinin kötü bir şey yaptığını düşünüyorsanız, kendinizi kızgın hissetmeniz normaldir. Onlara karşılık vermeyi isteyebilirsiniz. Birine karşılık vermeye çalışmanın sonuçlarının neler olabileceğini düşün. [*Öğrencilere düşünmeleri için zaman tanıyın.*] Dön ve yanındaki arkadaşına fikirlerini anlat. [*Bir dakika sonra, fikirlerini anlatmaları için rastgele birkaç öğrenciyi çağırın.*] ("Büyük bir kavga başlat." "Drama." "Bir sürü kişinin karışmasını sağla." "Başını belaya sok.")

Kötü bir davranışa daha kötü bir davranışla yanıt vermek, internet ortamında anlaşmazlıkların başlaması veya yayılmasının yaygın bir yoludur. Kötü davranışlara, bir anlaşmazlığa yol açmayacak şekilde yanıt vermenin başka yolları nelerdir? ("Görmezden gel." "Kişiye durmasını söyle." "Kişiyi engelle veya kaldır.")

Kendini kızgın veya üzgün hissettiğinde, karşıdaki kişiye kolaylıkla kötü bir şey söyleyebilir ya da yapabilirsin. Başka bir şey yapmadan önce sakinleşmen önemlidir. Sakinleşme stratejilerinden biri, birkaç yavaş, derin nefes almaktır.

Sınıftan birlikte birkaç yavaş, derin nefes almayı denemesini isteyin.

Kendini kızgın veya üzgün hissettiğinde sakinleşmek için kullandığın başka stratejiler nelerdir? ("Geriye doğru sayma." "Kendime endişelenmemem gerektiğini söyleme." "Mutlu bir şey hakkında düşünme.")

İnternet ortamında birinin, bir başkasına kötü davrandığını görürsen kendini nasıl hissedersin? ("Çok kötü." "Aynısının başıma gelmesinden endişelenirim." "Üzgün." "Keyifli.")

- Kötü davranışlara tanık olan insanlar bunlar hakkında hiçbir şey söylemediğinde, güldüklerinde ya da bu davranışlara katıldıklarında ne olur? ("Daha kötü davranışları teşvik ederler." "İnsanların istenmediklerini hissetmelerine sebep olurlar." "Kendileri de kötü davranışta bulunmuş olurlar.")
- İnsanlar kötü davranışlara karşı çıktıklarında ne olabilir? ("İnsanlar bunun kabul edilebilir olmadığını anlarlar." "İnsanlar daha kibar ve saygılı olacaktır.")

Daha önce kendisine kötü davranılan birine yardım ettiysen parmaklarını şıklat.

[Parmaklarını şıklatanların sayısını not edin. Birkaç öğrenciden başkalarına yardım etmeyle ilgili hikâyelerini anlatmalarını isteyin.] Birine yardımcı olmak kendini nasıl hissettirir? ("İyi hissettirir.")

Tanık olduğun kötü davranışlara karşı durma konusunda rahat hissetmiyorsun ya da bunun güvenli olduğunu düşünmüyorsan ne yapmalısın? ("Bir yetişkinden yardım isteyin.")

Şimdi, internet ortamında tanık olduğumuz kötü davranışlara tepki göstermenin bazı yollarıyla ilgili alıştırmaya yapacağız.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "İnternette kötü niyetli davranışlar hakkında ne yapmalı?" (3-4 öğrenciden oluşan her bir grup için bir tane)

Ana Fikir

1. Öğrencilerin 3-4'erli gruplara ayrılmasını sağlayın ve her bir gruba bir çalışma sayfası verin.

2. Her bir grubun, çalışma sayfasının A Bölümünü tamamlamasını sağlayın.

3. Grupların çalışma sayfalarını birbirleriyle değiş tokuş etmelerini sağlayın.

4. Her bir grubun, yeni çalışma sayfalarının B Bölümünü tamamlamasını sağlayın.

5. Her bir gruptan yanıtlarını sınıfa söylemelerini isteyin.

İnternet ortamında kötü davranışlarla karşılaştığında bunlara uygun şekilde tepki göstermek önemlidir. Sen de kötü bir davranışla tepki göstererek karşılık vermeye çalışırsan, bir anlaşmazlık başlatabilir ya da okulda başlayan bir şeyin, internet ortamında veya okulda daha da büyümesine sebep olabilirsin. Ama sakinleşir ve farklı bir şekilde tepki gösterirsen bir anlaşmazlıktan kaçınabilirsin.

Biri sana sürekli kötü davranıyorsa ve onu nasıl durduracağını bilmiyorsan, bir yetişkinden yardım istemelisin.

İnternette kötü niyetli davranışlar hakkında ne yapmalı?

Bölüm A

İnternet ortamında birinin kötü davranışına rastlayabileceğiniz bir durum yazın.

Bölüm B

Bu senin başına gelirse, nasıl tepki verirsin?

Neden bu şekilde tepki verirsin?

Bunun bir başkasının başına geldiğine tanık olursan nasıl tepki verirsin?

Neden bu şekilde tepki verirsin?

Ne zaman yardım istemeli?

Bu derslerde sık sık yer verilen bir tavsiye, tüm internet faaliyetleri için geçerlidir. Öğrencilerin kendilerini rahatsız veya daha kötü hissetmelerine sebep olan bir şeyle karşılaşmaları durumunda, bunu bildirmeleri; cesur olmaları ve siz, müdür veya anne baba dâhil, kendilerine yardımcı olabilecek, güvendidikleri biriyle konuşmaları için teşvik edin. Öğrenciler bu bilgiyi tüm derslerden almaktadır, ancak bundan emin olmak için, aşağıda özellikle "Bir sorun olduğunda konuş" ilkesine odaklanan bir sınıf tartışması yer alır. Aşağıda, konuşmanın gerçekten faydalı olacağı bir durumların bir listesi bulunmaktadır.

Öğretmenler için ISTE Standartları:

1. Çocuklara, nesiller boyunca "dedikodu yapmamak" öğretilirdi veya "dedikodu yapmamaya şartlandırıldılar ve bu sosyal bir norm hâline geldi. Zorbalık önleme uzmanları, çocukların "söyleme" (dedikodu yapma) ile yardım almak arasındaki farkı anlamalarına yardımcı olmak için sıkı şekilde çalışıyorlar. İnternet ortamında incitici şeyler olduğunda öğrencilerinizin destek istemesinin "gevezelik" olmadığını görmelerine yardımcı olun; bu, insanlar kendilerini incinmiş hissettiklerinde kendileri veya akranları için yardım almakla ilgilidir.
2. Sınıfınızda açık iletişimi teşvik etmek ve öğrencilere, onlara destek olmak için daima orada olduğunuzu hatırlatmak, öğrencilerin katılımını ve uygun şekilde bildirmeyi destekler.
3. Aşağıdaki tartışma sırasında öğrenciler, yetişkinlerden yardım istedikleri durumlar hakkında bir paylaşımda bulunduklarında, özellikle akranlarının önünde konuştuklarından, konuşmanın tonunun, bu konuda bir eyleme geçtikleri için kendilerini gururlu ve cesur hissettiren bir tonda olduğundan emin olun.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Kendin** ya da başkaları için yardım almanın, güçlü olmanın bir işareti olduğunu anlamak.
- ✓ **Konuşmanın** gerçekten faydalı olabileceği durumlar hakkında birlikte sesli şekilde düşünmek.

Haydi konuşalım

Burada internet ortamında karşılaşılabileceğiniz durumların bir listesi bulunuyor. Hepsini incelememiz mümkün olmayabilir, çünkü listedeki bir şey daha önce yaşadığınız bir durumu ve bu konuda ne yaptığınızı hatırlattığında, bunlar hakkında birlikte konuşabilmemiz için elini kaldıracağını umuyorum.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Broşürler (sınıfa göre seçin, her öğrenci için bir tane):
- 2.-3. Sınıflar için Senaryolar:
- 4.-6. Sınıflar için Senaryolar:

Etkinliği tamamlamak için lütfen aşağıdaki senaryolara bir göz atın.

Okul liderleri için not: Okulunuzda (veya bölgenizdeki bir ortaokul/lisede) bir öğrenci paneli veya öğrenci lideri grubunun daha genç yaşta öğrencilere bunun gibi online durumlar hakkında rehberlik etmesi, daha genç yaşta öğrencilere öğretmek, katılımlarını sağlamak ve onları güçlendirmek için çok etkili bir yol olabilir. Okulunuzda zaten bir akran rehberliği grubunuz varsa, rehberlerin daha genç yaşta öğrencilerle yukarıdaki senaryoları gözden geçirmelerini ve onları yönlendirmede kendi deneyimlerini paylaşmalarını sağlayın.

Ana Fikir

Bu her zaman için öyle **görünmeyebilir** ancak ne yapman gerektiğini bilmediğinde yardım istemek cesur bir davranıştır. Bunu, incitici bir şeyin kendinin ya da bir başkasının üzerindeki kötü etkisini iyileştirmek ya da birine zarar gelmesini önlemek için yapıyorsan, hem akıllı hem de cesur bir davranıştır.

2.-3. Sınıflar için Senaryolar

- 1. Listeyi sessizce okuyun.** Bunu yaparken, bu durumlardan herhangi birinin başına gelip gelmediği, bu durumlardan herhangi biriyle ilgili olarak bir yetişkinden yardım istemeyi düşünüp düşünmediğin ve yardım isteyip istemediğin hakkında düşün.
- 2. Ne yaptığını** (ya da yapmadığını) ve nedenlerini söylemek istiyorsan elini kaldır. Başka biri zaten aynı konuyu seçmişse, hakkında konuşabileceğimiz başka bir durum düşün.
- 3. Haydi bu durumlar hakkında tartışalım.**

Senaryolar

Senaryo 1: Bir şifreyi hatırlamak için yardıma ihtiyacın var.[Yeni bir tane oluşturmanın adımlarıyla ilgili yardımcı olmaları için anne baban ya da bir yakınından yardım iste.]

Senaryo 2: Kullandığın oyun yüzü başka bir oyuncunun gerçekten hoşuna gider ve bunun için sana oyun parası teklif eder.
Bu durumda nasıl karar verirsin?

Senaryo 3: Bir videoda gerçekten kötü bir davranışa tanık olursun ama bu konuda ne yapman gerektiğini bilmiyorsun.

Senaryo 4: Başka bir oyuncu kaç yaşında olduğunu ve nerede yaşadığını sorar. Bunu ona söyler misin?

Senaryo 5: Bir arkadaşın sana, birine zarar geldiğini gösteren, oldukça fazla şiddet içeren bir video gösterir. Bu durumda ne yaparsın?

Senaryo 6: İnternet ortamında gördüğün son derece kötü bir yorum hakkında bir şey yapmak istiyorsun. Bu durumda ne yaparsın?

Senaryo 7: Biri, oyun alanında, sırf telefonu olmadığı için başka bir çocukla dalga geçmeye başlar ve çocuk son derece çok üzgündür. Bununla ilgili olarak ne yaparsın?

Senaryo 8: Çizgi film karakterlerinin yer aldığı bir video izliyorsun ve bunun tam orta yerinde aniden ürkütücü bir şey belirir.

4.-6. Sınıflar için Senaryolar

- 1. Listeyi sessizce okuyun.** Bunu yaparken, bu durumlardan herhangi birinin başına gelip gelmediği, bu durumlardan herhangi biriyle ilgili olarak bir yetişkinden yardım istemeyi düşünüp düşünmediğin ve yardım isteyip istemediğin hakkında düşün.
- 2. Ne yaptığını** (ya da yapmadığını) ve nedenlerini söylemek istiyorsan elini kaldır. Başka biri zaten aynı konuyu seçmişse, hakkında konuşabileceğimiz başka bir durum düşün.
- 3. Haydi bu durumlar hakkında tartışalım.**

Senaryolar

Senaryo 1: Birinin hesabını ele geçirdiğini hissediyorsun. Kontrolü geri almak için ne yapabilirsiniz? [Uygulamanın veya sitenin Yardım bölümüne git ve hesabın sahibi olduğun göstermek için sitedeki adımları izle, ardından oturum aç, şifreni değiştir ve onu anne baban dışında kimseyle paylaşma.]

Senaryo 2: Bir şeyin dolandırıcılık olup olmadığından emin değilsin ve dolandırılmış olabileceğini düşünüyorsun.

Senaryo 3: Başka bir oyuncu sana oyunla hiç ilgisi olmayan sorular sormaya başlar ve bu sana tuhaf gelir. Sorularına yanıt verir misin?

Senaryo 4: Oyunun sohbet kısmında birinin gerçekten ırkçı şeyler söylediğini duyarsın.

Senaryo 5: Paylaşmaman gereken bir şeyi internet ortamında paylaşmış olabileceğin için endişelisin (sadece paylaşmaktan çekinmiyorsan bize bunun ne olduğunu söyle, paylaşmasan bile bize bu konuda ne yaptığını söyle).

Senaryo 6: Birinin bir kavga başlatmak ya da birine zarar vermekle tehdit ettiğine tanık olursun.

Senaryo 7: Biri, internet ortamında kendisiyle ilgili gerçekten çok kötü şeyler paylaşmaktadır ve bu durum onun hakkında endişelenmene sebep olur.

İnternet üzerinden de bildirimde bulun.

Uygulamalardaki uygunsuz içerik ve davranışların nereye bildirileceğini göstermek için okulun bir cihazını kullanarak sınıf, çeşitli içerik türlerini değerlendirir, bildirip bildirmemeye karar verir ve neden bildirmeye ya da bildirmemeye karar verdikleri hakkında konuşur.

Öğrenciler için Hedefler

- ✓ **Uygulama** ve hizmetlerin topluluk standartları ya da hizmet şartları hakkında bilgi sahibi olmak.
- ✓ **Kötüye** kullanım bildirmek için mevcut internet araçlarının farkında olmak.
- ✓ **Bunları** ne zaman kullanacağını dikkate almak.
- ✓ **Kötüye** kullanımı neden ve ne zaman bildirmek gerektiği hakkında konuşmak.

Haydi konuşalım

İnsanlar, internet ortamında kötü davranışlar ve diğer uygunsuz içeriklerle karşılaştıklarında bunlarla ilgili bir şey yapma seçeneklerine sahiptir. Bir önceki etkinlikle bunlardan en önemlisi hakkında konuşmuştuk: güvendiğiniz biriyle konuşmak. Bu, yardım etmenin en iyi yollarını bulmana yardımcı olabilir. Bir diğer seçenek ise, bunu söz konusu uygulamaya veya hizmete bildirmektir ki bu, içeriğin silinmesine yardımcı olabilir. Uygulamaların hizmet şartlarını veya topluluk kurallarını kontrol etmeye ve bildirim yapma araçlarını kullanmaya alışmak önemlidir.

Öğrenciler, engelleme ve bildirme araçlarını (aktivitenin gerçekleştiğine dair kaydı ortadan kaldırılabirler) kullanmadan **önce** zararlı veya şüpheli bir iletişimin veya aktivitenin ekran görüntüsünü alma alışkanlığını edinmelidir. Bu, güvenilir yetişkinlerin neler olduğunu **görmesini** ve bu durumun çözülmesine yardımcı olmalarını sağlar.

Etkinlik

Gereken malzemeler:

- Çalışma sayfası: "İnternet üzerinden de bildirimde bulun." (her öğrenci için bir tane)

1. Topluluk kurallarını bulun. Sınıfınızın erişim sahibi olduğu, mümkün olan en fazla sayıda cihazı toplayın. Birçok cihaz varsa, sınıfı gruplara ayırın. Okulla ilgili en az 3 hesapta hizmet şartlarını bulun ve taciz ile zorbalık hakkında bir kural bulun.

2. Problemi nasıl bildirebileceğinizi bulun. Uygulama ya da sitede uygunsuz içerik veya davranışların bildirilme araçlarını bulun. (Odada sadece bir cihaz ya da bilgisayar varsa, öğrenci gruplarının ekranı sırayla kullanmalarını sağlayın.)

3. Senaryolar üzerinde durun. Herkes oturur ve sınıf olarak çalışma sayfasının bir sonraki sayfasında yer alan durumları inceler.

4. Bunu bildirir miydin? Öğrencilerden, içeriği bildireceklerini düşünüyorlarsa ellerini kaldırmalarını isteyin; sonra da bildirmeyi düşünmeyeceklerin ellerini kaldırmalarını isteyin.

5. Neden bildirmeyi düşünürler? Bildirmeyi düşünen birinden ve düşünmeyen birinden sırasıyla bunların sebeplerini sınıfa açıklamalarını isteyin.

Not: Nadiren sadece bir doğru yanıt ya da yaklaşım vardır. Sınıfta tartışmaya başlamadan önce herkesin bunun farkında olduğundan emin olun.

Ana Fikir

Çoğu uygulama ve hizmet, uygunsuz içerikleri bildirmek ve/veya engellemek için araçlar sunar ve bu araçları kullanmamız, ilgili kişilere, topluluklarına ve platformların kendilerine yardımcı olabilir. Uygunsuz içerikleri engellemeden veya bildirmeden önce, söz konusu durumla ilgili elinde bir kayıt olması için bir ekran görüntüsü almak daima akıllıca bir davranıştır.

İnternet üzerinden de bildirimde bulun.

Aşağıdaki her bir senaryoyu oku ve onu bulduğun uygulama ya da hizmette bildireceğini düşünüyorsan elini kaldır. Elini kaldırmayı düşünecek birini ve elini kaldırmamayı düşünecek birini bulun ve neden bu seçeneği seçtiklerini açıklamalarını isteyin, ardından bu seçenekleri sınıf olarak tartışın. (Nadiren tek bir doğru seçim olduğunu herkes bilmelidir; tartışmak bu yüzden faydalıdır. Hiç kimse, yapmayı seçtiği şeyden dolayı kendisini kötü hissetmemelidir. Yetişkinler bir şeyi ne zaman ve nasıl bildireceklerini her zaman bilemezler.)

Durum 1

Bir öğrenci, herkesçe görüntülenebilen bir hesapta bir grup fotoğrafı paylaşır ve bu fotoğraftaki görünüşün hiç hoşuna gitmez. O fotoğrafı bildirir misin, yoksa bildirmez misin? Onu kimin paylaştığını biliyorsan, o kişiyle konuşup fotoğrafı kaldırmasını ister miydin? Bu durumda nasıl tepki gösterebilirsin?

Durum 2

Biri, tanıdığın bir öğrencinin adını ve fotoğrafını kullanarak bir hesap oluşturur. Üzerine bıyık ve diğer garip yüz hatları çizerek fotoğrafı bir şakaya dönüştürür. Bu hesabı şikâyet eder miydin?

Durum 3

Biri, okulundaki bir öğrenci hakkında, öğrencinin adını vermeksizin birçok kötü yorum paylaşır, ancak içinde bu kişinin kim olduğunu bildiğine dair bir his vardır. Bu yorumları bildirir miydin, yoksa bildirmez miydin? Bildirmek istersen, nasıl bildirirdin?

Durum 4

Bir öğrenci, kullanıcı adında okulunuzun adının geçtiği bir hesap oluşturur ve herkesin hakkında bilgisi olduğu bir takım yorumlarla birlikte öğrencilerin fotoğraflarını paylaşır. Bunlardan bazıları öğrencilere yönelik kötü yorumlardır, bazıları ise övgüler içerir. Sadece kötü yorumları mı, tüm hesabı mı yoksa her ikisini de mi bildirirsin?

Durum 5

Bir gece, bir öğrencinin, ertesi gün yemekhanede başka bir öğrenciyle kavga edeceğini ifade ettiği, internet ortamında bir yorum yaptığını görürsün. Bu yorumu internet ortamında bildirir misin? Onu ertesi sabah bir öğretmene veya müdüre bildirir misin? Her ikisi de?

Durum 6

Bir çizgi film videosu izliyorsun ve aniden içinde çocuklar için kesinlikle uygun olmayan ve seni rahatsız eden bazı garip içerikler belirir. Bunu bildirir misin yoksa bildirmez misin?

Durum 7

Arkadaşlarınla birlikte internet ortamında bir oyun oynuyorsunuz ve oyunculardan hiçbirinin tanımadığı biri sizinle sohbet etmeye başlıyor. Kötü şeyler söylemiyorlar ancak bu kişiyi hiçbiriniz tanıyorsunuz. Bu kişiyi görmezden mi gelirsin yoksa bildirir misin?

